

**QÜESTIONS PROBLEMÀTIQUES EN EL SÍ DEL TRIBUNAL ARBITRAL DE
L'ESPORT**

Autor: ABEL REY ALSINA

40368286-C

Tutor: DR. GUILLERMO ORMAZÁBAL SÁNCHEZ

TREBALL FINAL DE GRAU

PRIMERA CONVOCATÒRIA

FACULTAT DE DRET

GRAU EN DRET

CURS 2015 / 2016

ÍNDIX

Abreviatures	4
Introducció.....	5

CAPÍTOL PRIMER

CERCANT L'ÒRGAN IDEAL DE RESOLUCIÓ DE CONFLICTES EN MATÈRIA ESPORTIVA

I.- Esport: orígens i rellevància social, econòmica i política.....	7
1. Origen.....	7
2. Inici de la reglamentació	8
3. Funció social	9
4. Economia, política i esport.....	10
5. Necessitat d'una resolució de conflictes adequada	13
II. Resolució de conflictes en l'àmbit de l'esport: Jurisdicció Ordinària v. Arbitratge.....	14
1. Jurisdicció ordinària com a via de resolució de conflictes en matèria esportiva	14
2. Arbitratge com a via de resolució de conflictes en matèria esportiva.....	17
III. Naixement d'un òrgan especialitzat: orígens del Tribunal Arbitral de l'Esport	22
1. Origen i antecedents	22
2. International Council of Arbitration for Sport (ICAS)	25
IV. El Tribunal Arbitral de l'Esport	28
1. Missió.....	29
2. Designació dels àrbitres i mediadors del TAS	29
3. Organització	30
4. Aspectes bàsics del Procediment	30

CAPÍTOL SEGON

EL TRIBUNAL ARBITRAL DE L'ESPORT: QÜESTIONS PROBLEMÀTIQUES

I.- Introducció	47
II. Independència del TAS.....	47
1. Duració del mandat dels àrbitres.....	50
2. Designació dels membres del TAS	51
3. Teoria de les aparences	61
4. Conclusió.....	65

III. La renúncia forçosa dels atletes a la justícia ordinària: vulneració greu a la tutela judicial efectiva.	66
1. Cas Claudia Pechstein.....	68
2. Cas Roberto Heras.....	71
3. Cas de l'article 38.2 de la Llei 17/1987, d'Ordenació dels Transports Terrestres.....	72
4. Conclusions	74
 Conclusions finals	 75
Bibliografia.....	79

ABREVIATURES

- ACON:** Associació de Comitès Olímpics Nacionals.
- AFIOE:** Associació de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Estiu
- AFIOH:** Associació de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Hivern
- AMA:** Agència Mundial Antidopatge
- ANOCA:** Associació de Comitès Olímpics Nacionals d'Àfrica
- CACON:** Constitució de l'Associació de Comitès Olímpics Nacionals
- CAE:** Codi d'Arbitratge Esportiu
- EOC:** Comitès Olímpics Europeus
- FEI:** Federació Equèstre Internacional
- FIBA:** Federació Internacional de Bàsquet Associació
- FIFA:** Federació Internacional de Futbol Associació
- ICAS:** Consell Internacional d'Arbitratge Esportiu
- ISF:** Federacions Esportives Internacionals
- ISU:** International Skating Union (Federació Internacional de Patinatge)
- LAE:** Llei d'Arbitratge Espanyola
- LFSAI:** Llei Federal Suïssa d'Arbitratge Internacional
- OCA:** Consell Olímpic d'Àsia
- ONOC:** Comitès olímpics Nacionals d'Oceania
- PASO:** Pan American Sports Organization
- RFEC:** Reial Federació Espanyola de Ciclisme
- TAN:** Text d'Aplicació de la Norma (en la Carta Olímpica)
- TAS:** Tribunal Arbitral de l'Esport
- TEDH:** Tribunal Europeu de Drets Humans
- TFS:** Tribunal Federal Suís
- UCI:** Unió Ciclista Internacional
- UEFA:** Union European Football Association (Unió d'Associacions Europees de Futbol)

INTRODUCCIÓ

El present treball té per objectiu oferir un estudi sobre el règim jurídic del Tribunal Arbitral de l'Esport i les qüestions problemàtiques que aquest planteja.

Aquest tema s'ha escollit per dues raons principals. En primer lloc, la passió personal per l'esport unida a l'estudi del Dret han creat en mi un desig de conèixer tot el que envolta el Dret de l'Esport, matèria poc estudiada al nostre país, i amb una creixent evolució els darrers anys. A aquest fet s'hi afegeix una segona raó, i és la falta de monografia i doctrina sobre el Tribunal Arbitral de l'Esport com a òrgan de resolució de conflictes en matèria esportiva.

Per a l'elaboració d'aquest estudi, s'ha seguit la següent estructura. En el Capítol Primer, titulat "Cercant l'òrgan ideal de resolució de conflictes en matèria esportiva", es fa estudi de la importància de l'esport en la societat, essent necessari fer un breu repàs de la rellevància de l'esport al llarg de la història. Així mateix, en aquest primer capítol es parla de la importància de l'esport tant a nivell econòmic, social com polític. En conseqüència, es fa necessària una reglamentació a nivell esportiu. En aquest sentit, convé cercar les característiques adequades que hauria de posseir un òrgan de resolució de conflictes en matèria esportiva eficaç i especialitzat, comparant dos mecanismes com són el de la jurisdicció ordinària i el de l'arbitratge. Posteriorment, s'entrarà a conèixer el Tribunal Arbitral de l'Esport, analitzant els seus orígens i el seu règim jurídic. Aquest estudi ens servirà per prendre consciència del funcionament del TAS i poder entrar a parlar de les qüestions problemàtiques que planteja.

En el Capítol Segon, titulat "Tribunal Arbitral de l'Esport: Qüestions problemàtiques", s'analitzen dues grans controvèrsies que suscita el sistema actual de resolució de conflictes en matèria esportiva. Per una banda, es fa un estudi de la composició del TAS i dels òrgans que escullen els seus membres, intentant donar un punt de vista crític sobre la independència d'aquest. Per aquesta raó, es tracta de veure si el TAS dóna suficients mostres d'independència respecte dels Organismes esportius amb poders de decisió en el món de l'esport, observant que les parts més vulnerables (esportistes, tècnics i altres subjectes del món de l'esport) estiguin degudament protegides, per un procediment just amb les suficients garanties. En segon lloc, s'analitzen les clàusules arbitrals contingudes als Estatuts de les Federacions Esportives i altres Organitzacions, en les que s'obliga als esportistes a renunciar a la justícia ordinària i sotmetre al TAS aquelles qüestions que els enfrontin amb les seves Federacions. En aquest punt s'analitzarà si aquestes clàusules arbitrals poden ser considerades il·lícites, per vulnerar el dret a la tutela judicial efectiva dels atletes.

En últim terme, el treball finalitza amb unes conclusions, les quals intenten donar una visió personal sobre els aspectes tractats.

És essencial recordar que el règim jurídic del Tribunal Arbitral de l'Esport és una àmbit sobre el que s'ha escrit molt poc al nostre país. En aquest treball s'ha utilitzat com a guia l'únic document extens trobat sobre la matèria, una Tesi Doctoral de Vicente Javayoles Sanchís titulada "El règim jurídic del Tribunal Arbitral del Deporte", de l'any 2014. A partir d'aquest document i altres articles breus, s'han pogut trobar documents jurídics que han servit per aprofundir en l'objecte d'aquest treball. Aquests serien documents com els diversos Estatuts dels Organismes esportius, sentències, tractats internacionals, convenis, i altres documents interessants que es van citar al llarg del treball. Cal remarcar també, que la major part d'aquests documents tant sols es troben redactats en anglès, i alguns també en francès, pel que l'estudi ha presentat cert grau de dificultat en aquest sentit.

Aquest conjunt de documents han servit per configurar un estudi crític sobre dues qüestions problemàtiques que planteja en l'actualitat el Tribunal Arbitral de l'Esport, extraient a partir d'aquí una valoració personal sobre aquests aspectes, que s'ha plasmat en les conclusions finals del present treball.

CAPÍTOL PRIMER
CERCANT L'ÒRGAN IDEAL DE RESOLUCIÓ DE CONFLICTES EN MATÈRIA
ESPORTIVA

SUMARI: **I.** Esport: orígens i rellevància social, econòmica i política.- **II.** Resolució de conflictes en l'àmbit de l'esport: Jurisdicció Ordinària v. Arbitratge.- **III.** Naixement d'un òrgan especialitzat.- **IV.** El Tribunal Arbitral de l'Esport.

I.- Esport: orígens i rellevància social, econòmica i política

1. Origen

Fent una breu mirada al passat i observant la importància que ha tingut l'esport en la societat, es pot observar com en les civilitzacions primitives ja es practicava esport com a forma d'entreteniment. Es té constància, per exemple, de jocs practicats per aborígens australians fa uns 25.000 anys, com el llançament de bumerang; o pràctiques esportives practicades per les civilitzacions esquimals fa 2.000 anys, com el llançament d'arpó, estirament de corda per equips, o el denominat "Ungatanguarneg" un joc molt dur que consistia en lluites de dos persones on l'objectiu era torçar el coll del rival. Gràcies a l'aparició de l'escriptura al segle 3.400 a.C. a Mesopotàmia, es conserven taulells d'argila on es relaten esdeveniments esportius com curses de carruatges, o fins i tot hi ha pintures de l'antic Egipte on hi apareixen representats lluitadors de boxa, curses de natació o curses a peu¹.

És a l'època grega però, on l'esport pateix un canvi més marcat. Els grecs eren admiradors de la bellesa física i intel·lectual de l'ésser humà, i veien la pràctica esportiva com un mecanisme per cultivar aquestes dues qualitats. Va ser d'aquesta manera com els grecs van començar a crear les primeres competicions i exhibicions esportives, començant a forjar d'aquesta manera el que es coneixeria més endavant com la idea olímpica. Aquesta informació la podem conèixer gràcies a l'escriptor grec Homer, considerat com el primer reporter esportiu de la història. Homer l'any 800 a.C. mostrava en les seves obres (La Il·líada i l'Odissea), un esport molt semblant als posteriors Jocs Olímpics, que es celebrarien per primera vegada l'any 776 a.C.

¹ Vegeu BENTULÀ I JANOT, J. (2006). Los estudios socioculturales sobre el juego tradicional: una revisión taxonómica, *Revista de Dialectología y tradiciones Populares*, vol. LXI (nº2), p. 19-42.

² Les idees generals d'aquest resum històric han estat extretes de Unisport Universitat S.L. *El Entorno del Deporte: Historia del deporte* [Apunts acadèmics]. Unisport School Management Moodle., pàgines 4 -28.

³ Thomas Arnold va ser un pedagog, humanista i historiador anglès, que des del nostre punt de vista, i a efectes d'aquest treball, el més interessant que va fer és canviar o transformar la mentalitat pedagoga d'un centre escolar

Posteriorment, l'imperi Romà l'any 105 a.C., mitjançant el Senat, institueix la oficialitat dels combats de gladiadors. A mesura que l'Imperi Romà anava avançant, es van anar introduint i oficialitzant més esports, com les curses de cavalls, lluites d'animals salvatges, jocs de pilota a les termes, entre d'altres. S'ha de dir, com a curiositat, que els esports romans eren molt violents, i res tenien a veure amb la ideologia dels seus veïns grecs. Molt sovint els jocs romans acabaven amb ferits i morts. Per tant, les concepcions i la manera d'entendre l'esport entre romans i grecs divergien molt entre elles.

En una època posterior, i amb la finalitat d'observar com d'important ha estat l'esport en la societat, s'observa com a l'Edat mitjana (s.VI a XIV) l'esport va patir un declivi, propiciat directament per l'espiritualisme imposat per l'Església, que menyspreava la pràctica físicoesportiva. No obstant, l'esport no va desaparèixer, ja que les classes baixes seguien jugant a diversos esports de pilota, i les classes nobles es divertien observant curses de carros, jocs de polo, justes de cavallers, festivals de tir de ballesta, caça i natació. Eren famoses per exemple, les curses de cavalls de Constantinoble, on es guardonava als guanyadors amb honors i recompenses econòmiques.

Finalment, es té constància d'esports en civilitzacions sud-americanes com l'asteca o la maia on l'esport significava molt més que un entreteniment. Per exemple, es jugava a una mena de futbol en un terreny de joc tancat, on l'equip guanyador tenia dret a tallar el cap del capità de l'equip perdedor. Aquest és tant sols un dels molts exemples de modalitats esportives violentes en aquella regió².

2. Inici de la reglamentació

Fins ara, s'ha pogut observar com l'esport no és una cosa de fa pocs anys, sinó que aquest ja existia en civilitzacions molt antigues. No obstant, tots aquests esports estaven lluny d'assimilar-se als esports actuals, doncs no gaudien d'uns Estatuts que en reguessin la seva pràctica, i sovint els participants realitzaven trampes, inclús s'arribava a la violència física, sobretot a l'Època Romana i l'Edat Mitjana. No és fins el sorgiment de l'esport contemporani a partir del segle XVIII i XIX, que sorgeix la normativització de l'esport, propiciada per la corrent racionalista nascuda a Europa el segle XVII.

² Les idees generals d'aquest resum històric han estat extretes de Unisport Universitas S.L. *El Entorno del Deporte: Historia del deporte* [Apunts acadèmics]. Unisport School Management Moodle., pàgines 4 -28.

Concretament, és a Anglaterra on apareix aquesta reglamentació, amb la intenció d'eradicar la violència de l'esport i fixar unes normes comunes per evitar que es donessin situacions de desigualtat entre els participants. Al segle XVIII l'aristocràcia anglesa va reglamentar esports com el criquet, el boxa, o la caça de guilla, entre d'altres. Al segle XIX, va ser la burgesia la que va realitzar un treball de reglamentació sobre determinats esports com el futbol, el rugbi, el tenis o l'hoquei. Es precisament en aquesta època, a meitats del segle XIX, on apareixen les primeres federacions (rugbi i futbol).

D'aquesta manera, es passa a una concepció de l'esport com a activitat educativa, essent el pioner en aquesta matèria Thomas Arnold³. Es començava a imposar així, l'esperit de "*fair play*" en l'esport, és a dir, joc net. Com a recull interessant als efectes d'observar la regularització de l'esport en aquesta època, a continuació s'exposa una llista⁴ de diversos actes reglamentaris duts a terme a Anglaterra:

- Boxa, 1720, apareix la primera escola de boxa, i el 1743 la primera reglamentació.
- Criquet, 1730, es celebren els primers campionats, i el 1774 es produeix la reglamentació definitiva.
- Atletisme, 1813, sorgeix el primer llibre de curses, i el 1845 es celebren els primers campionats reglamentats.
- Futbol, 1850, comença a diferenciar-se el futbol i el rugbi, i el 1857 sorgeix la creació del primer club. És el 1863 quan apareix la "Football Association", i el 1871 s'inicia la Copa d'Anglaterra de futbol.
- Tennis, 1874 sorgeix la primera reglamentació, i 1877 es celebren els primers campionats, aprovant-se el reglament definitiu.

3. Funció social

La importància de l'esport en la societat sempre ha estat present, i es innegable que l'esport pot ser utilitzat com a llenguatge universal, per fomentar la pau, la tolerància i la comprensió. És una eina molt útil per unir pobles, cultures i religions, i pot ajudar a fomentar la tolerància i la reconciliació. Tenim per exemple els casos de Corea del Nord i Corea del Sud, on aquests

³Thomas Arnold va ser un pedagog, humanista i historiador anglès, que des del nostre punt de vista, i a efectes d'aquest treball, el més interessant que va fer és canviar o transformar la mentalitat pedagoga d'un centre escolar anglès (el Rugby Public School), remarcant la importància de la pràctica de l'educació física i l'esport. Aquesta mentalitat de Thomas Arnold va ser molt reconeguda per les pròpies institucions del Regne Unit, que van acabar adoptant aquesta teoria pedagògica, i amb aquest, molts altres Estats.

⁴Els conceptes generals d'aquest punt 1.2 han estat extrets de Unisport Universitas S.L. *El Entorno del Deporte: Historia del Deporte* [Apunts acadèmics] Unisport Management School Moodle, pàgines 30 i 31.

dos països van unir esforços per participar en un mateix equip als Jocs Olímpics de Sydney de l'any 2000⁵; o com a través del ping-pong es van reiniciar les relacions diplomàtiques entre Xina i Estats Units l'any 1971⁶.

Els Estats han anat creant Organitzacions Internacionals sotmeses al Dret Internacional Públic, i aquestes organitzacions han adoptat nombroses decisions en l'àmbit esportiu. Serien Institucions com per exemple l'Organització de les Nacions Unides (ONU), l'Organització de les Nacions Unides per l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), o el Consell d'Europa a la UE. Un exemple d'aquesta implicació amb la pau i l'esport la trobem en la Resolució aprovada per l'Assemblea General de la ONU, de 23 d'agost de 2013, resolució número 67/296, en la que es va aprovar el Dia Internacional de l'Esport per al Desenvolupament i la Pau⁷.

4. Economia, política i esport

Actualment, i ja des de fa uns anys, l'esport ha patit un creixement espectacular, segurament propiciat per les campanyes i estudis que s'han fet a favor del mateix, indicant els beneficis que aporta per a la salut mental i física, i la importància per la socialització de les persones. Tot aquest creixement ha provocat la creació de milers de Clubs, Associacions i Federacions arreu del món, amb una creixent professionalització de l'esport, un increment dels espectadors, i consegüentment, un augment en el rendiment econòmic que es capaç de generar el mateix.

⁵SEGUROLA, S. (11 setembre 2000). Las dos Coreas desfilaran unidas bajo una sola bandera en la ceremonia inaugural, *El País*. Recuperat de http://elpais.com/diario/2000/09/11/deportes/968623219_850215.html

⁶ En el següent enllaç es pot accedir a un vídeo i un resum del que va suposar un impuls a les relacions diplomàtiques entre Xina i Estats Units l'any 1971, gracies al ping-pong. Aquest fet va tenir ressò mundial, i va ser conegut com la denominada "diplomàcia del ping-pong": HONGYUN, D. (24 de setembre de 2015). Ping Pong, un impulso a relaciones diplomáticas entre China y EEUU, *CCTV*.

Recuperat de <http://espanol.cntv.cn/2015/09/24/VIDE1443073804594530.shtml>

⁷ En l'esmentada resolució, l'Assemblea General de la ONU declarava el següent: "*Decide proclamar el 6 de abril Día Internacional del Deporte para el Desarrollo y la Paz; 2. Invita a los Estados, el sistema de las Naciones Unidas y, en particular, la Oficina de las Naciones Unidas sobre el Deporte para el Desarrollo y la Paz, las organizaciones internacionales competentes, las organizaciones deportivas internacionales, regionales y nacionales, la sociedad civil, incluidas las organizaciones no gubernamentales y el sector privado, y todos los demás interesados pertinentes a que cooperen, observen el Día Internacional del Deporte para el Desarrollo y la Paz y creen conciencia al respecto*". Vegeu Resolució 67/296, aprovada per l'Assemblea General, de 23 d'agost de 2013. Recuperat de <http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=A/RES/67/296>

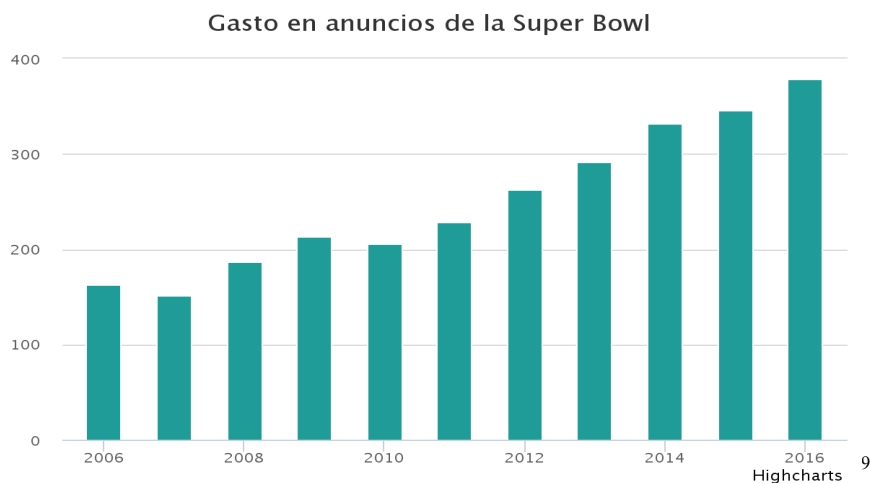
Sense anar més lluny, a Espanya l'any 2014 el sector esportiu donava ocupació a gairebé 189.400 persones, el que suposa l'1,1% de la ocupació total en la mitjana anual. Així mateix, en aquest mateix any, el nombre d'empreses dedicades al sector de l'esport era de 28.735, suposant així el 0,9% del total d'empreses registrades al Directori Central d'Empreses (DIRCE). Una altra dada interessant és el total de despeses dels espanyols en béns i serveis esportius. Per exemple, segons dades de l'any 2013, la despesa total en béns i serveis esportius a Espanya va ser de 4.257,9 milions d'euros, una xifra que s'ha anat mantenint constant des de l'any 2006. La mitjana de despesa anual en béns i serveis esportius de les famílies espanyoles l'any 2013 va ser de 233,8 €, situant-se la despesa mitjana per persona en 92,3 € anuals. Així, finalment, i com a dada interessant, la despesa pública en esport l'any 2013 va ser de 152 milions d'euros per part de l'Administració General de l'Estat, i de 337 milions d'euros per part de les Administracions de les Comunitats Autònomes, xifres que suposen en termes econòmics, el 0,01% i el 0,03% del PIB espanyol respectivament.⁸

A nivell internacional, cal dir que les grans empreses són coneixedores de tot aquest rendiment econòmic de l'esport, i inverteixen grans quantitats de diners en patrocinis perquè saben per exemple, que fer un anunci enmig d'un gran esdeveniment esportiu, o posar el seu nom a la samarreta d'un equip de futbol, és una gran oportunitat de màrqueting, ja que molts esdeveniments esportius suposen grans aparadors de promoció per a les empreses. Aquestes inversions poden arribar a ser molt elevades. Un exemple clar seria la "Super Bowl" americana, que és la final de la "National Football League (NFL)" (Lliga de Futbol Americà). L'any 2016 el rendiment econòmic d'aquest esdeveniment ha estat de 375 milions de dòlars, on cada empresa o inversor que desitjava promocionar-se pagava de mitjana 4 milions de dòlars per cada 30 segons d'anunci. Aquesta gràfica ens mostra, en milions de dòlars, el que és capaç de generar la "Super Bowl" en publicitat.

⁸ Dades extretes del document electrònic elaborat per la Subdirecció General d'Estadística i Estudis, Secretaria General Tècnica del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. *Anuario de estadísticas deportivas 2015* (abril 2015).

Recuperat de:

http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/serviciosalciudadanomecd/estadisticas/deporte/anuariodeporte/Anuario_de_Estadisticas_Deportivas_2015.pdf

Per tant, en l'esport hi interactuen per una banda persones físiques, mitjançant el consum de béns i serveis com samarretes d'equips de basquet o entrades per anar a veure els Jocs Olímpics; i per altra banda, també hi interactuen empresaris, perquè són conscients del rendiment econòmic que genera aquest mercat.

El conjunt d'interessos que conflueixen en l'esport són molt forts, sobretot a nivell econòmic i social. Fins i tot a nivell polític, l'esport molts cops juga un paper important. Per exemple, Mussolini el va utilitzar com a propaganda feixista l'any 1934, inclús Franco va fer ús propagandístic de la victòria de la selecció espanyola de futbol davant la Unió Soviètica. En certes ocasions, l'esport a entrat en conflicte degut a tensions polítiques, com la que es va viure als Balcans als anys 90, quan radicals del Dinamo de Zagreb es van enfrontar als radicals d'un equip Serbi denominat Estrella Roja, tot per culpa del conflicte Serbo-croat que es vivia llavors¹⁰.

Tot això implica que qualsevol decisió o resultat que es doni en un terreny de joc, competició, exhibició, o altres esdeveniments esportius, pugui comportar una repercussió econòmica a fora, ja sigui en l'àmbit econòmic, social o polític. Per tant, observem que hi ha una relació directe entre les decisions purament esportives, i l'economia. Per exemple, amb la creixent demanda televisiva de futbol europeu a Àsia, els horaris dels partits importants la temporada 2015-2016 s'han vist avançats en comparació a altres anys, per permetre un major nivell d'audiència televisiva i acostar un gran mercat potencial com és el mercat asiàtic. D'aquesta

⁹ Gràfica extreta de La Vanguardia (9 de febrer de 2016), Poner un anuncio durante la Super Bowl es el doble de caro que hace 10 años, *La Vanguardia*. Recuperat de:

<http://www.lavanguardia.com/vangdata/20160206/301956245216/super-bowl-anuncios-dolares.html>

¹⁰ Vegeu FLORES ÁLVAREZ-OSSORIO, S. *Futbol y manipulación social*. Recuperat de:

<http://www.cafyd.com/HistDeporte/htm/pdf/2-13.pdf>

manera, partits que abans es jugaven a les 21:00h del vespre, per ser horari de màxima audiència a Europa, ara es juguen a les 16:00h de la tarda per adaptar-se a l'horari de màxima audiència al continent asiàtic. Com és lògic, això va acompanyat de fortes contraprestacions a la Lliga Espanyola de Futbol per drets televisius¹¹.

El fet que una decisió purament esportiva, com podria ser per exemple una sanció per dopatge, afecti no solament a la persona sancionada, sinó també a terceres persones (empresaris, persones que aposten, el propi club o selecció de l'esportista o la seva federació...), suposa una aglomeració d'interessos que s'ha de resoldre amb rigor i especialitat, i no es pot deixar a un òrgan inexpert que decideixi si aquesta sanció per exemple, és correcte o no, ja que de ser així, no solament s'estaria afectant al dret a una tutela adequada de l'esportista, sinó també a aquests operadors que tenen interessos sobre la pròpia decisió.

L'esport, en termes econòmics i socials, l'hem de definir com un espectacle, que genera consum, crea ocupació i que per tant, aplega molts interessos que sovint entren en conflicte, i que cal que es resolguin per un òrgan expert i especialitzat en la matèria.

5. Necessitat d'una resolució de conflictes adequada

Segurament, i després d'haver començat a llegir el treball, el lector pensarà que totes aquestes dades i explicacions històriques, econòmiques i socials tenen poc o res a veure amb el títol i objectiu del treball. Doncs res més lluny de la realitat. Era necessari intentar fer prendre consciència a qui em llegeixi, sobre la importància que té l'esport a molts nivells, i en conseqüència, la necessitat que els conflictes que s'hi generin siguin resolts per un òrgan plenament capacitat, especialitzat, i que respecti les degudes garanties processals. Entendre per tant, la necessitat d'un òrgan expert en matèria esportiva, no seria possible si no s'hagués realitzat aquest breu repàs dels quatre punts anteriors.

¹¹ Vegeu notícia del diari digital "ARA", en la que es comenta precisament que *"Aquest passat mes d'agost (referint-se a l'agost de 2015), la LFP (Lliga de Futbol Professional) va vendre els drets de la Lliga a l'operador 'online' PPTV per 64 milions d'euros anuals. Va ser un acord per 5 anys, per poder fer arribar la competició al mercat xinès, que anava condicionat a una millor oferta televisiva, és a dir, millors horaris de Barça i Madrid perquè el públic xinès pogués gaudir d'aquests equips.* LLIMÓS, A. (30 de desembre de 2015). El Barça de sobretaula: l'Àsia i els partits de les 16 hores, *ARA*. Recuperat de http://www.ara.cat/esports/barca/Barca-horaris-16_hores-Asia_0_1495050574.html

La meua intenció amb aquest breu anàlisi històric, social, polític i econòmic de l'esport, és fer veure a qui llegeixi aquests apartats anteriors que tot l'entorn de l'esport genera uns interessos molt importants, fet que implica que es generin conflictes entre els operadors esportius, ja siguin jugadors, clubs, empreses esportives, federacions esportives, comitès olímpics, empresaris, associacions esportives o qualsevol persona física o jurídica que actuï en àmbits relacionats amb l'esport. A això hi hem d'afegir el fet que l'esport té unes característiques particulars, que s'analitzaran tot seguit, fet que provoca una certa especificitat que cal tenir en compte. Des del meu punt de vista, caldria observar detalladament les particularitats de l'esport, els seus trets distintius, amb la finalitat d'esbrinar quines serien les particularitats que hauria d'aplegar l'òrgan encarregat de resoldre els conflictes que apareguessin en matèria esportiva.

En els següents punts s'intentarà apuntar quina és la millor (que no perfecte) via per resoldre els conflictes que envolten l'esport, analitzant bàsicament dos mecanismes: el de la jurisdicció ordinària i el de l'arbitratge.

II. Resolució de conflictes en l'àmbit de l'esport: Jurisdicció Ordinària v. Arbitratge

1. Jurisdicció ordinària com a via de resolució de conflictes en matèria esportiva

Com cita Vicente Javaloyes Sanchis en la seva tesi doctoral sobre el Règim Jurídic del Tribunal Arbitral de l'Esport: "l'esport durant molt de temps ha estat sinònim de joc net i esportivitat. No obstant, el món de l'esport no és ni millor ni pitjor que la societat que el practica i el regeix, i de la mateixa manera que l'entorn que l'envolta, els conflictes hi neixen regularment"¹². Aquesta frase crec que és interessant, perquè ens fa entendre que, tot i que l'esport tingui per objecte transmetre el joc net i l'esportivitat, és la pròpia societat la que el duu a terme i per tant, com en la pròpia societat, és inevitable que hi sorgeixin conflictes.

El propi creixement de l'esport els darrers anys, sumat a l'aparició de figures com els agents esportius (intermediaris dels esportistes), i l'especialització dels juristes en el denominat dret de l'esport, així com la progressiva professionalització dels esports i els esportistes, ha comportat un increment considerable dels litigis en aquest àmbit. Aquest fet suposa que els

¹² "El deporte durante mucho tiempo ha sido sinónimo de juego limpio y deportividad. Sin embargo, el mundo del deporte no es ni mejor ni peor que la sociedad que lo practica y lo rige, y a imagen y semejanza del entorno que lo rodea, los conflictos nacen regularmente en su seno", JAVAYOLES SNACHÍS, V. (2014) *El régimen jurídico del Tribunal Arbitral del Deporte* (Tesi doctoral). Recuperat de:

<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/284835/Tvjs1de1.pdf?sequence=5>

judges i Tribunals es vegin obligats a intervenir cada cop més en litigis relatius a l'àmbit de l'esport.

Però cal preguntar-se si la via jurisdiccional ordinària és la més adequada per solucionar aquest tipus de conflictes. Per respondre a això, des del meu punt de vista, és necessari observar quines són les característiques de l'esport en sí mateix, per saber si el sistema judicial ordinari pot garantir una adequada tutela en matèria esportiva. Per tant, crec que és una bona idea fer una breu reflexió sobre les peculiaritats que presenta l'esport i en conseqüència, els aspectes que s'haurien de requerir d'un determinat òrgan per poder ser considerat com idoni per a resoldre conflictes en matèria esportiva.

En primer lloc, cal tenir en compte que l'esport sovint s'organitza al voltant de competicions i esdeveniments, tant a nivell professional com amateur. Aquests esdeveniments es duen a terme amb regularitat, i sota calendaris prefixats amb bastant temps d'antelació per tal d'organitzar-se d'una manera eficient i evitar imprevistos. Això ens indica que una adequada resolució del conflicte seria aquella que es resolgués en períodes breus de temps, evitant una dilació prolongada que pogués suposar una alteració de tot aquest calendari de competició. A més, a la proximitat entre esdeveniments s'hi ha d'afegir la breu durada de les competicions, o la curta durada de la carrera dels esportistes. Per tant, cal tenir present que la rapidesa en la resolució dels conflictes és un fet determinant. Un exemple del que pot passar si no es resol amb rapidesa un conflicte d'aquest tipus és el denominat "Cas Obradoiro"¹³.

¹³ El cas Obradoiro és una mostra de la ineficàcia de la jurisdicció ordinària davant problemes de caire esportiu que requereixen de celeritat per a ser resolts. L'Obradoiro era un equip de bàsquet espanyol que l'any 1990 es va jugar l'ascens amb un altre equip, el Júcar Murcia. Va guanyar aquest segon, però es va descobrir que els de Murcia havien comès alineació il·legal, i l'Obradoiro va recórrer, obtenint sentència favorable el 14 de setembre de 1994 per part del Tribunal Superior de Justícia de Madrid, on es declarava guanyador del partit a l'Obradoiro i per tant, amb Dret a estar a la lliga amb més nivell d'Espanya, la ACB. No obstant, no va ser fins l'any 2003 on va intervenir el Tribunal Suprem, exigint que s'admetés a l'Obradoiro a l'ACB o la lliga quedava parada. En aquell moment, l'ACB va exigir a l'Obradoiro que si volia entrar a l'ACB abonés el cànon d'entrada corresponent, que ascendia a 2.000.000 d'euros. L'Obradoiro s'hi va negar, ja que segons aquest, el cànon a pagar era el de la temporada 1991/1992 (600.000€). Finalment, l'any 2007 el Tribunal Suprem (Sentència de la Sala 3ª del Tribunal Suprem de 12 novembre de 2007) va donar la raó a l'Obradoiro, i va obligar a l'ACB a admetre el club de bàsquet espanyol per la quantitat establerta la temporada 1990/1991, i no pas la que exigia l'ACB. El club Obradoiro va formalitzar la seva inscripció a l'ACB l'any 2009, per tant, van ser 17 anys de litigis, on el club finalment va poder jugar a la categoria que li pertocava gairebé 19 anys després. Informació extreta de la pròpia plana web del club Obradoiro:

<http://www.obradoirocab.com/webobra/index.php/es/club/historia>

Una característica en contra de la jurisdicció ordinària és que aquesta és lenta. Les resolucions dels jutjats i tribunals es solen dilatar de manera excessiva en el temps, pel que la jurisdicció ordinària en aquest sentit no seria idònia per resoldre conflictes en matèria esportiva que requerissin d'una resposta ràpida.

Per altra banda, cada esport té el seu propi reglament, les seves normes particulars i específiques, fet que comporta una especificitat normativa, característica de l'Esport. Per tant, és necessari que l'òrgan que conegui del litigi estigui plenament especialitzat en la matèria que estigui tractant. Des del meu punt de vista, els jutges i magistrats tenen grans coneixements sobre la legislació nacional en les seves respectives branques jurisdiccionals, inclús poden ser grans coneixedors del Dret Internacional Privat i Públic, però malauradament no estan especialitzats en matèria esportiva, que en ocasions pot ser molt tècnica i específica. Tal fet podria comportar que es ressolessin conflictes de manera inadequada degut a la inexperiència del jutge o magistrats, o degut a una incorrecte aplicació dels corresponents reglaments o normativa esportiva. Per tant, es convenient que aquell òrgan que resolgui el conflicte tingui coneixements i experiència sobre la matèria, de tal manera que pugui aportar el seu coneixement i formació per a una adequada resolució de la controvèrsia.

Un tercer aspecte o característica a tenir en compte és que moltes organitzacions esportives han creat les seves pròpies estructures de resolució de conflictes. Per exemple, creant comitès de competició i d'apel·lació per imposar sancions esportives. En la majoria de casos, per no dir a tots, aquests òrgans no compleixen amb les garanties d'imparcialitat i independència que reclama la pròpia Constitució espanyola, ja que els propis òrgans que decideixen sobre les sancions o resolen en apel·lació són escollits per la pròpia institució que sanciona. Un exemple seria el comitè d'apel·lació de la Fédération Internationale de Football Association (en endavant, "FIFA"), que es escollit per la pròpia FIFA, que alhora és qui imposa les sancions objecte d'apel·lació. És necessari per tant, que existeixi un òrgan superior que gaudeixi d'imparcialitat i independència plena, i que asseguri la tutela judicial efectiva dels esportistes i subjectes afectats per un litigi en matèria esportiva. En aquest sentit, la jurisdicció ordinària sí que ens assegura el compliment d'aquests requisits. Com veurem però, aquesta característica d'independència no és tant clara en el TAS, i serà un dels objectius principals d'aquest treball donar el meu punt de vista sobre si aquest òrgan és efectivament independent o no.

A tots aquests aspectes s'hi ha d'afegir una característica encara més complexa. I és que cal tenir en compte la globalització de l'esport. Existeixen un gran nombre de competicions internacionals, partits entre clubs de diferents països, contractes de patrocini entre clubs i

empreses de diferents regions, i tot un seguit d'operacions i actes que quedarien subjectes al dret internacional privat i públic, tant a nivell de competència i resolució, com de reconeixement i execució. És lògic pensar que aquest fet podria suposar problemes de territorialitat, d'aplicació normativa o reconeixement de les resolucions. Per exemple, un mateix conflicte podria donar lloc a resolucions contradictòries entre un país i un altre. Per tant, una altra característica que ens permetria definir com hauria de ser l'òrgan que resolgués els conflictes en matèria esportiva és aquella que diria que aquest òrgan hauria de ser únic per a tot el món, de tal manera que totes aquelles matèries a nivell esportiu quedessin sotmeses al mateix òrgan, ja fossin de Berlín, de Hong Kong o de Boston. D'aquesta manera es permetria una uniformitat en les decisions, del tot necessària en l'àmbit de l'esport, evitant per tant resolucions contradictòries.

Finalment, com a darrera característica, és necessari que les decisions que es dictin en aquest àmbit siguin definitives, ja que de res ens servirà que l'òrgan que resolgui sobre conflictes en matèria esportiva no tingui la capacitat de dictar resolucions fermes i obligatòries per als subjectes a qui vagin dirigides.

Per tant, de tota aquesta reflexió podem concloure que la jurisdicció ordinària, tot i que garanteixi independència, imparcialitat i obligatorietat en les seves decisions, no és útil degut a la lentitud i saturació que pateix, així com la falta d'especialització dels seus jutges i magistrats en matèria esportiva. A més, seria adequat que l'òrgan actués a nivell internacional, com hem vist, fet que manca en la jurisdicció ordinària, que només pot actuar en el territori de l'estat.

2. Arbitratge com a via de resolució de conflictes en matèria esportiva

Una altra via de resolució de conflictes podria ser perfectament la de l'arbitratge. Per arbitratge entendríem el procediment extrajudicial per resoldre conflictes d'interessos mitjançant el sotmetiment de les parts, per mutu acord, a la decisió d'un o varis àrbitres¹⁴. Per entendre el concepte d'arbitratge esportiu, una definició vàlida pot ser la que ens dona la pròpia Guia d'Arbitratge del TAS, al establir que l'arbitratge és una “institució jurídica privada, independent i imparcial, autoritzada per l'ordenament jurídic vigent i capaç de solucionar litigis de dret privat. Presenta dos aspectes essencials; un aspecte contractual, ja que les parts tenen la voluntat comuna de sotmetre les seves diferències a la opinió d'uns àrbitres, mitjançant acord exprés; i un aspecte jurisdiccional, ja que l'arbitratge es un acte jurídic autèntic, instituït per resoldre litigis privats, igual que la jurisdicció civil ordinària,

¹⁴ Definició donada per la Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola.

desenvolupat segons normes de procediment molt precises i expressat en laudes amb la mateixa força executiva que les sentències dels tribunals civils”¹⁵. Des del meu punt de vista, l’arbitratge és un bon mètode per resoldre conflictes en matèria esportiva perquè presenta una sèrie d’avantatges que exposaré a continuació, i que no es donen en la via jurisdiccional ordinària.

2.1 Avantatges

En primer lloc, l’arbitratge resulta una via idònia per dirimir conflictes de caràcter internacional. Hem de tenir molt present que l’esport està fortament internacionalitzat. Cada dia hi ha competicions a nivell internacional, conflictes entre empreses o proveïdors i clubs, agents, i altres subjectes, en que hi ha enfrontades diferents nacionalitats. És per això que les instàncies jurisdiccionals nacionals s’han quedat curtes, i en moltes ocasions són incapaces de fer front a aquestes situacions. A més, cal preveure els entrebancs que pot suposar per a una persona litigar en un altre país, com problemes per entendre l’idioma, o les dificultats per conèixer les particularitats del sistema processal al qual s’enfronti.

Per altra banda, pot passar que una determinada competició esportiva es dugui a terme en un concret territori, però les normes de la competició venen imposades per Federacions Internacionals, pel que ens trobem que la competició es desenvolupa en un territori concret, però les normes que s’apliquen són de caràcter internacional. Per tant, ens trobem en supòsits on l’esport es caracteritza per tenir una naturalesa extra-territorial, i que molts cops no serà coneguda suficientment per els òrgans jurisdiccionals d’aquell concret estat.

A més, l’arbitratge pot ser entès com un aforament neutral per les parts en conflicte. És a dir, en ocasions, si una persona ha de litigar en un altre país, contra un altre subjecte nacional d’aquell país, pot sentir-se en condicions de desigualtat. Per exemple, imaginem que un esportista espanyol té un conflicte contra un esportista alemany, o una empresa de patrocini

¹⁵ *Arbitration is a private, independent and impartial legal institution authorized by the state legal system, which enables disputes under private law to be settled. There are two essential aspects to this private justice: a **contractual aspect**: the parties jointly wish to submit their dispute to arbitrators by virtue of an express agreement to this effect; this agreement may result from a the clause of a contract or the provision of statutes, for example; and a **jurisdictional aspect**: arbitration is real justice, instituted with a view to settling private disputes (in the same way as ordinary civil justice), pronounced in accordance with precise rules of procedure and expressed through awards which have the same enforceable effect as the judgments of ordinary civil courts”.* Aquesta és la definició que ens dona la Guia d’Arbitratge TAS (2016), recuperada de <http://sportrecht.org/cms/upload/10verband/CASguideArbitration.pdf>

belga. Si es substancia el procediment davant els tribunals alemanys o belgues, aquest esportista espanyol pot veure's perjudicat per l'idioma, pel desconeixement del sistema processal alemany o belga, o per altres circumstàncies. El que permet l'arbitratge en aquest sentit és oferir un aforament neutral, totalment desvinculat dels òrgans jurisdiccionals de qualsevol país, evitant així que qualsevol de les parts pugui veure's sotmesa a tribunals de justícia d'un altre país d'on sigui nacional l'altre part.

Encara dins l'àmbit internacional, un altre avantatge és que els laudes arbitrals internacionals molts cops acaben tenint més reconeixement que les pròpies decisions de tribunals ordinaris.

Per altra banda, també es interessant un altre aspecte de l'arbitratge, que és el de l'especialització dels àrbitres. Quan acudim a la jurisdicció ordinària, pot passar que una matèria específica com és l'esport, no sigui degudament coneguda pel jutge o tribunal. Per tant, l'arbitratge ens permet escollir uns àrbitres que estiguin plenament especialitzats en la matèria objecte de litigi, el que ens assegura una correcte resolució dels conflictes que puguin sorgir. Per exemple, si acudim al TAS, els àrbitres encarregats de dirimir els conflictes són escollits precisament pel seu alt grau de coneixement i experiència en matèria jurídica-esportiva.

Una tercera raó per acudir a l'arbitratge en matèria esportiva, és el seu caràcter senzill i flexible. En efecte, si ens centrem en el TAS, el procediment que estableix en els seus estatuts es senzill, sense grans tràmits burocràtics, de manera que fa més fàcil l'accés al mateix, i és més entenedor per les parts. Per exemple, per accedir al procediment ordinari, tant sols es requereix una sol·licitud on s'exposin breument les causes del conflicte. En el procediment d'apel·lació, n'hi ha prou amb interposar el recurs. A més, a banda de la facilitat d'accés, el TAS ens permet també escollir l'idioma del procediment, evitant d'aquesta manera innecessaris costos en traducció; permet també a les parts personar-se directament davant el TAS, o representades per la persona que escullin, sigui professional de l'advocacia o no.

Un altre avantatge, i que des del meu punt de vista és clau en l'esport, és la rapidesa en la resolució. Com bé apuntava al donar les característiques que hauria de complir un òrgan encarregat de resoldre conflictes en matèria esportiva, aquest ha de resoldre de la manera més ràpida possible els conflictes que se li presentin. Doncs bé, una de les finalitats de l'arbitratge és precisament la rapidesa en les seves decisions, pel que en aquest sentit, acudir a l'arbitratge permet obtenir resolucions de manera breu, evitant que es posi en perill el calendari de competicions, la carrera professional dels esportistes, o els grans interessos econòmics que hem vist que existeixen en l'esport. És important dir que per exemple, el TAS gaudeix d'un

procediment accelerat per resoldre aquells litigis que es pressuposin de fàcil solució. Inclús en ocasions, les resolucions poden ser immediates, per exemple, quan es constitueixen cambres ad hoc en Jocs Olímpics, com es veurà més endavant.

Molts juristes, entre ells, Julián Aguilar, creuen que un altre avantatge de l'arbitratge és el fet que aquest es composi d'una sola instància¹⁶. De fet, així s'estableix també en la Guia d'Arbitratge del TAS¹⁷. Un argument que es dóna en aquest sentit és que la instància única facilita una resolució ràpida, d'acord amb les necessitats de l'esport. Des del meu punt de vista, és cert que el fet d'existir tant sols una única instància en ocasions pot evitar dilacions indegudes, però en moltes altres ocasions s'estarà perdent l'oportunitat d'obtenir un encert més gran en un determinat supòsit, ja que la decisió presa en el laude no podrà ésser revisada per un òrgan més experimentat. Com es veurà posteriorment, els laudes del TAS són revisables davant el Tribunal Federal Suís, però tant sols en determinats supòsits que en següents capítols s'analitzaran.

Un penúltim punt que és interessant comentar és la confidencialitat que atorga acudir a arbitratge. En efecte, el fet d'acudir a arbitratge pot ser beneficiós per aquelles parts que no volen donar a conèixer el seu cas. Imaginem un jugador de futbol que vol demandar al seu equip per un tema laboral, però vol evitar que se'n assabentin els mitjans de comunicació, per no crear un clima tens dins el club que pogués donar una imatge d'inestabilitat i confrontació perjudicial per la seva pròpia imatge i la del club. En aquest cas, acudir davant el TAS permetria portar el conflicte en un àmbit plenament privat, ja que en l'arbitratge, les audiències són privades, i les còpies de les resolucions són entregades tant sols a les parts, evitant així la pressió dels mitjans de comunicació.

Finalment, un altre aspecte important és l'economia. Amb caràcter general, l'arbitratge pot suposar menys costos que la via jurisdiccional ordinària. Per exemple, el TAS es caracteritza

¹⁶ Veure en aquest sentit, AGUILAR, J. (2011) *El arbitraje: ¿cuáles son sus ventajas e inconvenientes?: Arbitraje vs Tribunales de Justicia: pros y contras*. Cuatrecasas, Gonçalves Pereira. Recuperat de https://www.icex.es/icex/wcm/idc/groups/public/documents/documento_anexo/mde0/mjlx/~edisp/dax2014291090.pdf

¹⁷ La Guia d'Arbitratge del TAS veu com un avantatge la única instància: "*Ordinary procedures usually have several levels of jurisdiction (court of first instance > court of appeal > supreme or constitutional court). The parties thus have the option of recourse to other courts if they disagree with the decision of the first judge. Some time can elapse before all the judicial remedies are exhausted and the decision becomes final. When the CAS pronounces an award, however, this is immediately final and enforceable. Only very limited possibilities of appeal are given to the parties*". Guia d'Arbitratge TAS (2016) pàgina 11. Recuperada de <http://sportrecht.org/cms/upload/10verband/CASguideArbitration.pdf>

perquè en el procediment d'apel·lació, les despeses corren íntegrament a càrrec del propi òrgan. Per tant, resulta clarament beneficiós per aquells que hi recorren. En el procediment ordinari en canvi, les parts han de cobrir les despeses i honoraris dels àrbitres, les possibles despeses en testimonis, pèrits i intèrprets, entre d'altres.

2.2 Desavantatges

Malgrat els nombrosos avantatges que suposa acudir a l'arbitratge, cal dir que aquesta figura presenta una sèrie d'inconvenients que tot i no ser insalvables, són existents en l'actualitat i cal tenir-los presents.

En primer lloc, és una realitat que la figura de l'arbitratge encara no està suficientment implantada a tots els països. Possiblement, aquest fet es deu a la falta d'informació d'aquesta via extrajudicial de resolució de conflictes. No obstant, cada vegada són més les entitats, tant públiques com privades, que estan creant institucions arbitrals. Tenim com exemple, la Federació internacional de Bàsquet (en endavant, **FIBA**), que va crear l'any 2006 el Tribunal Arbitral de la Federació Internacional de Bàsquet, denominant-lo FIBA Arbitral Tribunal, i renombrant-lo l'any 2010 com a Basketball Arbitral Tribunal (BAT). Aquest òrgan és reconegut per la FIBA, i té per missió dirimir disputes entre jugadors, agents i clubs, mitjançant la via extrajudicial de l'arbitratge¹⁸.

Un altre punt interessant és la necessitat que existeixi un acord de voluntats. La via arbitral és de sotmetiment voluntari, pel que a vegades pot passar que tot i que una de les parts vulgui acudir a l'arbitratge, l'altre part s'hi oposi, de manera que l'única via per resoldre els conflictes esportius sigui la via jurisdiccional. En aquest punt vull matissar un aspecte, i és que en els procediments d'apel·lació, molts cops els esportistes es veuen obligats a interposar recurs davant el TAS si estan disconformes amb la resolució imposada des de la federació o associació corresponent, encara que la seva voluntat sigui acudir a la via jurisdiccional ordinària. El motiu és que les respectives Federacions o Associacions els obliguen a acudir a aquesta via degut a les clàusules tipus que contenen els seus estatuts. Aquest fet serà objecte

¹⁸ Segons la pàgina web oficial de la FIBA *“The tribunal was established by FIBA in 2006 under the name “FIBA Arbitral Tribunal (FAT)”. In accordance with the 2010 FIBA General Statutes, the tribunal was renamed into “Basketball Arbitral Tribunal (BAT)” and is an organization officially recognized by FIBA. The Basketball Arbitral Tribunal provides services for the resolution of disputes between players, agents and clubs through arbitration”*. FIBA, Basketball Arbitral tribunal (BAT). Recuperat de <http://indonesia2013.fiba.com/bat>

d'anàlisi més endavant, ja que és un dels objectius d'aquest treball intentar donar un punt de vista sobre la possible il·licitud d'aquestes clàusules.

Per altra banda, tot i que la via judicial com s'ha vist, presenti més desavantatges, és un fet que la gent segueix confiant més en aquesta que en l'arbitratge. És possible que això es degui simplement a la tradició judicial, com a figura consolidada per a la resolució de conflictes, o pot ser també en la falta de confiança respecte la independència i imparcialitat de certs tribunals arbitral. En els següents punts també donaré la meva opinió sobre perquè penso que el TAS dona mostres d'independència i imparcialitat, o per què no.

Finalment, cal recordar que els àrbitres no gaudeixen de força coercitiva en les seves decisions, pel que en ocasions pot ser necessari l'auxili judicial.

No obstant, aquests desavantatges tenen menys pes en comparació amb els avantatges que suposa la figura de l'arbitratge per a la resolució de conflictes en l'àmbit de l'esport. Per tant, assumint que l'arbitratge és el millor mètode de resolució de conflictes en matèria esportiva, a continuació s'hauria d'analitzar a fons el Tribunal Arbitral de l'Esport, òrgan que va ésser creat precisament en atenció a tots aquests aspectes que s'han anat desgranant anteriorment.

III. Naixement d'un òrgan especialitzat: orígens del Tribunal Arbitral de l'Esport

1. Origen i antecedents

Per comprendre la creació del TAS, és necessari que ens posem en context. A principis dels anys 80, es va anar produint un increment de litigis en matèria esportiva. A aquest fet hi hem d'afegir que nombroses decisions dels jutjats i tribunals ordinaris no s'acabaven d'adequar a les particulars característiques de l'esport, pel que sorgia la necessitat de millorar la resolució d'aquests conflictes per garantir una adequada tutela judicial efectiva. Això va provocar que les organitzacions esportives més importants, com el COI, es comencessin a plantejar la necessitat de crear un organisme de resolució de conflictes independent i especialitzat en matèria esportiva.

Aquest fet va portar al President del Comitè Olímpic Internacional, Juan Antonio Samaranch, l'any 1983, a la creació d'una institució arbitral qualificada, independent i constituïda de tal manera que les seves decisions fossin definitives i obligatòries. Com s'ha pogut veure anteriorment, la jurisdicció ordinària molts cops no respon a les necessitats i peculiaritats de l'esport, el que suposa el risc d'alterar el desenvolupament normal de les competicions, i

inclús d'alterar perillosament l'organització de l'esport en general. És per això que l'any 1983 es va crear el Tribunal Arbitral de l'Esport (en endavant, **TAS**), també conegut amb les seves sigles en anglès "CAS" (*Court of Arbitration for Sport*), un òrgan arbitral especialitzat, que havia de ser capaç de donar resposta a tots els litigis que es presentessin en matèria esportiva. Apareix així l'arbitratge com a via de resolució extrajudicial dels conflictes en l'àmbit de l'esport, al marge dels tribunals i de l'estructura judicial prevista en els diferents països.

Juan Antonio Samaranch va pensar que era necessari crear una única jurisdicció especial que s'encarregués de solucionar totes aquelles diferències que poguessin sorgir amb ocasió de la pràctica de l'esport. Durant la 85ª sessió del Comitè Olímpic Internacional (d'ara endavant, **COI**) a Roma l'any 1982, es va elaborar l'avantprojecte d'estatuts per una comissió formada per tres juristes membres del COI, encapçalada pel jutge Kéba Mbaye. Aquests estatuts van ser aprovats a la següent sessió del COI a Nova Delhi, l'any 1983, entrant en vigor el juny de l'any 1984. Els Estatuts del TAS han patit diverses modificacions els darreres anys, amb la intenció d'anar millorant-ne la seva estructura, funcionament i organització, essent els resultats molt positius. Actualment, el TAS s'ha erigit com l'òrgan encarregat de resoldre litigis esportius a nivell mundial¹⁹.

El primer cas que va resoldre el TAS va ser al gener de l'any 1987, en el que havia de confirmar o anul·lar la sanció imposada per la Federació Esportiva de Hoquei, confirmada per la Cambra de recursos de la pròpia Federació, sobre el club de hoquei E.C. Niederhasli pel comportament violent del seu entrenador de hoquei sobre el terreny de joc. Sense més transcendència, el TAS va confirmar la sanció²⁰.

Fins l'any 1992, el TAS coneixia d'assumptes relatius a la nacionalitat dels esportistes, els contractes de treball, cessió de drets de retransmissió, contractes de patrocini, o contractes de licensing. No obstant, a partir d'aquest any es va produir un canvi significatiu. Amb la publicació l'any 1991 de la Guia Pràctica de l'Arbitratge del TAS, s'inclouen varis exemples de clàusules arbitrals per facilitar que les organitzacions esportives les utilitzessin. Va ser així

¹⁹ Resum elaborat a partir de les idees contingudes a la pàgina oficial del TAS <http://www.tas-cas.org/informations-generales/historique-du-tas.html>

²⁰ El TAS va confirmar la sanció de l'entrenador, entre d'altres motius, perquè el fet d'entrar dins el terreny de joc amb el pal d'hoquei i interferir en una baralla ja suposa una actitud inadmissible, digne de sanció. No és un cas rellevant, excepte per ser el primer cas resolt per aquest Tribunal. Vegeu en tal sentit Laude TAS 86/1, de 30 de gener de 1987, on el TAS establí que: "*Enfin, il sied de rappeler que, comme exposé plus haut, le seul fait, pour un coach, de saisir une canne et de s'immiscer ainsi dans une bagarre constitue un geste tout à fait inadmissible qui est en soi de nature à justifier une sanction*".

com primer, la Federació Eqüestre internacional, i al llarg dels anys, la pràctica totalitat de les Federacions i Associacions esportives, van anar incloent aquesta clàusula en els seus estatuts i reglaments. Aquestes clàusules preveïen que la única via per recórrer les decisions d'aquestes federacions era la via del TAS. El fet d'introduir aquesta clàusula feia preveure que es crearia un procediment davant al TAS per recórrer les decisions emeses precisament per aquestes Associacions i Federacions esportives. És el que es coneix actualment com el procediment d'apel·lació davant el TAS, i que s'exposarà més endavant. Aquest fet va propiciar l'augment de recursos presentats davant el TAS precisament contra decisions adoptades pels organismes esportius.

El cas més important els anys 90 va ser sens dubte el denominat cas "*Elmar Gundel*", de l'any 1992, en el que un genet de la selecció alemanya de salt d'obstacles, va presentar una demanda al TAS, fent ús de la clàusula arbitral que preveia la pròpia Federació Eqüestre Internacional (en endavant, **FEI**), i que l'habilitava per recórrer una sanció per dopatge del cavall interposada per la pròpia FEI, que l'havia desqualificat d'una competició. El TAS va estimar parcialment el recurs, rebaixant la sanció de 3 mesos, a 1 mes. Però el més rellevant del cas va ser el recurs que aquest genet va interposar davant el Tribunal Federal Suís (en endavant, **TFS**), sol·licitant la impugnació del laude del TAS.

En aquest recurs davant el TFS, el genet al·legava que el TAS no complia amb les condicions d'imparcialitat i independència requerits per ser considerat un verdader tribunal arbitral. El TFS va resoldre el 18 de març de 1993, i va exposar que efectivament, el TAS era un verdader tribunal d'arbitratge i oferia suficients garanties d'independència i objectivitat perquè els seus laudes tinguessin consideració de sentència i poguessin ser fermes i obligatoris. No obstant, també va considerar que el TAS presentava nombrosos vincles amb el COI, i va deixar entreveure la necessitat de reestructuració a nivell organitzatiu del propi òrgan arbitral, amb la finalitat de que aquest assolís un major grau d'independència i imparcialitat. Cal tenir en compte que en la seva creació, el TAS estava finançat íntegrament pel COI, i aquest mateix òrgan tenia grans facultats per designar els membres del TAS, i podia modificar-ne els seus estatuts, fet que condicionava excessivament els conflictes entre el propi COI i tercers. En aquest sentit, en la sentència el TFS va ser clar, al fer veure que calia una modificació del TAS tant a nivell organitzatiu com de finançament, per ser més independent del COI. Respecte a la resolució objecte de recurs, el TFS va desestimar el cas, confirmant la sanció del genet *Elmar Gundel*.²¹

²¹ El TAS a la seva pàgina web oficial exposa aquesta situació: "*However, in its judgement (referint-se al cas Elmar Gundel) the FT (Tribunal Federal Suís) drew attention to the numerous links which existed between the*

El cas *Elmar Gundel* va ser important perquè va obligar al TAS a reorganitzar-se estructuralment, propiciant la creació, el 22 de juny de 1994 a la Convenció de París, del Consell internacional de l'Arbitratge Esportiu (en endavant, **ICAS**), que seria l'encarregat de designar els àrbitres del TAS. Caldria analitzar si aquest fet suposa la total desvinculació del COI i si es una mesura suficient per assegurar la independència del TAS. Aquest serà un dels objectius del treball. Per altra banda, a la Convenció de París de 1994 es van crear dues divisions d'arbitratge: l'ordinària i la d'apel·lació, que analitzaré en pròxims apartats.

2. International Council of Arbitration for Sport (ICAS)

El Consell Internacional de l'arbitratge esportiu, més conegut amb les seves sigles amb anglès ICAS, es regeix pel Codi d'Arbitratge en Matèria Esportiva (en endavant, **CAE**), i tal com s'extreu del propi Codi, es va crear amb la finalitat de facilitar la resolució de disputes esportives a través de l'arbitratge i la mediació, i per salvaguardar la independència del TAS i els drets de les parts. Aquest òrgan és també l'encarregat de finançar el TAS en la seva totalitat.²²

Veiem com tant l'ICAS com el TAS es regeixen per aquest Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva. El CAE està escrit en anglès o en francès únicament, i en cas de dubtes, entre els dos textos, l'article S24 CAE estableix que preval el francès. Els articles en ell continguts només entraran en vigor si són adoptats per una majoria de 2/3 parts de l'ICAS, tal com es recull a l'article S26 del mateix cos legal.

CAS and the IOC (International Olympic Comitè, COI): the fact that the CAS (sigles en angles del TAS "Court of Arbitration for Sport") was financed almost exclusively by the IOC; the fact that the IOC was competent to modify the CAS Statute; and the considerable power given to the IOC and its President to appoint the members of the CAS. In the view of the FT, such links would have been sufficient seriously to call into question the independence of the CAS in the event of the IOC's being a party to proceedings before it. The FT's message was thus perfectly clear: the CAS had to be made more independent of the IOC both organisationally and financially". TAS/CAS, *History of the CAS*, recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html>

²² Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva (2016), article S2: "The purpose of ICAS is to facilitate the resolution of sports-related disputes through arbitration or mediation and to safeguard the independence of CAS and the rights of the parties. It is also responsible for the administration and financing of CAS". Recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

2.1 Composició

L'ICAS esta format per 20 membres, que són juristes amb reconeguda experiència en l'àmbit esportiu. Al ser aquests 20 membres els que escolliran les persones que han de formar el TAS, es essencial observar com són escollits i qui els escull, per poder analitzar si efectivament el TAS presenta garanties d'independència o no. És a dir, una correcta designació seria aquella on tots els agents del món de l'esport hi estiguessin degudament representades (Federacions Internacionals i Nacionals, COI, Associacions i atletes principalment). Doncs bé, segons l'article 4 del CAE, aquests 20 membres seran escollits de la següent manera:

- En primer lloc, 4 membres seran proposats per les Federacions Esportives Internacionals (en endavant, **ISF**). D'aquests 4 membres, 3 seran escollits per l'Associació de Jocs Olímpics d'Estiu, i 1 serà escollit per l'Associació de Jocs Olímpics d'Hivern.
- En segon lloc, 4 membres seran escollits per l'Associació de Comitès Olímpics Nacionals (en endavant, **ACON**).
- Els 4 membres següents seran escollits directament pel propi COI.
- Aquests 12 membres escollits, seran els encarregats de proposar 4 membres més, realitzant la deliberació i consultes adequades per salvaguardar els drets dels atletes i esportistes.
- Finalment, aquests 16 membres escolliran als altres 4 restants, d'entre personalitats independents de la resta d'organismes que han escollit els altres membres. És a dir, aquests últims 4 membres no podran tenir cap relació amb les IFs, ACON i COI.

D'aquesta manera es pretén preservar en certa manera la independència de l'ICAS de qualsevol organisme. Des del meu punt de vista, potser faltaria més representació dels propis atletes a l'hora de designar els membres de l'ICAS, doncs els 3 organismes encarregats de designar els primers 12 membres de l'ICAS, són els mateixos que sancionen els esportistes en determinats casos. Això podria fer dubtar de la independència del TAS (recordem, designats els seus membres per l'ICAS), quan es presentessin litigis entre les FIS, ACON o COI contra els atletes. Es tractaria de veure a la pràctica com actua el TAS davant litigis entre atletes i Federacions, o davant el propi COI. A la segona part d'aquest treball s'analitzarà detingudament la composició del TAS, qui designa els membres que escullen els àrbitres que han de formar part del TAS, i diversos lauders del TAS, intentant donar un punt de vista crític sobre la independència d'aquest organisme.

Finalment, indicar que cada 4 anys es realitzen les nominacions dels membres que formaran part de l'ICAS, i aquests són escollits per períodes renovables de 4 anys. Aquests membres de l'ICAS, en cap cas podran ser nomenats com a àrbitres del TAS, ni actuar com a advocat d'alguna de les parts en un procediment davant el TAS²³.

2.2 Funcions de l'ICAS

Com he exposat anteriorment, la finalitat principal de l'ICAS es salvaguardar la independència del TAS. Per a la consecució de tal objectiu, l'ICAS té entre les seves funcions les següents, recollides en el CAE²⁴:

- En primer lloc, adopta i modifica els Estatuts de l'ICAS i del TAS, és a dir, el CAE.
- Escull d'entre els seus membres, per un o varis períodes renovable de 4 anys:
 - El president. Aquí és important indicar que l'antic CAE de 2004 establia que l'ICAS escollia el seu President, però d'entre els proposats pel COI. Això, com és lògic, afectava a la independència del propi organisme, ja que qui acabava presidint l'ICAS era la persona escollida pel COI.
 - Dos Vicepresidents, que poden substituir el President en cas de necessitat. De la mateixa manera, el CAE de 2004 indicava que un Vicepresident era proposat per les IFS i l'altre per les ACON, afectant de la mateixa manera a la independència de l'ICAS.
 - El President de la Divisió d'arbitratge ordinari i el President de la Divisió d'arbitratge d'apel·lacions del TAS.
 - Els diputats dels dos Presidents de les Divisions, que poden substituir-los en supòsits de necessitat.
- Designa els àrbitres que constitueixen la llista d'àrbitres del TAS i els mediadors que constitueixen la llista de mediadors del TAS
- Es responsable del finançament del TAS. Com veurem però, hauríem de preguntar-nos qui finança el propi ICAS.
- Designa el secretari general del TAS.

²³ Informació extreta directament del Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva, (2016) Articles S4 i S5, recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

²⁴ La següent informació ha estat extreta directament del Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva, (2016) Articles S6 a S9, recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

- Supervisa les activitats de l'Oficina del TAS.
- Preveu ja sigui a nivell regional o local, l'arbitratge permanent i l'arbitratge ad hoc.
- Pot crear uns fons d'assistència jurídica per facilitar l'accés a l'arbitratge del TAS per les persones sense recursos econòmics suficients i pot crear pautes d'assistència jurídica pel TAS.

Dir tant sols, que l'ICAS es reuneix com a mínim 1 vegada a l'any, i que per a que estigui vàlidament constituït han d'ésser-hi presents i participar almenys la meitat dels seus membres. Les decisions s'adopten per majoria simple dels vots emesos, excepte per modificar el CAE, que es requereix que el vot favorable de 2/3 parts dels membres de l'ICAS. Finalment, indicar que el President de l'ICAS ha de ser escollit en votació per 3/4 parts dels membres que formen aquest òrgan. Un cop escollit, el President de l'ICAS ho serà també del TAS.

Més endavant analitzaré, des del meu punt de vista, si l'ICAS es un òrgan eficient per assegurar la independència del TAS. De moment, és suficient amb tenir una idea bàsica de la seva composició i funcions.

IV. El Tribunal Arbitral de l'Esport

Un cop s'ha pres consciència de les causes que van propiciar l'aparició d'aquest òrgan, entrem ja a aprofundir sobre quina és la seva composició, funcions i procediments. Això permetrà, en següents punts, entrar a valorar quins són des del meu punt de vista els aspectes més problemàtics que planteja l'actual sistema de resolució de conflictes en matèria esportiva.

En primer lloc, i tal com anuncia l'article S12 del CAE, el TAS es constitueix en Panells, com es veurà en els pròxims punts. Aquests Panells tenen la responsabilitat de dirimir les disputes que sorgeixin en l'àmbit de l'Esport, mitjançant l'arbitratge o la mediació. Per a dur a terme aquesta missió, el TAS proporciona la infraestructura necessària, supervisant en tot cas, que els procediments es duguin a terme d'acord amb les normes de procediment previstes als articles S27 i següents del propi CAE.

1. Missió

El TAS, com s'ha indicat en el punt anterior, és divideix en Panells. Concretament, l'article S12 CAEA estableix que els Panells tenen per funció, *inter alia*²⁵:

- Un dels Panells té com a funció la resolució de les disputes que les parts en conflicte hagin sotmès a arbitratge davant el TAS. Aquests podríem qualificar-la com el típic arbitratge ordinari. És a dir, dues parts pacten sotmetre's a arbitratge mitjançant clàusula arbitral, o un cop sorgit el conflicte entre elles. Aquest Panell es coneix com a Cambra o Divisió ordinària.
- L'altre Panell té per missió conèixer dels recursos presentats contra resolucions de les Federacions, Associacions, o altres institucions i organismes esportius, ja sigui perquè els propis estatuts o regulacions de les mateixes això ho preveuen, o perquè hi ha hagut un acord de les parts per sotmetre's al TAS. El fet de que els Estatuts o Reglaments d'aquests organismes prevegin clàusules tipus que obliguin als esportistes a sotmetre's obligatòriament al TAS està plantejant molts dubtes de legitimitat, ja que s'està tancant la via de la jurisdicció ordinària als esportistes, fet que podria ser motiu de vulneració al dret a la tutela judicial efectiva. De moment no s'hi farà referència, ja que aquest punt es mereix un desenvolupament propi més endavant. Aquest Panell és denominat com a Cambra o Divisió d'Apel·lació.
- Finalment, un tercer Panell es dedicaria a resoldre disputes mitjançant la via de la mediació.

2. Designació dels àrbitres i mediadors del TAS

Com s'ha exposat anteriorment, és l'ICAS el que designa els àrbitres i mediadors que formaran part del TAS. Aquestes persones escollides, hauran de ser persones amb experiència i reconeguda competència en dret esportiu i/o arbitratge internacional. Per altra banda, hauran de tenir una noció ample de l'esport en general, i conèixer la llengua de treball del TAS, que com s'observarà, és el francès. Per altra banda, l'ICAS haurà de tenir en compte que estiguin degudament representats, i de manera proporcional, els 5 Continents (Amèrica, Europa, Àfrica, Àsia i Oceania) i les diferents cultures d'arreu del món.

L'article S18 del CAE estableix que, un cop hagin estat designats, els àrbitres es comprometran mitjançant document signat, a actuar amb total objectivitat, independència i

²⁵ El CAE utilitza el terme "*inter alia*", expressió llatina que significa "entre altres coses", per referir-se a que els Panells no solament tenen aquestes funcions, però si que són les principals.

imparcialitat, d'acord amb allò que estableixi el propi CAE. A més, els àrbitres han de respectar la confidencialitat dels procediments, no podent transmetre informació a tercers sobre els procediments duts a terme al propi TAS.

Qualsevol violació del CAE pot ser causa de remoció temporal o permanent de l'àrbitre que l'hagi incomplert, tal com exposa l'article S19 CAE.

3. Organització

Com s'ha explicat al punt 4.1, el TAS està compost per dues divisions: la d'arbitratge ordinari, i la d'arbitratge d'apel·lació. La Oficina del TAS és un òrgan encarregat de fer el repartiment dels casos, indicant si es deriven a la cambra d'apel·lació o bé a la cambra ordinària. Aquesta oficina, denominada "*CAS Court Office*", està composta pel Secretari General del TAS i un o més Consellers, que representaran el Secretari General quan se'ls requereixi.

El President de qualsevol de les dues divisions pot ser recusat si existeixen indicis de la seva imparcialitat o falta d'independència. Això es pot donar per exemple quan el President d'una de les Divisions forma part del mateix bufet d'advocats que l'advocat d'una de les parts²⁶.

4. Aspectes bàsics del Procediment

No és la meua intenció en aquest treball exposar detingudament quin és el procediment que es segueix davant el TAS, ja que el meu objectiu es analitzar a nivell orgànic i estructural si el TAS mostra suficients garanties per ser l'òrgan idoni per resoldre controvèrsies en matèria esportiva. No obstant, trobo necessari fer un repàs de les característiques bàsiques del procediment, ja que així podrà observar-se com actua aquest òrgan a l'hora de resoldre conflictes en matèria esportiva i per tant, si aquest òrgan és millor que la justícia ordinària per dirimir aquests tipus de controvèrsies.

Per tant, en aquest punt faré un breu repàs del que seria l'àmbit objectiu, l'àmbit subjectiu, aspectes generals i el que seria pròpiament el procediment arbitral davant el TAS.

²⁶ Informació extreta directament del Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva, (2016) Articles S20 a S22, recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

4.1 Aspectes generals

Abans d'entrar a conèixer l'àmbit objectiu i subjectiu del TAS, resultarà d'utilitat fer esment d'algunes característiques generals d'aquest òrgan, com serien la Seu, l'idioma de treball i els principis que regeixen el seu procediment²⁷.

La Seu del TAS està situada a Lausanne, Suïssa, i consegüentment, serà en aquesta ciutat on es duran a terme la majoria de procediments. No obstant, el TAS compte amb uns quants òrgans descentralitzats per afavorir a la resolució de litigis a escala global. Per exemple, existeixen òrgans del TAS a Nova York (American Arbitration Association), a Sidney (National Dispute Center), i s'han signat acords amb ciutats com Shanghai, Abu Dhabi, Kuala Lumpur i El Caire. D'aquesta manera el TAS està present a més territoris, el que beneficia directament a totes aquelles parts afectades per un litigi en matèria esportiva, encara que es trobin a milers de kilòmetres de la seu principal a Suïssa.

Per altra banda, pot ocórrer que les dues parts en conflicte es trobin en el mateix país, i per raons lògiques, demanin al TAS que el procediment es dugui a terme en aquell país que tenen en comú. Doncs bé, el CAE preveu aquesta possibilitat, tot i que el laude final sigui dictat a Suïssa per garantir l'aplicació del Dret Privat Suís aplicable al TAS, i preservar la competència del Tribunal Federal Suís per conèixer de les possibles impugnacions al laude, que s'explicaran amb posterioritat.

Per altra banda, els dos idiomes oficials del TAS són el francès i l'anglès. En cas de no decidir quin idioma regirà cada procediment, serà el President del Tribunal o el president de la Càmera (en cas de no haver estat nomenat el primer), el qui decidirà sobre quin dels dos idiomes s'utilitza. És important mencionar però, que el TAS es caracteritza per ser un òrgan flexible i que busca facilitar al màxim el desenvolupament del procediment arbitral. És per aquest motiu que si les parts volen escollir algun altre idioma, aquestes puguin sol·licitar-ho al TAS, que podrà acordar tramitar el procediment en l'idioma sol·licitat, prèvia aprovació del Tribunal i del Secretari General del TAS.

Finalment, per concloure aquest apartat d'aspectes generals, és necessari fer un breu apunt sobre els principis de Dret que regeixen el procediment arbitral davant el TAS, i que no

²⁷ La següent informació ha estat extreta directament del Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva, (2016) Articles R27 a R37, recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

difereixen dels principis que trobem en altres procediments arbitrals, o inclús en els procediments jurisdiccionals. En efecte, els principis que cal garantir en els procediments duts a terme davant el TAS serien els següents:

- Igualtat de les parts: Aquest principi es contempla a l'article 182 de la Llei Federal Suïssa sobre Arbitratge Internacional (en endavant, "LFSAI"), així com a l'article 24 de la Llei d'Arbitratge Espanyola (en endavant, "LAE"). El que implica aquest principi és que el TAS haurà de garantir en tot moment que les parts immerses en un procediment arbitral es troben en igualtat d'armes, sense que aquest tribunal pugui beneficiar més a una part que a una altra. El principi d'igualtat pertany a l'àmbit de l'ordre públic nacional, i no pot ser vulnerat. Aquest principi garanteix les mateixes oportunitats a les parts de fer valer els seus drets, evitant d'aquesta manera qualsevol tipus de parcialitat, intentant assegurar la independència del Tribunal.²⁸
- Audiència o contradicció: Aquest principi el trobem també als articles 182 LFSAI i 24 LAE, i el que vol garantir és que ningú sigui jutjat sense haver estat escoltat prèviament i se li hagi donat la possibilitat de defensar-se d'allò de què se'l acusa. És el que es coneix amb l'aforisme romà de "auditur et altera pars y nemo inauditus damnari potest"²⁹, i es sens dubte un dels principis essencials de tot procediment. Sense la garantia del compliment d'aquest principi es faria molt difícil imaginar un procediment just, ja que s'estaria deixant a una de les parts sense la possibilitat de defensar-se³⁰.

²⁸ Vegeu HANDERSPOCK GUTIERREZ, B. *El Arbitraje: aspectos generales: Principios del arbitraje* pàgina 14, recuperat de

<http://www.monografias.com/trabajos-pdf4/arbitraje-aspectos-generales/arbitraje-aspectos-generales.pdf>

²⁹ "Ningú pot ésser condemnat sense haver estat escoltat i vençut en judici". Vegeu IBOLEON SALMERÓN, B. (2012) *El proceso arbitral. Una perspectiva procesal del arbitraje de consumo*, pàgina. 70. Recuperat de:

<https://books.google.es/books?id=tB92CwAAQBAJ&pg=PA164&lpg=PA164&dq=proceso+arbitral.+Una+perspectiva+procesal+del+arbitraje+de+consum&source=bl&ots=xu2cNi94rY&sig=ln7CTEaDtBW5Fm7VBDDhorALCWU&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwj2zKOVvubMAhVEWhoKHVwJDyIQ6AEILDAC#v=onepage&q=proceso%20arbitral.%20Una%20perspectiva%20procesal%20del%20arbitraje%20de%20consum&f=false>

³⁰ ANDRÉS SANTOS, F.J. Universidad de Valladolid (2013). *Actas del micro symposium: Principios Jurídicos: Antecedentes Históricos de los Principios Generales del Derecho Español y de la Unión Europea: El Principio de Audiencia y el contradictorio en la historia del Derecho Europe*, pàgina 116 i següents. Recuperat de http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:editorial-Cienciassocialesyjuridicas-0102055CT01T01/Actas_Principios_juridicos.pdf

- Motivació dels laudes: Aquest principi el recull l'article 189 de la LFSAI, al exigir que tot laude haurà d'estar degudament motivat, de manera que les parts puguin ser coneixedores dels extrems que han conduït al tribunal a resoldre en un determinat sentit.
- Procediment sense dilacions indegudes: Aquest principi no està recollit a la LFSAI. No obstant, és un principi inherent a tot procediment arbitral, on el que es busca precisament en la majoria d'ocasions és la celeritat en el procediment³¹.
- Principi de confidencialitat³²: Aquest principi el trobem directament recollit a l'article R43 del CAE, on s'estableix que el procediment que es dugui a terme davant el TAS es confidencial, i ni les parts, ni els àrbitres podran revelar informació relativa al procediment a terceres persones sense el permís del TAS. Els laudes no es faran públics excepte que hi hagi l'acord de totes les parts, o quan el President o la Divisió corresponent així ho decideixin.

Per finalitzar, cal dir que el procediment davant el TAS deixa de banda la garantia d'altres principis procedimentals reconeguts per l'ordenament jurídic espanyol i europeu com seria per exemple el principi de llibertat, doncs aquest molts cops és ignorat en els procediments d'apel·lació, degut a les clàusules tipus incorporades a molts Estatuts de Federacions Internacionals. De moment no explicaré en que consisteix aquestes clàusules, ja que seran objecte d'un anàlisi més detallat amb posterioritat, al entrar a parlar de les qüestions problemàtiques de l'arbitratge davant el TAS.

4.2 Àmbit objectiu

Caldria preguntar-se quines són les matèries susceptibles d'arbitratge, i concretament, quines són les matèries objecte de coneixement pel TAS. En aquest sentit, en l'arbitratge esportiu, de

³¹ Vegeu HADERSPOCK GUITERREZ, B. *El Arbitraje: aspectos generales: principios del arbitraje*, pàgines 12 i 13. Recuperat de:

<http://www.monografias.com/trabajos-pdf4/arbitraje-aspectos-generales/arbitraje-aspectos-generales.pdf>

³² Informació extreta del Codi d'Arbitratge en matèria esportiva (2016). Article R43. Aquest estableix que: *"Proceedings under these Procedural Rules are confidential. The parties, the arbitrators and CAS undertake not to disclose to any third party any facts or other information relating to the dispute or the proceedings without the permission of CAS. Awards shall not be made public unless all parties agree or the Division President so decides"*. Recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

la mateixa manera que en l'arbitratge en matèries no esportives, són susceptibles d'arbitratge totes aquelles matèries de lliure disposició conforme a Dret. Però, cal concretar què significa “lliure disposició”. En aquest sentit, tal com exposa Vicente Javayoles Sanchis usant les paraules de Gaspar Lera, es pot definir la “lliure disposició” com el caràcter dispositiu de la norma la qual la seva aplicació a donat lloc al mateix. No obstant, com bé expressa l'autor, no cal fixar-nos tant en el caràcter dispositiu de la norma en que es fonamenta la controvèrsia, sinó el caràcter dispositiu del concret Dret que aquesta norma atorga i que es considera vulnerat.³³ Per posar alguns exemples, no seran matèries objecte d'arbitratge el Dret públic, Penal, Fiscal, els estatuts individuals (noms i cognoms, sexe, edat) i els estatuts familiars (parentesc i matrimoni).

I concretament, en l'àmbit del l'arbitratge esportiu, les matèries que es sotmetin al TAS no podran ser fonamentades en normes tècniques, sinó normes jurídiques. Per normes tècniques entenem aquelles normes que defineixen i regulen les diferents disciplines esportives. Aquestes normes tècniques són universals i possibiliten que l'esport es practiqui de manera idèntica arreu del món, de manera que no estiguin sotmeses a un únic territori. És a dir, aquestes normes tècniques permeten una certa unitat en una determinada disciplina esportiva. És precisament per aquest motiu que existeixen les Federacions Internacionals, que són les encarregades de desenvolupar totes aquestes normes. Aquest fet no implica necessàriament que no puguin sorgir regles tècniques especials en un determinat territori o competició nacional o regional, o per determinats grups de persones (menors, discapacitats, militars...). Per tant, aquestes normes tècniques han de ser solament aplicades a efectes interns, i no poden ser conegudes per els tribunals ordinaris o per òrgans externs a la pròpia Federació Esportiva de què es tracti. Alguns exemples de normes tècniques serien aquelles que regulen quan en un partit de bàsquet la cistella valdrà dos punts, les directrius que han de seguir els jutges d'uns competició de patinatge per avaluar els patinadors, quan serà punt en un campionat d'esgrima, i una infinitat de normes que el que intenten es regular el que seria pròpiament l'esport, el joc i la competició.

Per altra banda, i en contraposició a les normes tècniques, tenim les normes denominades “no tècniques”, que són aquelles que no són competència de les Federacions Internacionals, i que es podrien anunciar com a litigis relatius a qüestions comercials, pecuniàries o doctrinals. Serien per exemple, supòsits de propietat intel·lectual, drets contractuals, dret de societats,

³³Informació extreta de JAVAYOLES SANCHÍS, V. (2014) *El régimen jurídico del Tribunal Arbitral del Deporte* (Tesi doctoral), pàgina193. Recuperat de <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/284835/Tvjs1de1.pdf?sequence=5>

dret de la personalitat. Per tant, veiem com aquestes normes no s'assimilen a les normes tècniques, ja que no pretenen regular la preparació, organització i celebració de l'esport en qüestió.

Per tant, el TAS tant sols tindrà competència per conèixer de litigis privats relatius a l'àmbit de l'esport. No obstant, cal dir que en comptades ocasions el TAS ha entrat a conèixer de litigis derivats de normes de joc, com seria el cas TAS 2010/A/2114, on aquest òrgan va entrar a conèixer d'una sanció que s'havia imposat al jugador francès Frank Ribéry per una acció de joc durant una competició europea (Champions League), decidint sobre una concreta acció de joc. Si s'aplica el que s'ha dit fins ara, es cauria en la contradicció de que el TAS no pot conèixer de situacions derivades de normes de joc (normes tècniques). No obstant, els estatuts de la Union of European Football Associations (en endavant, "UEFA") preveïen que quan la sanció fos de més de 3 partits, es podria acudir en apel·lació al TAS, que estaria habilitat per conèixer de la concreta acció de joc i en el seu cas, rebaixar la sanció. En aquest supòsit, el TAS volia rebaixar la sanció a 1 partit. No obstant, degut a que el jugador havia comès una acció similar anys abans, els estatuts de la UEFA preveïen que no es pogués rebaixar la sanció quan un jugador fos reincident en un termini inferior a 5 anys, com era el cas. Per aquest motiu, el TAS va decidir mantenir la sanció imposada per la UEFA. El més important del cas és veure que, com a norma general, el TAS no té competència per conèixer d'accions produïdes durant la pràctica de l'esport, excepte en aquelles ocasions en que els propis Estatuts d'una determinada disciplina esportiva ho hagin previst.

Per tant, és més senzill expressar quines matèries no serien objecte de coneixement pel TAS, en comptes d'enumerar les que si que ho són, doncs probablement aquesta segona llista seria molt oberta i difícil de resumir. Em permeto utilitzar la llista elaborada per Vicente Javayoles Sanchís en la seva tesi doctoral³⁴, on es resumeixen de manera breu i concisa els àmbits on el TAS no tindrà competència. Aquests serien:

- Les matèries que no siguin de lliure disposició de les parts conforme al dret aplicable, que serien aquelles matèries on apareix un interès públic marcat pel principi d'oficialitat.
- Els àmbits que, tot i essent de lliure disposició, romanguin lligades a una altra matèria que posseeix el caràcter d'indisponible.

³⁴ Informació extreta de JAVAYOLES SANCHÍS, V. (2014) *El régimen jurídico del Tribunal Arbitral del Deporte* (Tesi doctoral), pàgina 198. Recuperat de <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/284835/Tvjs1de1.pdf?sequence=5>

- Aquelles que es trobin sotmeses a normes d'ordre públic.
- Aquelles controvèrsies que ja hagin estat resoltes per algun tribunal mitjançant sentència judicial ferma.
- Aquelles matèries que no estiguin vinculades amb cap sector de l'esport.
- Per altra banda, tampoc seran objecte de coneixement aquelles matèries que encara que estiguin vinculades a l'esport, derivin de normes purament tècniques, amb els matisos que hem observat anteriorment (Cas Ribéry).
- Finalment, aquelles qüestions que tinguin una solució expressament prevista a la Carta Olímpica o en els corresponents reglaments esportius tampoc podran ser conegudes per aquest Òrgan arbitral.

Per aquest motiu, podem concloure que el TAS serà competent per conèixer de litigis sorgits en l'àmbit privat de caràcter esportiu, podent ésser separats en dos grans grups:

- I. Els derivats de relacions contractuals entre les parts, on aquestes hagin decidit sotmetre's a arbitratge. És a dir, aquest primer grup estaria format per aquelles situacions en que dues parts incorporen una clàusula arbitral en els contractes que celebren³⁵. Seria aquell cas en que un equip de futbol i un patrocinador celebren un contracte de patrocini i inclouen una clàusula de sotmetiment a arbitratge i renuncia als tribunals ordinaris; o aquell altre cas entre una entitat esportiva i un proveïdor que acorden en el contracte de subministrament sotmetre les controvèrsies que apareguin en relació al mateix davant el TAS.
- II. Un segon grup de conflictes que es podrien sotmetre davant el TAS serien aquells conflictes derivats de les decisions preses en última instància pels tribunals de les organitzacions, federacions, associacions, o altres organismes anàlegs, sempre que els Estatuts d'aquella concreta disciplina esportiva contemplin la possibilitat d'apel·lar al TAS. Com veurem, gairebé totes les Federacions han previst la clàusula d'apel·lació al TAS, amb caràcter obligatori. Aquest fet serà un dels punts clau a analitzar en aquest treball, ja que aquestes clàusules podrien suposar una vulneració a la tutela judicial efectiva dels atletes, al ser obligats a renunciar a la jurisdicció ordinària i sotmetre's forçosament al TAS.

³⁵ Vegeu Guia d'arbitratge del TAS (2016), pàgina 5: "*In a typical case, the ordinary arbitration procedure is applied to resolve disputes arising from contracts which include an arbitration clause in favour of the CAS or for which the parties have agreed, after the dispute has arisen, to submit the case to CAS arbitration*". Recuperada de <http://sportrecht.org/cms/upload/10verband/CASguideArbitration.pdf>

4.3 Àmbit subjectiu

En aquest punt, veurem quines són les parts que intervenen en el procediment, és a dir: les parts, els àrbitres i tercers intervinents.

- Respecte de **les Parts**, la Guia d'Arbitratge del TAS preveu que podrà accedir al procediment arbitral qualsevol persona física o jurídica amb la capacitat i poder per litigar. Aquest mateix text ens posa com a exemples els atletes, els clubs, les associacions esportives i Federacions, Comitès Organitzatius, sponsors, empreses de productes esportius o organitzacions televisives, entre d'altres³⁶.
- En segon lloc, respecte **els Àrbitres**, aquests seran escollits de la manera exposada al punt 4.2, i seran els encarregats de dirimir les controvèrsies que se'ls plantegin.
- Respecte a **terceres persones**, es pot donar el cas que un litigi entre dues parts causi perjudicis o afecti a una tercera persona que no es vegi immersa en el procediment. Es per això que el Codi d'Arbitratge preveu als seus articles R41.2 a 4 que si el demandat vol cridar a una tercera persona en el procediment, ho haurà de manifestar així en la seva contestació. Si és la pròpia tercera part la que es vol incorporar en el procediment, ho haurà de comunicar en tal sentit al TAS, formalitzant la petició dins el termini previst perquè el demandat contesti a la demanda. En ambdós casos, la tercera part haurà de demostrar que té un interès suficient per intervenir en el procediment, i simultàniament, que està vinculat per la clàusula arbitral o que aquest tercer i les altres parts hagin donat el seu consentiment per a tal incorporació.

4.4 Procediment

Per concloure amb la primera part d'aquest treball, i que seria la part més teòrica, cal fer un petit esquema del que seria el procediment davant el TAS. Per a fer tal esquema, es necessari separar els procediments segons es tracti d'un procediment ordinari o d'un procediment d'apel·lació:

³⁶ Guia d'Arbitratge del TAS (2016), pàgina 11. Aquesta estableix que podrà accedir a arbitratge: “*any individual or legal entity with the capacity and power to agree to arbitration, for example an athlete, a club, a sports association or federation, an organizing committee, a sponsor, a manufacturer of sports goods, a television organization...*”. Recuperada de <http://sportrecht.org/cms/upload/10verband/CASguideArbitration.pdf>

- I. Procediment ordinari³⁷: Aquest procediment s'inicia amb una petició d'arbitratge. Si les parts han acordat sotmetre el litigi a un sol àrbitre, aquestes hauran de triar-lo d'entre la llista d'àrbitres del TAS, de mutu acord entre ambdues. Si en el termini de 5 dies no arriben a un acord, serà el president de la corresponent Divisió del TAS el que l'escollirà.

En canvi, si les parts han acordat que l'arbitratge tingui lloc davant un Tribunal format per 3 àrbitres, cada una de les parts escollirà a un àrbitre d'entre aquelles persones incloses dins la llista d'àrbitres del TAS, i aquests dos escolliran un tercer àrbitre de la mateixa llista, que serà el President del Tribunal. En el supòsit que els dos àrbitres designats per les parts no arribin a un acord per escollir el tercer àrbitre, aquest serà escollit per el president de la Divisió del procediment ordinari.

Quan no es pacti la composició del Tribunal, aquest serà format en atenció a les circumstàncies del cas, és a dir, davant de casos senzills, el més lògic serà que només hi hagi un àrbitre. En canvi, si es un procediment més complex, hi haurà 3 àrbitres. Igualment, un cop es fixi la composició del Tribunal, el mètode de selecció dels àrbitres serà el definit en els dos paràgrafs anteriors.

La durada d'aquest procediment oscil·la entre els 6 i els 12 mesos. Les parts seran lliures per acordar la legislació aplicable, i en defecte de pacte, el Dret a aplicar serà el Dret Suís, tal com determina l'article R45 del CAE.

- II. Procediment d'apel·lació³⁸: Com bé sabem, aquest procediment es duu a terme en supòsits d'impugnació d'acords o resolucions dictades per les Federacions, Associacions o Organitzacions esportives. Aquest és el procediment que més repercussió mediàtica sol tenir, perquè afecta al desenvolupament de les diferents competicions. Seria aquells casos, per exemple, de sancions esportives greus per dopatge o agressions. Normalment l'apel·lant sol ser l'esportista o tècnic (entrenador), tot i que en algunes ocasions també es dona el cas que és l'organisme sancionador el que apel·la al TAS, com el cas del ciclista professional Alberto Contador. En aquest

³⁷La següent informació ha estat extreta directament del Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva, (2016) Articles R38 a R46, recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

³⁸ La següent informació ha estat extreta directament del Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva, (2016) Articles R47 a R59, recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

supòsit, el ciclista professional va ser sotmès a un control antidòping l'any 2010, durant el transcurs del Tour de França, en el que va donar positiu per clenbuterol. La Unió Ciclista Internacional (en endavant, "UCI"), va comunicar el positiu per dopatge a Contador, i el va informar que quedava temporalment suspès per competir. El Comitè de Competició de la Federació Espanyola de ciclisme va proposar una sanció d'1 any per al ciclista, però finalment va decidir que no hi havia raons ni proves suficients per sancionar a Contador. Contra aquesta resolució del Comitè de Competició Espanyol, la UCI i la Agència Mundial Antidopatge (en endavant, "AMA") van interposar recurs d'apel·lació davant el TAS. Uns mesos més tard el TAS va resoldre³⁹, sancionant durant 2 anys al ciclista, que no va poder competir fins el 6 d'agost de 2012. Per tant, veiem com no sempre es l'esportista o el tècnic el qui interposa apel·lació davant el TAS.

Focalitzant el punt de vista en les concretes normes del procediment d'apel·lació, aquest s'iniciarà amb una declaració o anunci d'apel·lació, que segons l'article R49 del CAE, i en defecte de previsió als Reglaments concrets de les Federacions, Associacions o Organitzacions esportives, aquesta declaració s'haurà de fer en un termini màxim de 21 dies des de la notificació de la resolució que es pretengui apel·lar.

En aquest supòsit, l'article R50 dels Estatuts preveu que el Panell estarà format per un nombre de 3 àrbitres, excepte que les parts hagin acordat que sigui d'un sol àrbitre.

Quan el tribunal es componi per 3 àrbitres, l'elecció d'aquests es farà igual que en el procediment ordinari, ja que l'apel·lant escull un àrbitre de la llista, i la part apel·lada n'escull un altre, sempre d'entre les persones incloses dins la llista d'àrbitres del TAS. La diferència amb el procediment ordinari és que aquí el tercer àrbitre (el President) serà escollit directament pel President de la Divisió del procediment d'apel·lació.

Per altra banda, també pot ser que les parts hagin acordat que el tribunal es componi per un sol àrbitre. En aquest cas, l'article R54 CAE preveu que l'àrbitre sigui nomenat directament pel President de la Divisió d'apel·lació.

És important mencionar que per accedir a aquest procediment d'apel·lació, cal haver esgotat la via prèvia establerta en els Estatuts o Reglaments de la concreta

³⁹Laude TAS 2011/A/2384, de 6 de febrer de 2012, recuperat de:

<http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/2384,%202386.pdf>

Organització, Associació o Federació esportiva. Un exemple seria el cas Luis Suárez, on aquest jugador de futbol va ser sancionat per mossegar al jugador de la selecció italiana Chiellini durant el mundial de futbol 2014. En aquest supòsit, el Comitè Disciplinari de la FIFA va imposar una sanció al jugador uruguaià. Aquest, juntament amb l'associació Uruguiana de futbol, van interposar recurs davant el Comitè d'Apel·lació de la FIFA, ja que era la via de recurs prevista per els Estatuts d'aquest organisme. Aquest recurs va ser desestimat. Així doncs, segons els Estatuts de la FIFA, aquesta resolució era definitiva i vinculava a les parts, i segons l'article 64 dels mateixos, la única via per a impugnar la decisió era interposar recurs d'apel·lació davant el TAS. Per tant, per apel·lar davant el TAS, primer va fer falta esgotar totes les vies previstes per els Estatuts de la FIFA. Cal dir que el cas va concloure amb la interposició de recurs d'apel·lació davant el TAS per part del jugador Luís Suárez, la Selecció Uruguiana de futbol i el Futbol Club Barcelona, essent el laude estimat parcialment, sancionant al jugador amb 9 partits sense jugar amb la seva selecció, 4 mesos sense poder jugar cap partit oficial a cap nivell, i al pagament d'una multa de 100.000 francs suïssos⁴⁰. La sanció establerta per la FIFA imposava a més la prohibició d'entrar a qualsevol estadi de futbol. Aquesta darrera sanció però, no va ser imposada pel TAS.

Pel que fa al termini per resoldre, cal dir que els àrbitres hauran de pronunciar-se com a màxim 3 mesos després de rebre l'expedient d'apel·lació.

El Dret aplicable en aquest cas serà, segons es desprèn de l'article R58 del CAE, el Reglament, normativa o Estatuts que regulin el funcionament de la concreta Federació, Associació o Organització Esportiva de les parts, i en defecte d'aquests, pel dret acordat per les parts. En defecte de pacte, el dret aplicable serà el del país on hagi tingut lloc la controvèrsia, o la llei del país que el Panell cregui adient, sempre que en aquest últim cas sigui justificat per el tribunal.

⁴⁰ Laude TAS 2014/A/3665/3666/3667, de 2 de desembre de 2014, recuperat de http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/award_3665-3666-3667_FINAL_internet.pdf. Aquest resolvia que “*The Panel partially upholds the appeal and sets aside the decision of the FIFA Appeal Committee of 8 July 2014 and replaces it by a new decision by sanctioning the Player for having committed an act of assault and banning him for nine (9) consecutive official matches of the national team of the AUF, declaring him ineligible to play in official matches at any level for a period of four (4) consecutive months, starting on 25 June 2014, and sanctioning him to pay a fine in the amount of CHF 100,000*”.

Un cop s'han pogut observar les particularitats de cada un dels dos procediments principals (ordinari i apel·lació), caldria exposar quines són les fases comunes en ambdós procediments:

- I. *“Brief statement”*: Aquesta part del procediment consisteix en redactar un breu escrit en el que el demandant o apel·lant descriu els fets i antecedents, s'escull a l'àrbitre, l'idioma del procediment, la seu, i s'estableix el Petitum de la demanda o del recurs d'apel·lació. Aquest escrit es traslladarà a la part demandada o apel·lada.
- II. Demanda o apel·lació: Amb la demanda o apel·lació, s'ampliarà el *“Brief Statement”*, i es donarà trasllat a l'altre part perquè faci la contestació de la mateixa.
- III. Fase oral: Les parts seran escoltades pels àrbitres, normalment a la seu del TAS a Suïssa, encara que es puguin establir altres seus per acord de les parts, tal com s'ha explicat en punts anteriors al parlar dels aspectes generals del TAS. En la mateixa fase oral, o un cop finalitzada aquesta, les parts podran realitzar les conclusions, per escrit.
- IV. Resolució: El Tribunal resoldrà dins els terminis que correspongui segons es tracti del procediment ordinari o apel·lació, emetent així el Laude del TAS.
- V. Execució: Un cop emès el Laude, aquest podrà ser executat, d'acord amb allò establert al Conveni de Nova York de 1958, sobre el Reconeixement i l'Execució de les sentències arbitrals estrangeres⁴¹.

Finalment, dir que el laude que dicti el TAS serà definitiu, i contra aquest no es podrà interposar recurs. Des del meu punt de vista, aquest fet és un desavantatge respecte la justícia ordinària, ja que el fet de tenir una segona instància permet en moltes ocasions obtenir un encert més gran en la resolució de determinades controvèrsies, pel simple fet que el tribunal que coneix en segona instància es un òrgan més experimentat.

No obstant, els articles R46 i R59 del CAE preveuen la interposició d'un recurs (més aviat seria un mecanisme d'impugnació del laude), en determinades circumstàncies. Aquest

⁴¹Conveni de Nova York, de 1958, sobre reconeixement i execució de sentències arbitrals estrangeres, article 3. Aquest estableix que: *“Cada un del Estats Contractants reconeixerà l'autoritat de la sentència arbitral i concedirà la seva execució de conformitat amb les normes de procediment vigents en el territori on la sentència sigui invocada(...)”. Per a l'execució del laude no s'imposaran mesures més rigoroses, ni honoraris o costes més elevades que les aplicables al reconeixement o a l'execució de les sentències arbitrals nacionals”*. Recuperat de http://www.euro-arbitration.org/resources/es/nyc_convention_es.pdf

mecanisme d'impugnació es fa valdre davant el Tribunal Federal Suís, i les situacions que permeten accedir-hi es troben regulades a la LFSAI, concretament al seu article 190. Com veurem, cap dels supòsits entra a conèixer del fons de l'assumpte, sinó que tots versen sobre defectes formals que s'hagin produït durant el procediment. Aquests supòsits serien els següents:

- I. Si l'àrbitre va ser designat de manera irregular o el Tribunal va ser constituït de manera irregular.
- II. Si el Tribunal Arbitral sosté erròniament que és competent o incompetent per conèixer de l'assumpte en qüestió.
- III. Si el Tribunal arbitral falla sobre pretensions que no han estat objecte de sol·licitud per les parts o no resol sobre alguna de les pretensions que se li formulen.
- IV. Si la igualtat de les parts o el seu dret a ser escoltats en un procediment contradictori no són observats. Per comprendre aquest supòsit, és interessant recordar el cas del tennista professional Guillermo Cañas, que havia estat sancionat per un cas de dopatge per el TAS. En aquest supòsit, el tennista va al·legar que s'havia vulnerat el seu dret a ser escoltat durant el procediment, i aquest recurs va ser estimat per el Tribunal, el qual va anul·lar el Laude, i va obligar a TAS a entrar a conèixer de nou sobre el cas⁴². En el seu fallo, el Tribunal Federal Suís va argumentar que s'apreciaria aquesta vulneració a la igualtat de les parts “quan un àrbitre no observi el seu deure mínim de considerar les al·legacions, arguments i proves proposades per el demandant, que siguin essencials i determinants per poder arribar a una resolució final”⁴³.

⁴² Laude TAS 2005/A/951, de 23 de maig de 2007, Guillermo Cañas v. ATP Tour, recuperat de <http://law.marquette.edu/assets/sports-law/pdf/2012-conf-canas-rev.pdf>

⁴³ Veure la Sentència del Tribunal Federal Suís 4P.172/2006, de 22 de març de 2007, punts 5.2 i 5.3, que estableix “*It is up to him to establish firstly that the arbitral tribunal has failed to examine certain elements of fact, proof or law that he has properly submitted in support of his conclusions and, secondly, that these elements were likely to influence the outcome of the dispute*”. Entenent que el TAS havia omès els arguments esgrimits per el tennista Guillermo Cañas, va concloure “*It appears from these considerations that the right to a fair hearing was infringed by the CAS. Given the strict nature of this right (ATF 121 III 331 rec. 3c), the disputed award should be annulled, regardless of the response to the alternative arguments submitted by the appellant*”. Recuperada de <http://law.marquette.edu/assets/sports-law/pdf/2012-conf-canas-english.pdf>

- V. En idèntic sentit, un altre cas paradigmàtic seria el laude del TAS 2005/A/951, de 23 de maig de 2007, denominat “Cas Urquijo”, la que enfrontava a un agent FIFA i el seu representat. En aquest cas, el TAS havia aplicat al dictar el Laude una Llei Suïssa (Llei de 6 d’octubre de 1989, de Serveis d’Ocupació i Arrendament de Serveis) per declarar la nul·litat d’una clàusula d’exclusivitat continguda en el contracte firmat entre agent i jugador. El cas és que en cap moment s’havia discutit durant el procediment l’aplicació d’aquesta llei, ni tant sols s’havia mencionat, ja que la norma que s’estava aplicant al procediment eren els Estatuts de la FIFA. Al emetre’s el laude, l’agent FIFA va quedar descol·locat i desemparat, perquè en cap moment havia tingut l’oportunitat de defensar-se respecte els articles de la Llei que el perjudicaven. El TFS va entendre que efectivament s’havia produït una vulneració del dret a la defensa i el dret a ser escoltat en perjudici de l’Agent FIFA, i per aquest motiu va declarar la nul·litat del Laude.⁴⁴
- VI. Si el laude es incompatible amb l’Ordre Processal o material Suís. Cal dir que el concepte “Ordre Públic” ha estat interpretat de manera molt restrictiva per la jurisprudència del propi Tribunal Federal Suís. De fet, tan sols s’han anul·lat dos laudes des de l’any 1989 per motius de vulneració de l’orde públic i casualment, un d’aquests laudes era un laude emès pel TAS, que s’explicarà posteriorment. Segons el TFS, es produeix una infracció de l’ordre públic processal quan s’infringeixen principis processals fonamentals i generals, els quals la falta d’aquests vulneraria de manera intolerable el sentiment de justícia, de manera que la decisió resultaria incompatible amb els valors i l’ordenament jurídic d’un Estatut de Dret, incloent en aquesta concepció, per exemple, la vulneració de la cosa Jutjada”.
- VII. Per altra banda, la vulneració de l’ordre públic material és, segons paraules del propi Tribunal Federal Suís en la sentència de 27 de març de 2012 “quan una decisió violi drets i principis fonamentals generalment reconeguts i que segons la concepció

⁴⁴ Sentència del Tribunal Federal Suís 4A_400/2008, de 9 de febrer de 2009. En tal sentit, el TFS, en veure que el TAS havia aplicat complementàriament a la Llei aplicable al procediment, una llei Suïssa que no havia estat invocada per les parts, va argumentar que: “*as none of the Parties invoked the LSE (LSE és l’abreviació francesa de la Llei de Serveis d’Ocupació i Arrendament de Serveis) in the arbitration proceedings, the CAS should have at least questioned the Parties on this issue and invited them to make submissions. The Appellant would have then been able argue against the application of the LSE. By omitting to do so, the CAS violated the Appellant’s right to be heard. The violation had a tangible impact on the legal situation of the Appellant, because he has no means of asking the Federal Tribunal to sanction the erroneous or even arbitrary application of the LSE which led to the rejection of his claim*”. Recuperada de <http://www.swissarbitrationdecisions.com/annulment-of-an-award-by-the-federal-tribunal-because-of-the-use>

suïssa, haurien de formar part de qualsevol Ordenament Jurídic⁴⁵. En el cas que ens ocupa, es tracta d'un supòsit en que un jugador professional (Francelino Da Silva Matuzalem) havia rescindit el seu contracte amb l'equip ucraïnès Shakhthar Donetsk. En aquest contracte hi figurava una clàusula d'indemnització a favor de l'equip ucraïnès, en la que en cas de rescissió unilateral s'obligava al jugador a pagar 25 milions d'euros. La FIFA va reconèixer el dret de l'equip a ser indemnitzat, però en una quantitat de 4 milions d'euros, i subsidiàriament en va fer responsable del compliment de la sanció al nou Club de Futbol on havia anat a jugar Matuzalem (el Real Saragossa Club de Fútbol). L'equip ucraïnès, disconforme amb la decisió de la FIFA, va interposar recurs d'apel·lació al TAS, i aquest, mitjançant laude de 19 de maig de 2009⁴⁶, va considerar que la sanció a imposar al jugador era d'uns 12 milions d'euros (11.858.934 euros concretament). En un primer moment, es va presentar recurs per part del jugador i el Real Club Saragossa davant el TFS, al·legant que aquesta sanció era una vulneració de l'ordre públic. El TFS però, el va inadmetre, considerant que era totalment vàlida la sanció imposada. No obstant, ni el jugador ni el Saragossa van fer el més mínim acte d'acatament del laude, i no estaven disposats a pagar, pel que es van anar acumulant interessos, i la FIFA, passats uns dos anys des del laude de l'any 2009, va intervenir atorgant un termini extraordinari per pagar dins del qual, si cap dels dos feia front al deute, el Saragossa seria sancionat amb 6 punts a la lliga espanyola, i al jugador se li prohibiria jugar fins que no pagués. Matuzalem i el Club aragonès van presentar recurs davant el TAS per les mesures disciplinàries, però altra vegada sense èxit. Finalment, contra aquesta decisió del TAS es va presentar impugnació per vulneració de l'ordre públic davant el TFS, on el jugador al·legava que la mesura impugnada per la FIFA estava vinculant el seu dret al treball a una obligació de caràcter patrimonial per un deute personal. Aquest cop el TFS va

⁴⁵ Sentència del TFS 4A_558/2011, de 27 de març de 2012, recuperada de:

<http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/27%20mars%202012%204A%20558%202011.pdf>.

El TFS ens dona en aquesta sentència una definició del que hem d'entendre com a vulneració de l'ordre públic material (o substantiu) Suïss. Concretament, en el punt 4.1 de la citada sentència, el TFS esgrimeix que: *"The substantive adjudication of a dispute violates public policy only when it disregards some fundamental legal principles and consequently becomes completely inconsistent with the important, generally recognized values, which according to dominant opinions in Switzerland should be the basis of any legal order"*. Tot i establir que no es tracta d'una llista tancada, ens dóna alguns exemples del que seria una vulneració d'aquest ordre públic material. En aquest sentit, serien supòsits de vulneració de l'ordre públic material Suïss el de violació del pacta sunt servanda, la prohibició de l'abús de dret, anar en contra el principi de bona fe, la prohibició d'expropiació sense indemnització, la prohibició de discriminació, i la protecció dels incapaços.

⁴⁶ Laude TAS 2008/A/1519, de 19 de maig de 2009, recuperat de:

<http://arbitration.kiev.ua/uploads/kucher/1519;%201520.pdf>

estimar el recurs, considerant inadmissible⁴⁷ que es privés de manera il·limitada a una persona per exercir la seva feina per culpa dels deutes personals de la mateixa⁴⁸. No obstant, el que anul·lava aquesta decisió del TFS no era la sanció de 12 milions d'euros, sinó la mesura disciplinària imposada al jugador en cas de que no fes efectiu el pagament d'aquesta sanció. De totes maneres, aquest és un dels pocs exemples que tenim en què el TFS ha anul·lat un laude per vulneració de l'ordre públic material.

Finalment, és important remarcar que el Tribunal Federal Suís, en la revisió dels laudes que se li sotmetin a coneixement per aquesta via de l'article 190 LFSAI, no pot entrar a conèixer del fons de l'assumpte, sinó que ha de centrar-se exclusivament en la vulneració d'alguns d'aquests 5 supòsits.

Un altre aspecte important és que, com a norma general, la interposició del mecanisme d'impugnació no suspèn l'execució del laude impugnat. Si el recurrent vol que el laude es mantingui suspès mentre es tramiti el procediment d'impugnació, ho haurà de fer constar així al TFS mitjançant la sol·licitud de mesures cautelars, aportant la corresponent caució, demostrant el denominat "*fumus boni iuris*" o aparença de bon dret, i demostrant que en el supòsit de que es duqués a terme el compliment del laude, el perjudici causat seria de molt difícil reparació.

⁴⁷ Vegeu comunicat de premsa emès pel Tribunal Federal Suís, de 29 de març de 2012, dossier n° 11.5.2/5_2012, recuperat de http://www.bger.ch/fr/mm_4a_558_2011_d.pdf En aquest document, el TFS considerava inadmissible la sanció disciplinària imposada per la FIFA a Francelino Da Silva Matuzalem, privant-lo de jugar a futbol. "*Dans un arrêt du 27 mars 2012, le Tribunal fédéral a considéré comme fondamentalement illicite le prononcé par la FIFA d'une mesure disciplinaire en vertu de laquelle le footballeur Matuzalem s'était vu menacé d'une interdiction d'exercer sa profession pour le cas où il n'exécuterait pas son obligation de payer des dommages-intérêts à son ancien employeur. La sentence du Tribunal Arbitral du Sport (TAS), qui avait entériné cette peine statutaire, a été annulée pour incompatibilité avec l'ordre public*"

⁴⁸ Sentència TFS 4A_558/2011, de 27 de març de 2012, recuperada de:

<http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/27%20mars%202012%204A%20558%202011.pdf>

En efecte, el TFS va considerar que el fet de no complir amb la sanció no justificava de cap manera la imposició d'una prohibició per al jugador d'exercir el seu dret al treball, i que una sanció d'aquest tipus afectava greument a la llibertat econòmica del jugador: Punt 4.3.2 "*A contractual curtailment of economic freedom is considered excessive within the meaning of Art. 27 (2) ZGB according to Swiss concepts when the obligee is subjected to another person's arbitrariness, gives up his economic freedom or curtails it to such an extent that the foundations of his economic existence are jeopardized*". I en aquest sentit, el punt 4.3.4 incís final estableix: "*The sanction issued by the Federation is also illegitimate to the extent that the interests which the world football federation seeks to enforce in this way do not justify the grave infringement in the Appellant's privacy*".

En el supòsit que algun d'aquests motius sigui estimat, en cap cas podrem considerar al Tribunal Federal Suís com una tercera instància que resoldrà sobre el fons de la controvèrsia, sinó que el que farà aquest òrgan serà anul·lar el laude i retornar el cas al TAS perquè resolgui de nou sobre el mateix. Realment però, el nombre de casos estimats pel TFS és ínfim essent molt pocs els laudes que finalment acaben anul·lats⁴⁹.

⁴⁹ Informació extreta de JAVAYOLES SANCHÍS, V. (2014) *El régimen jurídico del Tribunal Arbitral del Deporte* (Tesi doctoral), pàgina 362. Recuperada de:

<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/284835/Tvjs1de1.pdf?sequence=5>

Vicente Javayoles Sanchís analitza la jurisprudència del TAS i extreu que d'un total de 103 recursos presentats davant el TFS, tant sols un 7,8% dels mateixos han obtingut un resultat estimatori, es a dir, que han anul·lat el laude.

PART II

TRIBUNAL ARBITRAL DE L'ESPORT: QÜESTIONS PROBLEMÀTIQUES

SUMARI: **I.** Introducció.- **II.** Independència del TAS.- **III.** La renúncia forçosa dels atletes a la justícia ordinària: vulneració greu a la tutela judicial efectiva.

I.- Introducció

Fins ara l'objecte d'aquest treball ha estat fer un repàs històric del que ha sigut l'esport per a la nostra societat des de fa milers d'anys, observant que és necessària una reglamentació per a cada disciplina esportiva. Com a conseqüència, es fa necessària també l'existència d'un òrgan especialitzat que tingui la suficient capacitat i coneixement per dirimir les controvèrsies que puguin sorgir en la pràctica esportiva. És en aquest sentit com els Organismes més importants a nivell esportiu van decidir crear aquest òrgan especialitzat, amb la intenció de crear un òrgan imparcial, independent, expert i eficaç. Els anteriors punts han servit per adquirir una noció bàsica de quins son els agents que interactuen en els seus procediments, i quines matèries es sotmeten sota l'arbitratge del TAS. La meua intenció en els següents punts es analitzar a fons si realment aquest òrgan compleix amb la garantia d'independència que ha de complir tot òrgan encarregat de solucionar controvèrsies i, per altra banda, fer un estudi sobre la legalitat de les clàusules tipus incorporades en molts dels Estatuts de les diverses Federacions i Organitzacions esportives, on s'obliga als esportistes a acudir forçosament al TAS per recórrer les sancions que els són imposades, forçant-los a renunciar a la justícia ordinària.

II. Independència del TAS.

El Dret a un Tribunal independent és una garantia inherent a tot procediment, ja sigui davant la jurisdicció ordinària, o davant altres tribunals com els arbitral. Aquest Dret a un jutjador independent el trobem recollit en diferents textos internacionals, com a l'article 6.1 del

Conveni Europeu de Drets Humans⁵⁰, l'article 14.1 del Pacte Internacional sobre els Drets Civils i Polítics⁵¹, o l'article 47 de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea.

Per tant, es pot observar que el Dret a un Tribunal independent és una garantia que cal preservar en tot procediment. Caldria qüestionar-se però, que s'entén per Tribunal Independent. És a dir, quin és el concepte d'independència, i en quins supòsits podem afirmar que ens trobem davant un Tribunal Independent.

L'objectiu que persegueixo amb aquest punt del treball no es tant observar la independència del TAS des de la vessant del procediment ordinari, sinó des del punt de vista del procediment d'apel·lació, on sovint les parts enfrontades són els atletes i tècnics (part vulnerable) contra les Organitzacions que d'alguna manera han intervingut en el nomenament de l'ICAS i TAS, i que tenen poders de decisió en l'àmbit de l'esport. Com es veurà a continuació, les Organitzacions Esportives que sancionen els esportistes són les qui proposen de manera directa o indirecta els candidats a àrbitres del TAS, i qui designen els membres de l'ICAS. Per aquest motiu, en un primer moment es pot pensar que això podria afectar a la independència dels àrbitres. És a dir, per fer un símil, seria com permetre al poder executiu que escollís als jutges i magistrats. Com és lògic, aquest fet condueix a pensar que un àrbitre escollit per exemple, pel COI, serà més propens a dictar laudes favorables a aquest organisme, perjudicant als atletes o a aquelles persones sancionades que recorren en apel·lació davant el TAS. Per pal·liar una mica aquesta situació, el correcte seria que en la designació dels membres de l'ICAS hi tinguessin algun tipus de representació els atletes i tècnics, que són els qui pateixen majoritàriament les sancions d'aquestes Organitzacions.

Respecte al concepte d'independència, i seguint les línies generals del Doctor Guillermo Ormazábal, amb el terme independència ens referim a aquella nota característica que ha de posseir tot Tribunal, jutge o àrbitre, per a desenvolupar un procediment amb les degudes garanties. Entendrem per independència, en primer lloc, que l'òrgan en concret no actuï sota les ordres d'òrgans jeràrquicament superiors. Per altra banda, en el cas d'arbitratges que es resolguin conforme a Dret (recordem que existeixen els arbitratges d'equitat), un òrgan independent serà aquell que actuï amb plena submissió a l'Ordenament Jurídic que hagin

⁵⁰Conveni Europeu de Drets Humans, article 6.1. Aquest estableix que "*Tota persona té dret a que la seva causa sigui escoltada de manera equitativa, pública i dins d'un termini raonable, per un Tribunal independent i imparcial (...)*". En idèntics termes es manifesta l'article 47 de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea.

⁵¹Pacte Internacional sobre els Drets Civils i Polítics determina, article 14.1. L'esmentat precepte estableix que "*(...)Tota persona tindrà dret a ser escoltada públicament i amb les degudes garanties per un tribunal competent, independent i imparcial (...)*"

escollit les parts⁵². Aquests dos primers supòsits no plantegen dubtes, doncs el TAS actua en panells, formats per tribunals de 3 àrbitres (en ocasions d'un sol àrbitre), i no té altres òrgans i tribunals de la mateixa institució arbitral per damunt que el puguin influenciar sobre les seves decisions. En relació al segon requisit, el TAS en la immensa majoria de casos ha demostrat resoldre conforme al Dret escollit per les parts. En cas contrari, s'estaria afectant al Dret de defensa i com hem vist, ja es preveu un mecanisme d'impugnació del laude per aquest tipus de supòsits (recordem per exemple, el Cas Urquijo).

Per el Tribunal Europeu de Drets Humans (en endavant, “**TEDH**”), la independència, a banda de poder-se observar des d'aquests criteris esmentats, l'entendem com una qualitat que distància material i formalment al poder judicial dels altres poders de l'Estat. Aquesta definició, aplicada al TAS, pot ser entesa com la necessitat de que aquest òrgan es trobi separat material i formalment d'altres òrgans amb poders de decisió en l'àmbit de l'esport, és a dir, separat del COI, les Federacions i les Associacions esportives. Però caldria preguntar-se com observem si efectivament es donen aquestes mostres d'independència, almenys des d'un punt de vista extern. El propi TEDH ha donat 3 criteris per apreciar la independència dels òrgans judicials. Des del meu punt de vista, aquests 3 criteris són útils per ser utilitzats en l'anàlisi de la independència del TAS. Segons el TEDH, un òrgan donarà mostres d'independència en funció:

- Del mode de designació i composició dels seus membres;
- La duració del seu mandat, i;
- Sobre si hi ha efectivament aparença d'independència⁵³.

Aquests seran els requisits que caldrà analitzar a fons per poder concloure si el TAS dóna mostres d'independència o no.

⁵² Les idees generals del concepte d'independència han estat extretes de ORMAZABAL SÁNCHEZ, G. (2007), *Introducción al Derecho Procesal: La independencia y la imparcialidad como ejes del regimen legal de la jurisdicción* (4ª edició). Madrid: Marcial Pons, pàgines 41 a 44.

⁵³ Sarmiento, D., Mieres Mieres, L.J. i Presno Linera, Á. *Las sentencias básicas del Tribunal Europeo de Derechos Humanos*, pàgines 20 a 22, recuperat de:

<http://personal.us.es/juanbonilla/contenido/CM/TRIBUNAL%20EUROPEO%20DE%20DERECHOS%20HUMANOS/JURISPRUDENCIA%20TEDH/SENTENCIAS%20BASICAS%20DEL%20TEDH.pdf>

Aquest document fa referència a sentències com *Belilos v. Switzerland*, de 29 d'abril de 1988; *H. v Bèlgica*, de 30 de novembre de 1987; *Cambell v. Regne Unit*, de 30 de novembre de 1987; *Ringeisen v. Àustria*, de 16 de juliol de 1971; o *Piersack v. Bèlgica*. No és la meua intenció analitzar-les, sinó que el fet interessant en aquest punt és l'extracció d'aquests 3 criteris per avaluar la independència d'un òrgan de resolució de conflictes.

1. Duració del seu mandat

Tal com afirmava la Comissió Europea per la Democràcia pel Dret a la Comissió de Venècia de 12 i 13 de març de 2010⁵⁴, el fet de nomenar jutges amb caràcter temporal planteja un problema des del punt de vista de la independència, ja que aquests podrien sentir-se pressionats a resoldre litigis que els siguin sotmesos d'una manera particular.

En tal sentit, el Consell Consultiu de Jutges Europeus també opina que si el nomenament és provisional o de duració limitada, la instància responsable de la objectivitat i transparència del mètode emprat per al seu nomenament o la seva renovació té una importància cabdal⁵⁵. És a dir, que si en el nomenament dels jutges l'òrgan responsable d'escollir-los és important, encara ho és més en el supòsit en que el mandat d'aquests jutges sigui provisional.

Tot i que aquestes referències exposades en els paràgrafs anteriors es refereixin a jutges i magistrats i per tant, a la jurisdicció ordinària, torno a repetir que són perfectament aplicables a qualsevol òrgan que tingui capacitat de decisió amb caràcter definitiu sobre controvèrsies que afectin a terceres persones. Per tant, aquestes afirmacions són plenament aplicables a la figura del TAS. Cal doncs, analitzar quina és la duració del seu mandat.

L'article S13 del CAE estableix que les personalitats designades per l'ICAS formaran part de la llista d'àrbitres del TAS per un període renovable de 4 anys. Es pot observar d'aquesta manera, com el període de nomenament dels àrbitres es provisional, de tant sols 4 anys. Per tant, com afirma tant la Comissió Europea per la Democràcia pel Dret i el Consell Consultiu de Jutges Europeus, l'òrgan encarregat de designar aquests àrbitres hi tindrà una importància cabdal.

Per tant, cal veure quin és l'òrgan encarregat de designar els membres del TAS. Com s'observarà, hi ha tota una sèrie d'òrgans implicats, que caldrà estudiar amb detall per tal de concloure si el TAS dóna mostres d'independència. És veurà també que significa el terme

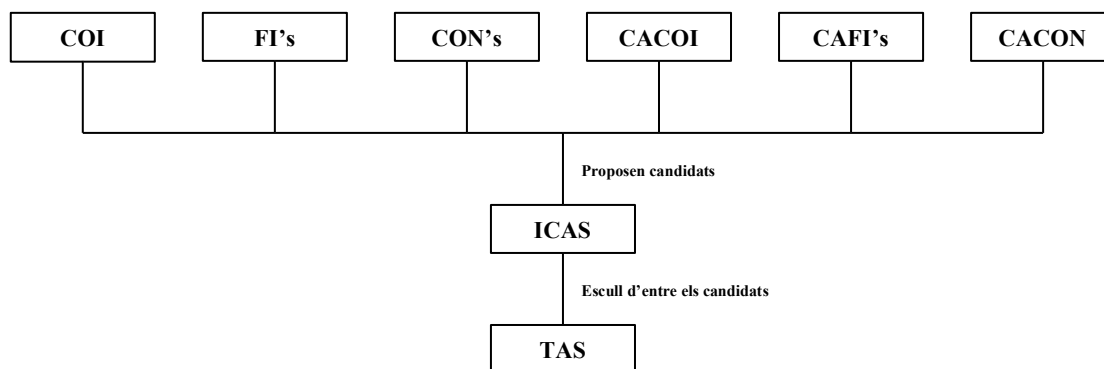
⁵⁴ La Comissió de Venècia, de 12 i 13 de març de 2010, estava formada per la Comissió Europea per la Democràcia pel Dret, òrgan consultiu del Consell Europeu creat l'any 1990. Els seus membres són experts independents. En aquesta Comissió es va elaborar un informe sobre la independència del sistema judicial, a petició del Parlament Europeu.

⁵⁵ Vegeu en tal sentit l'Estudi núm. 494 / 2008 de la Comissió Europea per la Democràcia pel Dret, del Consell Europeu (Comissió de Venècia), de 16 de març de 2010, pàgina 11 punt 34, recuperat de [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)004-spa](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)004-spa)

independència, o com el pretenc enfocar jo des del punt de vista que més m'interessa per a l'estudi d'aquest treball.

2. Designació dels membres del TAS

Tal com s'exposava al punt 4.2, i de la mateixa manera que apareix regulat a l'article S14 del Codi d'Arbitratge del TAS, els àrbitres són escollits per l'ICAS, a proposta del Comitè Olímpic Internacional, les Federacions Internacionals, els Comitès Olímpics Nacionals, i per les Comissions d'Atletes del Comitè Olímpic Internacional, les Federacions Internacionals i els Comitès Olímpics Nacionals. És a dir, tots aquests organismes proposen els candidats a ocupar una posició com a àrbitres del TAS, però és l'ICAS el qui finalment escull els candidats.

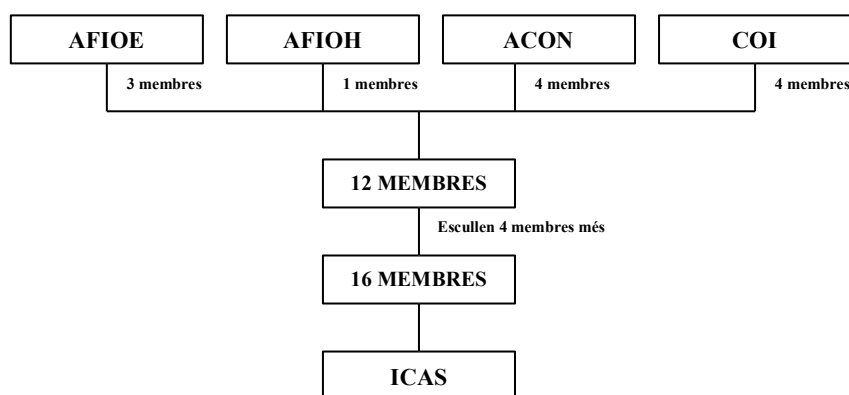
Per tant, veiem aquí un punt important, i és que les Comissions d'Atletes poden proposar candidats a àrbitres del TAS. Les Comissions d'Atletes son unes comissions que es formen en determinades institucions com el Comitè Olímpic Internacional, els Comitès Olímpics Nacionals i les Federacions Internacionals. Com el seu nom indica, estan formades per els propis atletes, i la seva finalitat és la de reforçar els vincles entre els atletes en actiu i les esmentades institucions esportives. Actualment, el 78% dels Comitès Olímpics Nacionals i el 91% de les Federacions Internacionals compten amb una Comissió d'Atletes. Per altra banda, el COI té la seva pròpia Comissió d'Atletes des de l'any 1981⁵⁶.

Aquest fet és un punt a favor en la correcte designació del TAS, ja que almenys els atletes tenen capacitat per proposar a l'ICAS els membres que considerin més adients. No obstant, en última instància, serà l'ICAS el qui acabarà decidint quins candidats han de formar part del TAS, d'entre tots els proposats tant per les comissions d'Atletes com per la resta d'organismes que també tenen capacitat per proposar-ne.

⁵⁶ Moviment Olímpic (gener 2014). *Guia para la creación de una comisión de atletas eficaz*, recuperat de <http://www.olympic.org/athletes-commission>

Així doncs, des del meu punt de vista caldria observar detingudament la composició de l'ICAS, i veure si en la seva designació els Atletes i tècnics també hi són representats d'alguna manera. Si recordem el punt 3.2.1, l'ICAS s'escollia de la següent forma:

- 4 membres són escollits per les Federacions Esportives Internacionals. D'aquests 4 membres, 3 són escollits per l'Associació de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Estiu, i 1 és escollit per l'Associació de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Hivern.
- En segon lloc, 4 membres són escollits per l'Associació de Comitès Olímpics Nacionals.
- 4 membres més són escollits directament pel propi Comitè Olímpic Internacional.
- Els 12 membres anteriors seran els encarregats de proposar 4 membres més, realitzant la deliberació i consultes adequades per salvaguardar els drets dels atletes i tècnics.
- Finalment, aquests 16 membres escolliran als altres 4 restants, d'entre personalitats independents de la resta d'organismes que han escollit els altres membres. És a dir, aquests últims 4 membres no podran tenir cap relació amb les IFS, ACON i COI.

57

Per tant, en l'elecció de l'ICAS hi intervenen 4 organismes: l'Associació de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Estiu (en endavant, "AFIOE"), l'Associació de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Hivern (en endavant "AFIOH"), l'Associació de Comitès Olímpics Nacionals i el Comitè Olímpic Internacional. Cal per tant, analitzar per qui estan compostats tots aquests organismes, i observar si hi estan degudament representats els atletes i tècnics.

⁵⁷ Taula d'elaboració pròpia, representativa del mètode de designació de l'ICAS. Amb les abreviatures em refereixo a Associació de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Estiu (AFOIE); Associació de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Hivern (AFOIH); Associació de Comitès Olímpics Nacionals (ACON); Comitè Olímpic Internacional (COI); i Consell Internacional d'Arbitratge Esportiu (ICAS).

I. Federacions Internacionals

Començant per l'AFIOE i l'AFIOH, aquestes estan formades per les Federacions Internacionals d'Esports Olímpics d'Estiu (Atletisme, Canoa, Judo, Handbol, Triatló, Tenis Taula...) i les Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Hivern respectivament (esquí, snowboard, cúrling, luge, skeleton, snowboard, biatló...)⁵⁸.

Aquestes Federacions Internacionals estan composades cada una d'elles per les diferents Federacions Nacionals. Els òrgans de govern d'aquestes Federacions Internacionals poden adoptar diversos models: el model de representació igualitària, on cada Federació Nacional té la mateixa representació en els òrgans de govern; i el model de representació proporcional, on es tenen en compte per exemple, el nombre de llicències que ostenta cada una de les Federacions, per determinar el pes de cada una de les Federacions Nacionals a l'hora de decidir sobre les diverses qüestions que se'ls plantegin⁵⁹.

Sigui quin sigui el model, el fet rellevant des d'aquest anàlisi és que les Federacions Internacionals es componen sempre per les Federacions Nacionals, el que significa que són aquests darrers òrgans els que cal analitzar per observar si els atletes hi són degudament representats. Per veure-ho de manera gràfica, l'estructura de l'AFIOE i AFIOH s'entendrà millor en el següent esquema⁶⁰:

⁵⁸ Els Jocs Olímpics d'Hivern són, tal com es pot consultar a la pròpia pàgina web del Moviment Olímpic: L'esquí alpi, el biatló, el bobsleigh, l'esquí de travessa, el cúrling, patinatge artístic sobre gel, l'esquí freestyle, hoquei sobre gel, el luge, el nòrdic combinat, patinatge de velocitat sobre pista curta, l'esqueleton, el salt d'esquí, l'snowboard i el patinatge de velocitat.

Per altra banda, els Jocs Olímpics d'Estiu es componen dels següents esports: tir amb arc, atletisme, bàdminton, bàsquet, vòlei platja, boxa, eslàlom de canoa, esprint de canoa, bmx, btt, bicicleta de carretera, bicicleta sobre pista coberta, immersió, entrenament de cavalls, equitació, salt equestre, esgrima, futbol, golf, gimnàstica artística, gimnàstica rítmica, handbol, hoquei, judo, pentatló, piragüisme, rugbi, vela, tir, natació, natació sincronitzada, tenis taula, taekwondo, tennis, salt de trampolí, triatló, vòlei en pista, waterpolo, halterofília, lluita lliure i lluita greco-romana. Moviment Olímpic, recuperat de <http://www.olympic.org/sports>

⁵⁹ Unisport Universitas S.L. *El Entorno del Deporte: Contexto internacional* [Apunts acadèmics]. Unisport School Management Moodle., pàgines 104 i 105.

⁶⁰ Aquestes dues taules d'elaboració pròpia permeten observar com es componen les Associacions de Federacions Internacionals de Jocs Olímpics d'Estiu i Hivern (AFIOE i AFIOH).

Com és lògic, analitzar totes i cadascuna de les Federacions Nacionals és molt complicat, ja que cada una d'elles tindrà els seus propis Estatuts que en regulin la composició dels seus membres. No obstant, podem utilitzar com a referència la composició de les Federacions Esportives d'alguns Estats.

i) Espanya

Les Federacions Esportives Espanyoles es regulen al Reial Decret 1835/1991, de 20 de desembre, sobre federacions esportives Espanyoles i Registre d'Associacions Esportives. Segons l'article 1.2 d'aquest Reial Decret, les Federacions Esportives Espanyoles estaran compostes per Federacions Esportives d'àmbit Autonòmic, clubs esportius, esportistes, tècnics, jutges i àrbitres, lligues professionals, i altres col·lectius interessats que les promoguin. En concret, aquest Reial Decret preveu que aquests organismes estiguin formats per òrgans de govern escollits en base a principis democràtics i representatius. L'article 13 del present Reial Decret estableix que el President i els membres de l'Assemblea General de les diferents Federacions Esportives Espanyoles hauran de ser escollits d'entre esportistes majors d'edat amb llicència en vigor, d'entre clubs esportius inscrits a la Federació corresponent, o bé d'entre tècnics, jutges i àrbitres o altres col·lectius interessats.

Per tant, a Espanya, podem afirmar que les Federacions Nacionals compten amb la deguda representació dels esportistes i tècnics, doncs els seus òrgans de govern estaran compostats precisament per aquests per imperatiu legal, tal com es desprèn del Reial Decret 1835/1991.

ii) Regne Unit

En aquest país, l'organització de les Federacions Esportives Nacionals no funciona com a Espanya, ja que aquests organismes no són considerats com a entitats públiques, sinó que són

entitats de caràcter privat (*private limited companies*). Per exemple, la Federació Nacional de Futbol és una companyia mercantil amb un capital social de 100 lliures esterlines dividies en 2.000 accions de 5 penics. Segons els estatuts d'aquesta Federació, la societat en qüestió és una societat sense ànim de lucre “non profit making”, i les seves accions es reparteixen entre els seus afiliats. En aquest cas, els afiliats són els clubs, els àrbitres, tècnics, esportistes, i tota persona que tingui la llicència de la respectiva Federació.

Per tant veiem com tot i ser entitats amb caràcter generalment privat, les seves bases segueixen estant formades per els afiliats a aquestes federacions, i per tant, també hi són degudament representats els esportistes.

iii) Alemanya

Per altra banda, i a mode d'observar un altre tipus d'estructura organitzativa, tenim l'exemple d'Alemanya. A l'Estat Alemany existeix el que es coneix com a “*Deutscher Sportbund-DBS*”, una confederació formada per les 11 Confederacions Esportives Regionals, totes les Federacions Esportives Federals (en concret, 51), i les 19 Federacions que d'alguna manera tenen vincles amb l'Esport (Federacions de professors d'Educació Física, o la Federació de Metges Esportius, entre d'altres).

El que interessa d'aquesta organització és que permet que hi estiguin degudament representats tots els estaments territorials alemanys. És a dir, l'estructura organitzativa alemanya, en allò referent a les Federacions Nacionals, està estructurada de forma piramidal, on la base està formada per les Confederacions Cantonals i Municipals, representades aquestes pels qui conformen l'eix vertebrador de tota l'estructura, que són els clubs, les associacions esportives i els esportistes.

Veiem doncs, que amb caràcter general, les Federacions Esportives Nacionals es componen en les seves bases per els propis afiliats a aquestes i per tant, aquest fet inclou de ple als esportistes i tècnics⁶¹.

⁶¹ Les idees generals d'aquest recull de les diverses organitzacions a nivell estatal del Regne Unit i Alemanya han estat extretes de BLANCO, E. (2006) *Manual de la organización institucional del deporte* (2ª edició). Editorial Paidotribo, recuperat de:

<https://books.google.es/books?id=aEDAix3XTokC&pg=PA16&lpg=PA16&dq=Manual+de+la+organizaci%C3%B3n+institucional+del+deporte&source=bl&ots=yZDXyU6W8s&sig=TgtwqOzdLR9g56zVD3zEYgTxqdY&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwj6m8PNzOvMAhVFuhoKHRpnAqkQ6AEIPTAF#v=onepage&q=Manual%20de%20la%20organizaci%C3%B3n%20institucional%20del%20deporte&f=false>

En conclusió, si les Federacions Nacionals inclouen en els seus òrgans de govern als esportistes i tècnics, implica que aquests estaran degudament representats en les Federacions Internacionals, ja que aquestes últimes, com hem vist a l'inici d'aquest apartat, es componen precisament per les Federacions Nacionals. Aquesta afirmació implica acceptar que els primers 4 membres de l'ICAS seran designats amb la suficient representació dels atletes i tècnics.

II. Associació de Comitès Olímpics Nacionals (ACON)

Aquest Organisme va ser format l'any 1968 pels Comitès Olímpics Nacionals, sota el nom d'Assemblea General Permanent de Comitès Olímpics Nacionals. L'any 1978 es va transformar en l'organisme actual. Està format per 206 Comitès Nacionals afiliats. Té per funcions, entre d'altres, la de promoure la cooperació entre els diversos Comitès Olímpics Nacionals, contribuir a mantenir la Pau Internacional i difondre l'olimpisme a tot el món.

Cada Comitè Olímpic Nacional està afiliat a una de les 5 Associacions Continentals de l'ACON: l'Associació de Comitès Olímpics Nacionals d'Àfrica (en endavant, "ANOCA"), els Comitès Olímpics Europeus (en endavant, "EOC"), el Consell Olímpic d'Àsia (en endavant, "OCA"), els Comitès olímpics Nacionals d'Oceania (en endavant, "ONOC") i la Pan American Sports Organization (en endavant, "PASO").

Els òrgans de govern de l'ACON són, segons estableix l'article 11 de la Constitució de l'Associació de Comitès Olímpics Nacionals (en endavant, "CACON"), l'Assemblea general i el Consell Executiu. L'Assemblea General està formada per els 206 Comitès Olímpics Nacionals afiliats a l'ACON, i entre ells escullen el President d'aquest organisme. Per altra banda, cada Associació Continental escull un vicepresident, pel que l'ACON estarà composta per un total de 5 vicepresidents.

Per altra banda, segons es desprèn de l'article 13 de la CACON, el Consell Executiu de l'ACON estarà format per:

- El President;
- Els 5 vicepresidents;
- 3 membres escollits per cada una de les Associacions continentals excepte Oceania, que tant sols n'escollirà dos;

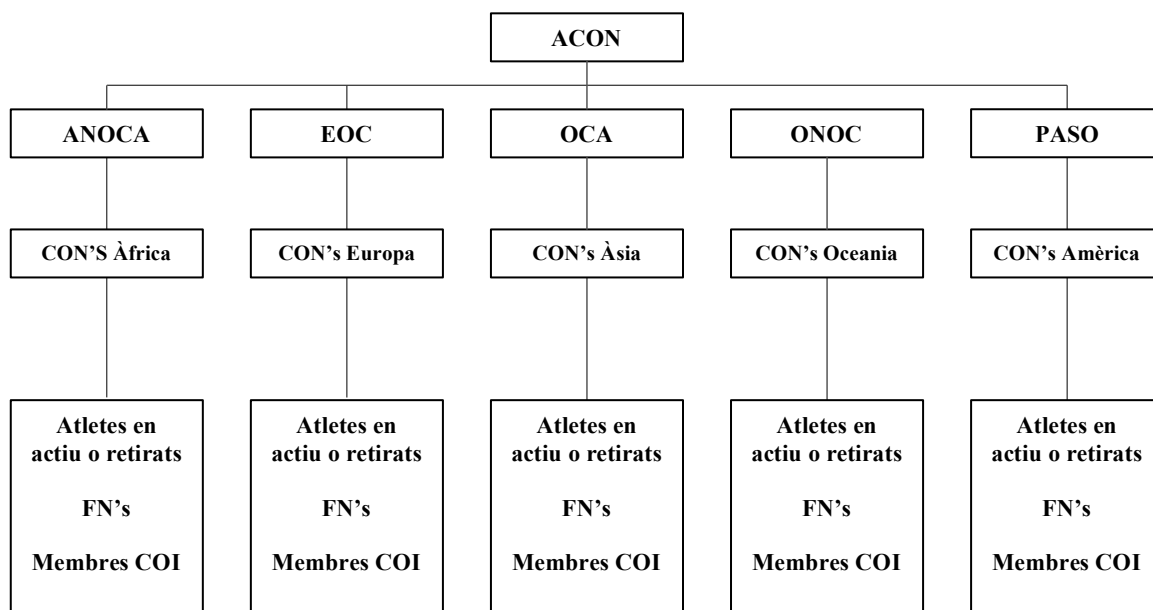
- 5 membres, un de cada Continent, tots de gènere femení, nomenats pel President de l'ACON prèvia consulta als Vicepresidents;
- 5 membres designats cada un d'entre les diferents Associacions Continentals, escollits pel President a proposta dels vicepresidents de cada Continent, d'entre persones de reconeguda experiència i competència, i observant la igualtat de gènere en el sí del consell Executiu;
- Un secretari general sense dret a vot;
- El President de la Comissió d'Atletes de l'ACON, amb dret a vot;
- El President de la Comissió Financera de l'ACON, sense dret a vot;
- El President de la Comissió Jurídica de l'ACON, sense dret a vot;
- I finalment, els Presidents de la resta de Comissions que el consell Executiu decideixi, que seran membres sense dret a vot⁶².

Veiem per tant com, en el Consell Executiu de l'ACON, la Comissió d'atletes és la única que té dret a vot a través del seu President. Aquest fet s'ha de valorar en un primer moment com un aspecte positiu, ja que almenys els atletes tindran representació en la presa de decisions d'aquest òrgan de govern.

Cal tenir en compte, que els membres importants d'aquest Consell Executiu són escollits per l'Assemblea General, formada pels Comitès Olímpics Nacionals afiliats a aquest organisme. Per tant, caldria analitzar com es componen aquests Comitès Olímpics Nacionals ja que al cap i a la fi, són els qui acaben escollin la majoria de membres amb capacitats de decisió en el Consell Executiu de l'ACON. En aquest sentit, segons es desprèn de l'article 29 de la Carta Olímpica, els Comitès Olímpics Nacionals han d'estar forçosament compostats per:

- Tots els membres del COI del seu país, amb dret a vot a les Assembles Generals del corresponent Comitè Olímpic Nacional. Aquests formaran part del Comitè Executiu del seu respectiu Comitè olímpic Nacional.
- Totes les Federacions Esportives Nacionals afiliades a les Federacions Internacionals rectores d'esports inclosos en el programa dels Jocs Olímpics.
- Atletes en actiu o retirats que hagin participat en Jocs Olímpics.

⁶² La composició de l'ACON ha estat extreta directament dels Estatuts d'aquesta organització, denominats *Constitució de l'Associació de Comitès Olímpics Nacionals*, recuperats de <http://www.anocolympic.org/about-anoc/organisation/constitution/>

63

Per tant, la Carta Olímpica obliga a incloure en els òrgans de govern dels Comitès Olímpics Nacionals a atletes, ja estiguin en actiu o retirats. A més, les Federacions Nacionals també hi seran representades i com hem vist anteriorment, aquestes també integren en els seus òrgans de govern a esportistes majors d'edat, el que implica que els esportistes estiguin doblement representats en els òrgans de govern dels Comitès Olímpics Nacionals.

És a dir, fins ara, s'observa que les regulacions dels diversos organismes que participen en la presa de nomenament dels membres de l'ICAS (AFIOE, AFIOH i ACON), intenten garantir la representació dels atletes. Ens faltaria analitzar l'últim i més important dels organismes, que és el Comitè Olímpic Internacional.

III. Comitè Olímpic Internacional

El Comitè Olímpic Internacional és una organització internacional no governamental, sense ànim de lucre, i de la mateixa manera que el TAS, la seva seu es troba a Lausana (Suïssa). El

⁶³ L'esquema il·lustrat, d'elaboració pròpia, mostra l'estructura que segueix l'ACON, formada en primer lloc per les 5 divisions continentals (ANOCA, EOC, OCA, ONOC i PASO); formades aquestes per els Comitès Olímpics Nacionals de cada continent; i finalment, aquests darrers, formats per imperatiu legal contingut a la Carta Olímpica, per esportistes en actiu o retirats, les Federacions Nacionals (FN's), i en cas de que en aquell Estat hi hagi un nacional que forma part del COI, també formarà part del Comitè Olímpic Nacional,

Comitè Olímpic Internacional és la màxima autoritat del Moviment Olímpic⁶⁴, el que significa que tota entitat vinculada a l'Olímpisme ha de seguir les seves directrius. La seva missió principal, tal com s'extreu de l'article 2 de la Carta Olímpica, és difondre els valors de l'Olímpisme a tot el món i dirigir el Moviment Olímpic. És important també esmentar que cap entitat, organització, federació o associació podrà formar part del Moviment Olímpic sense previ reconeixement del Comitè Olímpic Internacional.

Fet aquest breu resum per conèixer millor el COI, s'ha de veure quina és la seva composició, amb la finalitat de concloure si els atletes hi són degudament representats. Aquesta la trobem regulada a l'article 16 de la Carta Olímpica. L'esmentat precepte indica que els membres del COI són persones físiques, amb un màxim de 115 membres. D'aquests 115 membres, la distribució és la següent:

- Un màxim de 70 membres seran subjectes sense una funció o càrrec específic. No hi podrà haver dos nacionals del mateix país, de manera que s'assegura al màxim la plurinacionalitat.
- Un màxim de 15 atletes en actiu.
- Un màxim de 15 presidents o dirigents al més alt nivell de les Federacions Internacionals, de les associacions de Federacions Internacionals, i d'altres organitzacions reconegudes pel Comitè Olímpic Internacional.
- Un màxim de 15 presidents o dirigents al més alt nivell dels Comitès Olímpics Nacionals o de les Associacions mundials o continentals del Comitè Olímpic Nacional. En aquest cas, tampoc hi pot haver més de dos membres del mateix país.

⁶⁴ El Moviment Olímpic es pot considerar com un moviment pedagògic, una acció educativa, on s'intenta a través de l'olímpisme educar per mitjà de l'esport, d'una manera integral, tant en l'aspecte físic com moral. Així és com ho entenia el que és considerat com el pare del moviment olímpic modern, el baró Pierre de Coubertin.

Aquest Moviment Olímpic té com a norma reguladora la Carta Olímpica, on es recullen els principis fonamentals, i també li és d'aplicació les normes i textos que aprovi el Comitè Olímpic Internacional. De la Carta Olímpica s'extreu com a màxima finalitat del Moviment Olímpic la de "contribuir a la construcció d'un món millor, més pacífic, educant a la joventut a través de la pràctica esportiva conforme a l'olímpisme i els seus valors".

Aquest òrgan està format per el Comitè Olímpic Internacional, les Federacions Internacionals i els Comitès Olímpics Nacionals. A més, també inclou als Comitès organitzadors dels Jocs Olímpics, a les Federacions Nacionals, als clubs i persones que formen part d'aquests, i especialment, als atletes, entrenadors, jutges, àrbitres i la resta de personal tècnic de l'esport. Carta Olímpica (en vigor des de 2004), articles 1.1 a 1.3, recuperada de:

<https://www.um.es/documents/933331/0/CartaOlimpica.pdf/8c3b36b2-11a2-4a77-876a-41ae33c4a02b>

Vegeu Unisport Universitas S.L. *El Entorno del Deporte: Contexto internacional* [Apunts acadèmics]. Unisport School Management Moodle., pàgines 63 a 65.

L'elecció dels seus membres es fa d'entre les persones elegibles que el COI consideri qualificades. El Text d'Aplicació de la Norma (en endavant, "TAN") 16.2 estableix que els membres del COI, les Federacions Internacionals, les associacions de Federacions Internacionals, els Comitès Olímpics Nacionals, les Associacions Mundials o Continentals dels Comitès Olímpics Nacionals, i la resta d'organitzacions reconegudes pel COI, podran proposar candidats per formar part del COI. La proposta es formularà per escrit al President del COI i s'hi haurà de fer constar si el candidat ho és en qualitat d'atleta en actiu; de dirigent al més alt nivell d'alguna Federació Internacional, associació Internacional d'una Federació Internacional, Comitè Nacional, associació mundial o continental de Comitès Olímpics Nacionals o d'alguna organització reconeguda pel COI; o bé amb qualitat de persona independent, sempre que en el país d'aquesta hi existeixi algun Comitè Olímpic Nacional.

D'aquests articles s'extreu en un primer moment que la Carta Olímpica intenta donar la mateixa representació als atletes en actiu que als màxims dirigents de les Organitzacions Esportives. S'ha de veure però, qui escull aquests candidats. El TAN 2.3 de la Carta Olímpica regula la denominada Comissió de candidatures, que serà l'encarregada d'examinar cada candidatura i elaborar un informe escrit al COI. Aquesta Comissió de candidatures estarà formada per 7 vocals, tres dels quals seran escollits per la comissió d'ètica del COI, tres per la Sessió, i un per la comissió d'atletes.

Un aquesta Comissió de candidatures ha elaborat l'informe escrit, l'entrega a la comissió executiva del COI, regulada al TAN 2.5 de la Carta Olímpica. Aquesta Comissió executiva del COI és la única competent per proposar una candidatura a la Sessió⁶⁵, per escrit. És interessant observar que en cas de que el candidat ho sigui en qualitat d'atleta en actiu, els terminis previstos per escollir-lo es poden escurçar. Aquest fet no es justifica en cap article, però és lògic pensar que els terminis han de ser més breus en cas d'atletes en actiu perquè la carrera esportiva d'aquests és curta, i el procediment d'elecció ha de ser el més breu possible perquè un procediment que s'allargui massa podria perjudicar greument la representació dels atletes dins el COI.

⁶⁵ La Sessió és l'Assemblea General del COI, i constitueix l'òrgan Suprem d'aquest organisme. Té potestat per adoptar i modificar la Carta Olímpica, escollir membres del COI, el seu President, Vicepresidents, escollir la ciutat seu dels Jocs Olímpics, expulsar a membres del COI, entre d'altres funcions que s'estableixen a l'article 18 de la Carta Olímpica.

En virtut del TAN 2.6 de la Carta Olímpica, serà la Sessió la qui escollirà el membre proposat. Aquesta serà la única competent per escollir un membre del COI. L'escrutini serà secret, i els acords s'adoptaran per majoria dels seus membres.

Finalment, l'article 19 de la Carta Olímpica preveu el qui, juntament amb la Sessió, formaran part dels òrgans de govern del COI. Aquest òrgan és la Comissió Executiva del COI, composta pel President del COI, 4 vicepresidents i 10 vocals. Aquests vocals hauran de reflectir la composició de la Sessió. És a dir, hi hauran de ser representats tots aquelles membres de la Sessió, el que inclou per tant, als atletes.

IV. Conclusió

Com hem vist als apartats anteriors, totes les organitzacions involucrades en la designació de membres de l'ICAS inclouen representació dels esportistes en els seus òrgans de govern. Aquest fet és important perquè, tot i que no ens garanteixi del tot la independència del TAS respecte a les Organitzacions i Associacions Esportives Internacionals, si que ens permet veure que la voluntat dels textos legals que les regulen és la de incloure als esportistes en els òrgans amb capacitat de decisió de les mateixes.

Això ens permet afirmar que en la designació i composició dels membres de l'ICAS, i en conseqüència, també del TAS, els esportistes hi són degudament representats a través dels òrgans de govern de les Organitzacions esportives amb capacitat de designació (Federacions Internacionals, a través de l'AFIOH i AFIOE; ACON i COI).

3. Teoria de les aparences

Tal com exposa tant el TEDH com el propi Tribunal Constitucional Espanyol, perquè hi hagi un procediment just han de coexistir dos elements. Per una banda, hi hauria la denominada imparcialitat subjectiva, que implica que el procediment sigui dut a terme per jutges imparcials; i per altre banda, la imparcialitat objectiva, que significa que la societat tingui el pensament de que realment aquell Tribunal és imparcial. Sobre la primera no entraré a analitzar-ne cap aspecte, ja que considero que aquesta dependrà de cada procediment en concret, i de les relacions concretes entre les parts i els àrbitres. No obstant, és interessant entrar a parlar de la segona, la imparcialitat objectiva. En la Sentència del TEDH 31/2002 "Cas Perote", el Tribunal va determinar que per preservar les garanties a un procediment just, inclús les aparences poden revestir importància. Els tribunals d'una societat democràtica han

d'inspirar confiança a la pròpia societat⁶⁶. Aplicant aquesta frase per al nostre cas, un element que hauria de conformar un procediment just davant el TAS és que aquell esportista que recorri en apel·lació davant el TAS tingui el convenciment de que efectivament aquest Tribunal és independent i imparcial. És a dir, els atletes han de creure efectivament en la independència del TAS, però no per raons subjectives, sinó per causes objectives i lògiques. Però cal preguntar-se que significa aparença. Segons la Reial Acadèmia Espanyola, coneguda amb les seves sigles en anglès "RAE", el concepte aparença significa l'aspecte exterior d'algú o alguna cosa. És a dir, l'aparença que crea el TAS, serà aquella que des de fora puguin apreciar els subjectes.

Així doncs, des del meu punt de vista, per apreciar la imparcialitat objectiva, caldrà observar quina aparença de procediment just i independent mostra el TAS. Aquesta mostra o aparença d'independència i imparcialitat pot ser observada des de dos punts diferents.

En primer lloc, es poden observar els seus textos legals, les normes que regulen el TAS. Penso que una institució que en la seva norma reguladora suprema no inclogui com a principi fonamental del seu funcionament actuar amb plena independència, ja no dona mostres inicials d'actuar amb les degudes garanties. Aquest punt és fàcil de trobar, ja que com hem comentat en anteriors punts, l'article S5 CAE preveu que els membres de l'ICAS hauran d'actuar amb plena objectivitat i independència, i l'article S18 CAE preveu el mateix respecte dels àrbitres i mediadors del TAS.

El segon punt no obstant, és més complicat apreciar-lo a simple vista. Consistiria en analitzar diversos casos on s'hagin enfrontat les institucions amb poders de decisió en l'àmbit de l'esport (COI, Associacions i Federacions), amb atletes o parts sense poders de decisió. Per posar un exemple clar, seria bo analitzar casos on el COI, màxim organisme amb plens poders de decisió en l'àmbit esportiu, i amb poders de designació directa sobre membres de l'ICAS, litigui amb un esportista que ha estat sancionat per dopatge. L'aparença en un primer moment, i sabent quins organismes designen els membres de l'ICAS, podria fer-nos pensar

⁶⁶ Sentència 31/2002 del TEDH, de 25 d'octubre de 2002, punt 45, recuperada de [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-162248"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{). Aquesta resolució estableix que *"En la materia incluso las apariencias pueden revestir importancia. Se trata de la confianza que los tribunales de una sociedad democrática deben inspirar al justiciable. De ello resulta que se tiene en cuenta el punto de vista del acusado para pronunciarse sobre la existencia en un caso dado de una razón legítima para sospechar que un juez carece de imparcialidad, pero este punto de vista no desempeña un papel decisivo. El elemento determinante consiste en saber si se puede considerar que los temores del interesado se justifican de manera objetiva"*. En idèntic sentit es manifesta el Tribunal Constitucional Espanyol en la seva sentència 231/2002, de 9 de desembre de 2002, recuperada de <http://www.tribunalconstitucional.es/es/jurisprudencia/Paginas/Sentencia.aspx?cod=14234>

que el TAS pot tendir sempre a beneficiar aquelles organitzacions que els han escollit. Tot i que s'ha vist que en la designació del TAS hi acaben essent representades totes les parts, aquest fet no s'aprecia a simple vista, i potser cal observar precedents on el TAS hagi dictat laudes contra les màximes organitzacions esportives.

Els 3 casos paradigmàtics que crec correcte analitzar per observar l'aparença d'imparcialitat objectiva del TAS poden ser perfectament el cas de Beckie Scott v. COI, Pérez v. COI i el cas que va donar lloc a la denominada "Norma Osaka".

I. Beckie Scott v. COI

En aquest supòsit, es tractava d'una esquiadora que havia quedat tercera en una competició d'esquí en la modalitat cross-country de 5 kilòmetres. La prova s'havia disputat a Salt Lake City. El cas és que les dues noies que havien quedat per davant d'ella, van donar positiu per dopatge en un control que es va realitzar amb posterioritat a la prova. El COI va decidir desqualificar a una d'elles, però no va decidir en el mateix sentit amb l'altre, a qui només va sancionar, sense treure-li la medalla. Això va suposar que Beckie Scott només aconseguís quedar segona, no aconseguint per tant, l'or. Aquesta atleta va interposar recurs al TAS contra la decisió del COI. El TAS va donar la raó a Beckie Scott, entenent que les dues atletes devien ser sancionades sense medalla. Això va suposar que s'anul·lés la resolució del COI, i que es retiressin les dues medalles a les atletes que havien donat positiu per dopatge. Finalment, passats dos anys, l'esquiadora Beckie Scott va obtenir la tant preuada medalla d'or. L'argument del TAS era clar, i és que la Carta Olímpica té per missió lluitar contra el dopatge, i promoure l'ètica de l'esport. En aquest sentit, es impensable que un atleta que hagi estat sancionat per dopatge pugui retenir les medalles que hagi aconseguit gràcies a aquest comportament il·lícit. Conseqüentment, la sanció d'un atleta per motius de dopatge ha d'anar seguida de la pèrdua de les medalles aconseguides fraudulentament⁶⁷.

⁶⁷ Laude del TAS 2002/O/373, de 18 de desembre de 2003, recuperat de:

http://www.centrostudisport.it/PDF/TAS_CAS_ARCHIVIO/129.pdf

En pròpies paraules del TAS: *"The Panel considers that the above Fundamental Principles upon which the OC is based and the IOC's corresponding duty to fight doping and promote sports ethics, are irreconcilable with an interpretation of Rule 25 § 2.2.1 of the OC which would allow an athlete excluded from Olympic Games for doping to retain any Olympic medals gained at such games (...)Consequently, the Panel's interpretation of Rule 25 § 2.2.1 of the OC is that the exclusion of an athlete under this provision must always be combined with the disqualification of the sanctioned athlete from all the competitions in which she/he participated during the games and by the forfeiture of all related medals"*.

II. Pérez v. COI

Aquest cas enfrontava a un caiaquista, Ángel Pérez amb el COI, degut a un assumpte relacionat amb la nacionalitat de l'esportista. El COI no permetia a aquest atleta participar als Jocs Olímpics de Sydney perquè, segons argumentava, aquest ja havia participat en uns Jocs Olímpics amb l'equip olímpic cubà, i feia poc que era ciutadà estatunidenc. El COI es fonamentava en que l'atleta ja havia representat a un altre país en una competició internacional, que no havien passat 3 anys des d'aquest fet, i que el Comitè Olímpic Nacional Cubà no estava d'acord en reduir aquest període de 3 anys (possibilitat que contempla la norma per no haver d'esperar el termini indicat de 3 anys). El que va passar és que degut al canvi de règim cubà de 1993, l'atleta va perdre la nacionalitat cubana, i es va convertir en apàtrida. No obstant, no va aconseguir la nacionalitat estatunidenca fins l'any 1999, el que implicava que no havien passat 3 anys des de l'adquisició de la nova nacionalitat, termini imposat per la norma. No obstant, aquest cas era diferent, perquè al convertir-se en apàtrida des de 1993, el TAS entén que el canvi de nacionalitat es produeix des d'aquell any, i no pas des de l'adquisició de la nova nacionalitat, pel que havien passat sobradament els 3 anys, i per tant, l'atleta era inscribible amb l'equip estatunidenc per a les olimpíades de Sidney de l'any 2000. Per tant, no calia l'autorització del Comitè Olímpic Nacional Cubà. Això va obligar al COI a admetre a Pérez amb l'equip de la seva nova nacionalitat⁶⁸.

III. Comitè Olímpic nacional d'Estats Units v. COI (Norma Osaka)

Aquest cas és sense dubte un dels més controvertits i interessants en el món de l'olimpisme. La norma Osaka va ser una norma aprovada pel TAS l'any 2008, que prohibia participar en

⁶⁸ Laude del Tribunal creat ad hoc per les olimpíades de Sydney. Laude TAS O.G. Sydney 00/005, de 19 de setembre del 2000, recuperat de <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/OG%2000-005.pdf>
El TAS conclouia la seva decisió amb aquests termes: *“By definition the word “change” means to “become or make different” or “alter” or “pass from one form to another. If this word were construed literally, it could be argued that a person does not change nationality until he or she changes to another nationality (...) It is the Panel’s view that the word “change” should be given a broad meaning to include the situation where a person becomes stateless (...) The Panel therefore concludes that the Claimant “changed his nationality” in 1993 for the purposes of Paragraph 2 of the Bye-law to Rule 46 of the Olympic Charter, and that therefore consent under that Bye-law by the concerned NOCs, including the Cuban Olympic Committee, is not necessary for him to compete”*.

els Jocs Olímpics als esportistes que haguessin estat sancionats almenys 6 mesos per dopatge, encara que haguessin complert el càstig. Aquest laude és per mi, una gran mostra de la independència del TAS, que no es deixa influenciar per les pressions dels alts organismes esportius, i dicta resolucions conforme a criteris plenament objectius, i guiant-se únicament per les normes que regeixen l'esport. En aquest sentit, el TAS va considerar que l'existència d'una norma d'aquestes característiques suposava una doble sanció per als esportistes, fet que vulnerava el Codi Mundial Antidopatge i els propis estatuts del COI.

Va ser el Comitè Olímpic Nacional Estadunidenc el qui va interposar recurs contra aquesta norma, argumentant que aquesta tenia una finalitat merament sancionadora i que, de seguir-se tal criteri, s'estaria sancionant doblement als esportistes. L'any 2011 el TAS va decidir anul·lar la norma Osaka, acceptant els arguments dels estatunidencs, ja que a part de la sanció imposada pel Codi Mundial Antidopatge, s'estava aplicant una nova sanció pel COI que impedia als atletes participar als Jocs Olímpics, sense que això hagués estat tipificat prèviament. Això afectava als drets dels esportistes. En tot cas, si el COI volia implantar aquesta norma, havia de proposar una modificació del Codi Mundial Antidopatge, per unificar les dues sancions en una de sola⁶⁹.

4. Conclusió

En els punts anteriors s'han analitzat 3 indicadors que ens permeten observar la independència del TAS: elecció dels seus membres, duració del seu mandat i aparences. Crec que aquest estudi ha servit per mostrar que el TAS dona suficients garanties d'independència com per confiar en les seves resolucions. És a dir, hem vist que al ser un mandat limitat el dels àrbitres del TAS, l'òrgan de designació era fonamental per tal d'assegurar la independència d'aquest tribunal. Això ha implicat que s'hagués d'observar si aquest òrgan o òrgans que escollien els àrbitres, eren escollits amb la deguda representació de totes les parts interessades en el funcionament del TAS, en especial, la dels atletes i tècnics com a parts febles davant altres com les Organitzacions, Federacions i Associacions esportives a nivell Internacional. Com s'ha pogut veure, els diferents Estatuts d'aquestes organitzacions, federacions i associacions intenten garantir la representació d'aquestes parts vulnerables.

Finalment, també s'ha pogut concloure que el TAS hauria de donar mostres objectives d'imparcialitat i independència als ciutadans, ja que aparentment, tant els propis Estatuts del TAS, com les resolucions que s'han anat dictant al llarg dels anys l'avalen. Per tant, la meua

⁶⁹ Vegeu en aquest sentit el Laude TAS 2011/O/2422, de 4 d'octubre de 2011.

intenció amb aquest anàlisi és mostrar que el TAS pot funcionar realment com un Tribunal Esportiu Internacional únic, que pot aportar les degudes garanties d'un procediment just, i que els esportistes hi haurien de confiar plenament.

No obstant, hi ha veus doctrinals que opinen tot el contrari, i creuen que el TAS no dóna mostres suficients d'independència per varis motius. En aquest sentit, Pierre Collomb creu que el TAS està mancat de legitimitat pel fet que l'ICAS estigui finançat en un 65% pel COI; que el vicepresident del COI sigui membre de l'ICAS i alhora president de la cambra d'apel·lació del TAS; que el secretari de l'ICAS sigui també secretari del TAS; i que un àrbitre del TAS no pugui actuar com advocat d'alguna de les parts davant el TAS⁷⁰.

Com sempre, hi haurà opinions per tot, i està clar que es poden fer modificacions estructurals del TAS que en millorin la independència. No obstant, penso que l'esforç per assegurar un Tribunal independent hi és, i que les actuacions que ens ha demostrat el TAS al llarg dels anys permeten afirmar que els àrbitres són professionals, que actuen amb plena objectivitat i independència, i que no es deixen influenciar per terceres persones. Per tant, concloc que des del meu punt de vista, el TAS és suficientment independent com per assegurar un procediment just amb les degudes garanties, i els esportistes poden confiar en que les seves resolucions seran ajustades a Dret.

Caldria plantejar-se una última qüestió, que ens servirà per endinsar-nos ja en el següent punt del treball: i si tot i aquestes mostres d'independència, els esportistes no volen sotmetre's al TAS, estan obligats igualment a acudir-hi en apel·lació, renunciant a la tutela judicial ordinària? Analitzaré aquest supòsit a continuació.

III. La renúncia forçosa dels atletes a la justícia ordinària: vulneració greu a la tutela judicial efectiva.

Per entendre el significat d'aquest títol del punt 1.2, cal posar-se en context. Fent un repàs enrere, s'ha dit que per recórrer les decisions imposades per les Federacions Esportives, Organitzacions o el COI, la única via era la del recurs d'apel·lació davant el TAS. Això es deu a que els Estatuts de les diferents Federacions i Organitzacions Esportives inclouen les

⁷⁰ Informació extreta de JAVAYOLES SANCHÍS, V. (2014) *El régimen jurídico del Tribunal Arbitral del Deporte* (Tesi doctoral), pàgines 117 i 118. Recuperada de:
<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/284835/Tvjs1de1.pdf?sequence=5>

denominades clàusules de submissió al TAS, obligant així als atletes federats en aquestes a renunciar a la justícia ordinària si volen impugnar una decisió d'aquestes institucions. Un exemple seria el de l'article 15 dels Estatuts de la Federació Internacional d'Atletisme⁷¹, l'article C26 dels Estatuts de la Federació Internacional de Natació⁷², o l'article 23 dels Estatuts del CACON, entre moltes altres.

La immensa majoria de les Federacions, Organitzacions i Associacions Esportives Internacionals adopten aquesta clàusula i per tant, obliguen a que tots els esportistes que vulguin practicar esport de manera federada, hagin de renunciar a la jurisdicció ordinària en tots aquells conflictes que els enfrontin amb les seves Federacions. Cal preguntar-se doncs, si això pot considerar-se lícit, ja que el fet d'obligar a una persona a renunciar a la jurisdicció ordinària sembla, a simple vista, un greu atemptat contra el dret a la tutela judicial efectiva.

En primer lloc, s'ha d'observar què diuen els textos internacionals sobre el consentiment en les clàusules arbitrals. Un text de referència és la Convenció de Nova York de 1958, sobre Reconeixement i Execució de Sentències Estrangeres. Aquest text preveu en el seu article II.2 que l'acord arbitral de les parts que es sotmetin a arbitratge ha de fer-se "per escrit", entenent com a "escrit" aquell acord inclòs en un contracte o compromís, firmat per les parts. Per tant, d'aquesta afirmació, se'n que és necessari que ambdues parts acordin i firmin la submissió a l'arbitratge. En el cas que ens ocupa, s'està obligant als esportistes a sotmetre's a arbitratge pel simple fet de pertànyer a un club o equip que pertany a una concreta Federació, sense que aquests hagin donat el consentiment directe a sotmetre's al TAS.

No es veu per tant, cap acord firmat per escrit per les parts (esportista i Federació), simplement una adhesió a la Federació que implica forçosament aquesta submissió. En tot cas, el que podria haver-hi és una submissió tàcita, on l'esportista coneix que si es federa, està acceptant la clàusula arbitral. Caldria qüestionar-se si la submissió tàcita en aquest sentit pot ser vàlida.

⁷¹ Estatuts de la Federació Internacional d'Atletisme (actualitzats 2015), article 15, recuperats de <http://www.iaaf.org/about-iaaf/documents/constitution>

Aquest article estableix que "All disputes arising under this Constitution shall, in accordance with its provisions, be subject to an appeal to the Court of Arbitration for Sport in Lausanne (CAS)".

⁷² Estatuts de la Federació Internacional de Natació (actualitzats 2015), article C26, recuperats de http://www.fina.org/sites/default/files/fina_constitution.pdf

Aquest precepte estableix que "Disputes between FINA and any of its Members or members of Members, individual members of Members or between Members of FINA that are not resolved by a FINA Bureau decision may be referred for arbitration by either of the involved parties to the Court of Arbitration for Sports (CAS), Lausanne. Any decision made by the Arbitration Court shall be final and binding on the parties concerned".

La raó de que l'acord arbitral s'exigeixi per escrit respon a dues finalitats. Per una banda, es pretén assegurar la realitat de l'existència del consentiment de les parts, evitant que passin desapercebudes certes clàusules inserides per una de les parts, i en segon lloc, facilitar la seva prova, ja que així es facilita la tasca dels jutges a l'hora de reconèixer l'existència de tal clàusula⁷³.

És important doncs, que hi hagi un acord de les dues parts en el sotmetiment a arbitratge i per tant, no semblaria lícit que una norma obligui a una persona a acudir forçosament a aquesta institució, renunciant a la jurisdicció ordinària. Seria adequat analitzar que n'opinen els Tribunals al respecte. Malauradament, encara no existeixen pronunciaments d'altres instàncies com el TEDH, que permetin declarar invàlides les esmentades clàusules. Diversos atletes han plantejat aquesta qüestió al TEDH, com el futbolista Ömer Riza⁷⁴, o la patinadora Claudia Pechstein. És interessant analitzar aquest darrer cas, perquè podria posar en perill tota l'estructura del TAS tal i com la coneixem actualment.

1. Cas Claudia Pechstein

Claudia Pechstein és una patinadora alemanya de 43 anys, que al llarg de la seva carrera ha guanyat 9 medalles olímpiques, 5 de les quals d'or. El febrer de 2009 la Unió Internacional de Patinatge (en endavant, "ISU") li va prendre mostres de sang. En la dues primeres fetes el 7 de febrer de 2009, es van apreciar anomalies respecte d'altres anàlisis que se li havien anat prenent al llarg dels anys, ja que el nivell d'hematòcrit i hemoglobina estava a 3,54 i 3,38, quan hauria d'haver estat d'uns valors entre 0,4 i 2,4. Aquest mateix dia se la va informar dels nivells anormals dels anàlisis., prohibint-li competir en les curses dels següents dies. El 18 de febrer de 2009, uns dies més tard, de li va prendre una darrera mostra de sang, on els valors en sang van ser de 1,37. El Comitè Disciplinari de l'ISU va entendre aquestes anomalies com una evidència de dopatge, i va ser el 1 de juliol de 2009 quan la va acusar de dopatge, sancionant-la sense competir durant 2 anys.

⁷³ Veure en aquest sentit VIRGÓS M. (2006) *El Convenio Arbitral en el arbitraje internacional*, pàgina 18, recuperat de <http://www.uria.com/documentos/publicaciones/1577/documento/art01.pdf?id=2104>

⁷⁴ Omer Riza és un futbolista turc, que va al·legar el seu dret a la tutela judicial efectiva, sol·licitant la invalidesa de la clàusula arbitral de la FIFA que l'obligava a sotmetre's en apel·lació al TAS, i renunciant a la jurisdicció ordinària. El TFS va manifestar que la clàusula era vàlida, per estar prevista tant als Estatuts de la FIFA, com al Codi d'Arbitratge del TAS. Va ser llavors quan el futbolista va interposar recurs davant el TEDH, sense que s'hagi donat resposta al cas. Vegeu Ömer Riza ECHR case to test post-CAS avenues of appeal (2012). *World Sports Law Report*, recuperat de

http://www.e-comlaw.com/world-sports-law-report/article_template.asp?Contents=Yes&from=wslr&ID=1427

El que crida l'atenció del cas en primer lloc, és que no se li van trobar mostres de cap substància il·legal, sinó que se la va sancionar simplement per anomalies a la sang, per meres suposicions. És per aquest motiu que la patinadora va interposar el 21 de juliol de 2008 recurs d'apel·lació al TAS, única via que li permetien els estatuts de la ISU (articles 24 i 25 i norma 13.2.1 i 13.6 de les normes Anti-doping de l'ISU), que com s'ha explicat anteriorment, incorporaven la clàusula tipus de submissió al TAS.

El 25 de novembre de 2009 el TAS va emetre el laude⁷⁵, on va confirmar la decisió de l'ISU, desestimant per tant, el recurs d'apel·lació de la patinadora. Segons el cas, i després d'haver escoltat nombrosos experts, la única explicació de les anomalies en la sang era la manipulació il·lícita d'aquesta.

Claudia Pechstein no es va rendir amb la decisió del TAS, i va interposar recurs d'impugnació del laude davant el TFS, per vulneració del seu dret a ser escoltada, i per incompatibilitat amb l'ordre públic. Pechstein amb el recurs, aportava nous fets i noves proves que no havien estat aportades en el procediment davant el TAS. Aquest fet, per el TFS, era inadmissible, ja que només podia conèixer dels fets i proves presentats durant el procediment davant el Tribunal esportiu. Per altra banda, la patinadora al·legava la vulneració dels seus drets humans i constitucionals. Segons el TFS, això no estava previst com un dels supòsits per accedir al recurs d'impugnació de laude davant el propi tribunal, pel que es desestimava també aquest argument. Un tercer argument utilitzat per Pechstein era la falta d'independència i imparcialitat del TAS. Aquest fet, segons el TFS, s'havia d'haver al·legat al moment d'interposar el recurs davant el TAS, tal com preveu el propi Codi, fet que no va ser plantejat per l'atleta en cap moment. El TFS tampoc va considerar que existís vulneració de l'ordre públic, i va desestimar l'argument de Pechstein en el que exigia una audiència pública, ja que segons afirmava el TFS, aquest dret no s'aplicava a l'arbitratge. En definitiva, a Pechstein se li van anar tombant tots els arguments esgrimits, i el 10 de febrer de 2010 el TFS va dictar una resolució, desestimant el recurs interposat per la patinadora⁷⁶.

Fins aquí el procediment és el correcte. És a dir, es comença amb una sanció per part de la Comissió Disciplinària de la Federació Internacional de l'atleta, en aquest cas l'ISU, seguida

⁷⁵ Tota la informació relatada sobre el cas de Claudia Pechstein ha estat extreta del propi laude del TAS 2009/A/1912, de 25 de novembre de 2009. En aquest laude de 63 pàgines, es fa un recull de tot el procediment, es donen les versions de les parts, i el TAS va donant el seu punt de vista sobre les mateixes.

⁷⁶ Vegeu la sentència del Tribunal Federal Suís 4A_612/2009, de 10 de febrer de 2010. Recuperada de <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/10%20fevrier%202010%204A%20612%202009.pdf>

d'una apel·lació davant el TAS, i un recurs d'impugnació davant el TFS. Tot això d'acord amb les previsions legals contingudes en les diferents normes que s'han explicat al llarg d'aquest treball. A partir d'aquí comença el més curiós de tot el cas. Pechstein no assimilava la decisió del TFS en que es confirmava la decisió del TAS, i seguia mantenint la seva innocència. Va ser llavors quan la Sra. Pechstein va interposar una demanda contra l'ISU davant l'Audiència Territorial de Baviera (d'ara endavant "*Landesgericht*"), en la que reclamava una indemnització de 4 milions d'euros pels danys i perjudicis soferts. A més, va interposar també un recurs davant el TEDH.

En aquest moment es va produir un fet inèdit. Per primera vegada un Tribunal nacional va admetre a tràmit una demanda per un cas ja resolt pel TAS. Segons el *Landesgericht*, l'acord arbitral entre Pechstein i l'ISU era invàlid, perquè a la patinadora se l'havia obligat a acceptar la clàusula arbitral com a condició per practicar el seu esport. Aquest fet, segons el tribunal de Baviera, era una violació de l'article 6 del Conveni Europeu de Drets Humans⁷⁷. No obstant, per aquest tribunal no podia ser invalidat el laude, ja que el Conveni de Nova York de 1958 de reconeixement i execució de laudes arbitrals estableix que els laudes eren definitius. No obstant, el *Landesgericht* va deixar entreveure la seva opinió sobre les clàusules arbitrals.

Claudia Pechstein seguia litigant, i un cop obtinguda la sentència de *Landesgericht*, va recórrer-la davant el Tribunal Regional Superior de Munich (en endavant, "*Oberlandesgericht*"). Aquest Tribunal va resoldre el cas en data 15 de gener de 2015. Segons aquest, l'acord de submissió a arbitratge entre Pechstein i l'ISU era invàlid i contrari a la Llei alemanya. El fet d'exigir a l'atleta l'acceptació de la clàusula arbitral com a condició necessària per a competir, suposa un abús de posició dominant. A més, segons aquest Tribunal, el fet que la normativa de designació del TAS en aquell moment (abans de la reforma del 2009) suposés que aquest Tribunal estigués compost per 20 membres, 12 dels quals eren escollits pel COI, i només 1/5 part pels atletes, suposava un clar atemptat a l'interès dels esportistes⁷⁸. Per aquest motiu, l'*Oberlandesgericht* considerava la decisió del TAS il·lícita, i considerava que el *Landesgericht* estava equivocat al establir que el principi de cosa jutjada establert al Conveni de Nova York de 1958 implicava la validesa del laude.

⁷⁷ L'article 6 del Conveni Europeu de Drets Humans preveu el dret de les persones a un procés equitatiu.

⁷⁸ Aquesta afirmació fa referència a l'antic mètode de designació dels membres de l'ICAS i el TAS abans de l'any 2009. L'any 2009 es va reformar tota aquesta estructura, incloent més representació dels esportistes a l'hora de designar els membres del TAS. No obstant, el cas de Pechstein va ser abans de la reforma, i és per aquest motiu que l'*Oberlandesgericht* es basa en l'antiga normativa de designació.

Segons l'Oberlandesgericht, el laude del TAS és contrari a l'ordre públic i per tant, d'acord amb l'article 2 del Conveni de Nova York, la decisió no pot ser reconeguda⁷⁹.

Actualment, el cas es troba recorregut per l'ISU davant el Tribunal Federal de Justícia Alemany (en endavant, "*Bundesgerichtshof*"), recurs interposat en data 9 de juliol de 2015. Com a fet destacat, cal dir que la Federació de Futbolistes Professionals, coneguda com a FIFPro, va anunciar el 14 de juliol que finançaria a Pechstein per les despeses de procediment que hagués d'afrontar. Segons FIFPro, tots els atletes, com a ciutadans i treballadors, tenen el dret a un procés just, i a ser jutjats per un tribunal independent i imparcial. Tal com afirma aquesta Federació de futbolistes, amb les sentències dels tribunals alemanys ha quedat demostrat que els procediments davant el TAS no compleixen aquestes garanties⁸⁰.

Si finalment el *Bundesgerichtshof* resol a favor de Pechstein, i el TEDH dóna també una resolució favorable al cas, i per tant, declara invàlides les clàusules arbitrals de submissió al TAS contingudes als Estatuts de les Federacions esportives, ens trobarem davant un escenari incert, on l'autoritat del TAS es pot veure greument afectada, suposant un canvi important en l'estructura del propi tribunal tal i com es coneix actualment.

2. Cas Roberto Heras

Roberto Heras és un ciclista professional, que durant la Volta Ciclista a Espanya, coneguda com "La Vuelta", va ser sotmès a un control antidòping. Segons els anàlisis, el ciclista va donar positiu per EPO (*Eritropoyetina Recombinante*). Degut a aquest positiu, se'l va sancionar amb el desposseïment del títol de "La Vuelta", i 2 anys sense competir. A partir d'aquí, el ciclista va començar una batalla legal contra la Reial Federació Esportiva de Ciclisme, la Unió Ciclista Internacional (en endavant, "UCI"), i l'Estat Espanyol. El ciclista al·legava defectes de forma, com la ruptura de cadena de custòdia de la mostra de sang, o l'incompliment dels terminis exigits en aquests casos. Aquest cas no va anar al TAS, sinó que

⁷⁹ El resum del Cas Pechstein ha estat extret dels següents documents:

Court of Arbitration for Sport (març 2015). *Statement of the Court of Arbitration for Sport on the decision made by the Oberlandesgericht München in the case between Claudia Pechstein and the International Skating Union (ISU)*, Lausane, recuperat de http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_statement_ENGLISH.pdf i; del document DICKERSON, J., PHEASANT, J. I DAVIES, C. (25 d'agost 2015) *International arbitration in sport: why the Pechstein case could throw the Court of Arbitration for Sport into disarray*, recuperat de <http://www.lawyerissue.com/international-arbitration-in-sport-why-the-pechstein-case-could-throw-the-court-of-arbitration-for-sport-into-disarray/>

⁸⁰ Vegis la notícia publicada a la pàgina web oficial de FIFPro (14 de juliol 2015) *FIFPro backs Claudia Pechstein's legal battle*, recuperat de <https://www.fifpro.org/en/news/fifpro-backs-claudia-pechstein-s-legal-battle>

la sanció imposada pel Comitè Espanyol de Disciplina Esportiva de la Reial Federació Espanyola de Ciclisme (en endavant, “RFEC”), va ser recorreguda davant el Tribunal Contenciós Administratiu de Castella i Lleó. L’Administració General de l’Estat va intervenir com a part en el cas al·legant que Roberto Heras havia de recórrer en apel·lació davant el TAS, perquè així ho havia consentit al federar-se a la RFEC, i no davant la jurisdicció ordinària.

El Jutjat d’instància va anul·lar la sanció, considerant que no hi havia suficients proves per acusar al ciclista de dopatge. A més, va considerar que el ciclista en cap cas havia prestat el seu consentiment per sotmetre’s a arbitratge, ja que no es pot considerar que s’hagi atorgat lliurement aquest consentiment si s’exigeix com a requisit “*sine qua non*” per exercir la seva professió, estant la clàusula compromissòria inclosa en un document d’adhesió (la llicència federativa en aquets cas). Aquesta sentència va ser confirmada pel Tribunal Suprem, qui va establir que aquesta afirmació feta pel Jutjat d’instància, respecte la falta de consentiment lliure i voluntari, era suficient per rebutjar les al·legacions dels recurrents que sol·licitaven la falta de competència de la jurisdicció contenciosa-administrativa⁸¹.

Per tant, en aquest cas el Tribunal Suprem dóna el seu punt de vista sobre les clàusules de submissió contingudes als Estatuts de les Federacions, establint que en cap cas es pot considerar acceptada una clàusula de submissió a arbitratge si aquesta s’exigeix com a condició necessària per poder exercir com esportista professional, i a més ve recollida en un document d’adhesió.

3. Cas de l’article 38.2 de la Llei 17/1987, d’Ordenació dels Transports Terrestres

A banda de casos relacionats directament amb l’esport, a Espanya tenim un cas que es va presentar davant el Tribunal Constitucional espanyol (d’ara endavant, “TC”), en matèria d’arbitratge de transport, i que va ser prou important per ser considerat en aquest treball, ja que d’alguna manera presenta certes similituds amb les clàusules arbitrals que són objecte d’estudi.

⁸¹ Sentència del TS 8350/2012, de 11 de desembre de 2012, FJ9: "*En el presente caso no consta que el recurrente haya prestado libremente su consentimiento a la sumisión al TAS, pues no se puede considerar que se ha otorgado libremente dicho compromiso si se exige como requisito sine qua non para ejercer su profesión, estando la cláusula compromisoria incluida en un documento de adhesión (la licencia federativa) (...) Ello es bastante, por sí solo, sin necesidad de otras consideraciones, para rechazar los alegatos de las recurrentes en los que se afirma que el actor se sometió a arbitraje ante el TAS, como única vía de revisión de la resolución del CNCDD-RFEC(...)*"

Concretament, em refereixo al cas del TC nº174/1995, de 25 de novembre de 1995. Aquesta sentència ens parla d'un supòsit on un precepte, el 38.2 de la Llei 16/1987, d'Ordenació dels Transports Terrestres, establia la obligació de sotmetre a arbitratge aquelles disputes per reclamació de pagaments relacionats amb contractes de transport, sempre que la quantia no sobrepases els 500.000€, excepte quan totes les parts decidissin no sotmetre la qüestió a arbitratge. Per tant, aquest precepte d'alguna manera obligava a una persona a acudir a arbitratge, encara que fos contra la seva voluntat, si l'altre part no volia renunciar-hi.

El TC opinava que “el precepte en qüestió no imposava un obstacle arbitrari o capritxos per accedir a la tutela judicial efectiva, ja que responia a la finalitat de fomentar l'arbitratge com a mitjà idoni per descarregar als òrgans judicials del treball, i obtenir una major agilitat a la solució de controvèrsies de menor quantia. No obstant, al fer-ho de forma que tant sols pogués eludir-se l'arbitratge a través d'un conveni entre tots els interessats, establia un impediment per a l'accés a la tutela judicial contrari al dret de totes les persones a obtenir la tutela efectiva dels Jutges i Tribunals en l'exercici dels seus drets i interessos legítims.

En aquest sentit, el TC afirmava que “l'autonomia de la voluntat de les parts – de totes les parts – constitueix l'essència i el fonament de la institució arbitral, en tant que l'arbitratge comporta l'exclusió de la via judicial. Per tant, resulta contrari a la Constitució que la Llei suprimixi o prescindeixi de la voluntat d'una de les parts per sotmetre la controvèrsia a arbitratge, que es el que feia precisament aquest article 38.2. El TC continua en la sentència exposant que una de les característiques de la tutela judicial consisteix en la lliure facultat que té el demandant per incoar el procediment i sotmetre al demandat als efectes del mateix.

Això, des del punt de vista del TC, incompleix l'essència mateixa de la tutela judicial el fet de tenir que comptar amb el consentiment de la part contrària per exercir davant un òrgan judicial una pretensió contra ella. Això és el que feia precisament aquest precepte 38.2 de la Llei de Transport, que al exigir un pacte exprés per evitar l'arbitratge i accedir a la via judicial, estava condicionant l'exercici del dret a la tutela judicial efectiva de una de les parts al consentiment de l'altre, de tal manera que, segons el propi TC, resultava contrària a l'article 24.1 de la Constitució”⁸².

Aquest cas és perfectament aplicable al que s'està analitzant en aquest punt. En efecte, existeix una norma que obliga a renunciar a la via judicial, degut a que una de les parts (les Federacions o Organitzacions esportives i COI) així ho vol, sense tenir en compte el

⁸² Vegeu en tal sentit, la STC 174/1995, de 23 de novembre de 1995.

consentiment o voluntat de l'altra part. Per tant, si obeïssim al criteri del TC, aquestes clàusules haurien de ser invàlides, i els esportistes haurien de poder acudir a la via judicial per dirimir les seves controvèrsies.

4. Conclusions

Es pot observar per tant, que tot i la vigència actual de les clàusules arbitrals contingudes als Estatuts de les Federacions i Organitzacions esportives i COI, diversos tribunals ja han mostrat la seva posició respecte la il·legalitat d'aquestes. Fent un recull de tot allò exposat en els anteriors punts, es podria entendre que aquestes clàusules són il·lícites pels següents motius:

- Les clàusules arbitrals sempre han d'estar acordades per escrit per les dues parts, tal com preveu l'article II.2 de la Convenció de Nova York de 1958, sobre Reconeixement i Execució de Sentències Estrangeres. Com s'ha dit, això garanteix que les parts siguin efectivament coneixedores de l'existència de tal clàusula, i facilita la tasca als tribunals de provar que aquesta existeix. En el cas que ens ocupa, els atletes i Federacions no signen aquestes clàusules, sinó que son incorporades als Estatuts i exigides pel simple fet de pertànyer a la concreta Federació.
- El fet que s'obligui a una persona a acceptar una clàusula com a condició necessària per practicar el seu esport és una vulneració de l'article 6 del CEDH, que recull el Dret a un procediment equitatiu. A més, segons el punt de vista de l'*Oberlandesgericht*, això suposa un abús de posició dominant per part d'aquestes Federacions i Organitzacions Esportives.
- L'autonomia de les parts constitueix el fonament bàsic de l'arbitratge, ja que s'està exclouent el dret a la tutela judicial. Per tant, és il·lícita aquella clàusula que suprimeixi o prescindeixi de la voluntat d'una de les parts, i obligui a dirimir les controvèrsies que es plantegin a arbitratge.

Sigui com sigui, mentre casos com el de Claudia Pechstein no siguin resolts favorablement per instàncies autoritzades com el TEDH, l'existència de les clàusules de submissió arbitral seguirà perdurant i per tant, el dret d'accés a la justícia ordinària dels esportistes seguirà essent-los denegat injustament, en els procediments d'apel·lació.

CONCLUSIONS FINALS

Al llarg del treball s'ha pogut observar que l'esport ha estat important des de temps immemorials. Aquesta importància s'ha vist reflectida amb el pas del temps en una creixent especialització i professionalització esportiva, que ha dut aparellada un increment exponencial dels interessos que envolten l'àmbit esportiu. Aquests interessos en joc requereixen d'un sistema eficaç de resolució de conflictes que com hem vist, a priori sembla ser l'arbitratge, per les seves particulars característiques de celeritat, especialització, internacionalització i confidencialitat, entre d'altres.

Determinada la necessitat doncs, de l'existència d'un òrgan que compleixi amb les necessitats que requereix l'esport, s'ha parlat dels orígens i estructura organitzativa i de funcionament del TAS, òrgan encarregat de dirimir les controvèrsies sorgides en l'àmbit de l'esport. Després d'un estudi de les seves principals característiques, s'ha pogut observar que l'actual estructura del TAS presenta des del meu punt de vista, dos grans problemes: la independència dels àrbitres, i els seriosos dubtes que existeixen quan la licitud de les clàusules arbitrals, que obliguen als membres de les Federacions i Organitzacions esportives a renunciar a la jurisdicció ordinària i sotmetre's al TAS en els procediments d'apel·lació.

Respecte a la primera qüestió problemàtica, això és, la independència del TAS, s'han analitzat 3 criteris bàsics per determinar-ne la seva existència: duració del mandat dels àrbitres, el mètode per designar-los i les aparences d'imparcialitat i independència.

En els dos primers criteris, el fet essencial era que, en els casos on els mandats són relativament curts, com en el TAS, és essencial controlar la manera en què eren designats els àrbitres. En aquest punt, he posat especial èmfasi en la necessitat que els esportistes i tècnics hi fossin degudament representats, ja que considero que són parts vulnerables o dèbils em certs procediments, com els d'apel·lació. Com s'ha pogut concloure, l'estructura actual permet afirmar que el sistema intenta preservar la representació dels esportistes en la designació tant dels àrbitres del TAS i membres de l'ICAS, com en els òrgans de govern de les diferents Associacions, Federacions i Organitzacions que els escullen. En allò relatiu a les aparences, s'ha dit que no n'hi ha prou amb que el sistema garanteixi la independència del TAS, sinó que es necessari que la societat cregui que efectivament aquesta independència existeix. En aquest sentit, s'han analitzat diversos casos que, des del meu punt de vista, mostren que el TAS no es deixa pressionar per les més altes instàncies esportives, i resol si és necessari en contra d'aquestes, per tal de preservar el dret dels esportistes, i atenent únicament a les normes que regeixen el sistema esportiu.

Amb tot això, s'ha conclòs que l'actual sistema del TAS permet garantir la independència dels seus membres i per tant, que els procediments que s'hi duen a terme atorguen totes les garanties necessàries perquè es pugui considerar un procediment just.

No obstant això, la qüestió que ha plantejat més problemes ha estat sense dubte la de les clàusules arbitrals contingudes als Estatuts de les Federacions i Organitzacions esportives. En aquest cas, cal recordar que es tractava de clàusules de submissió al TAS que obligaven els esportistes a renunciar a la justícia ordinària en relació a les controvèrsies que els enfrontessin amb les corresponents Federacions i Organitzacions esportives.

Des del meu punt de vista, i respecte a aquesta segona qüestió problemàtica, l'arbitratge pot resultar beneficiós en l'àmbit de l'esport gràcies als trets que el caracteritzen i que han estat objecte d'anàlisi al llarg del treball (celeritat, especialització, costos...). Tot i que pugui considerar-se un Tribunal independent, aquest fet no pot implicar la vulneració del dret d'accés a la jurisdicció ordinària, pel simple fet que hom vulgui practicar un determinat esport a cert nivell o categoria. Imaginem per un moment, que un treballador formalitza un contracte amb una empresa. En aquest contracte no hi apareix cap clàusula arbitral. Passat 1 any i mig des de la formalització del contracte, sorgeix una disputa entre l'empresari i el treballador, i aquest segon interposa una demanda al Jutjat d'allò Social. Aquest Jutjat, a petició de l'empresari, es declara incompetent perquè en els Estatuts de l'empresa del treballador hi ha una clàusula que estableix que totes les disputes que sorgeixin entre l'empresa i els treballadors es resoldran per la Cambra d'Arbitratge de Barcelona. En aquest cas, la majoria de la gent veuria clarament que aquesta clàusula estatutària és il·lícita. No s'aprecia de manera tant clara en l'àmbit de l'esport.

Es podria plantejar la possibilitat d'entendre que l'existència d'aquestes clàusules de submissió obligatòria al TAS responen a la necessitat de preservar l'interès general de les persones que conformen el món de l'esport. És a dir, que aquesta renúncia a la jurisdicció ordinària es veuria justificada pel fet de voler garantir un adequat sistema de resolució de conflictes en matèria esportiva que protegeixi l'interès general d'esportistes, tècnics, organitzacions esportives, i la resta de persones que conformen el sistema esportiu.

Un cas interessant al respecte seria la Sentència del TEDH nº 9006/80; 9262/81; 9263/81; 9265/81; 9266/81; 9313/81 i 9405/81, de 8 de juliol de 1986, coneguda com el cas "*Lithgow and others vs United Kingdom*". Aquest supòsit sorgia arrel d'una Llei britànica de 1977 (*1977 Act*) que preveia la nacionalització de les empreses de reparació i construcció de

vaixells i aeronaus britàniques. El fet és que es va crear un Tribunal Arbitral encarregat de resoldre certes controvèrsies, entre ells, les relatives a la determinació de les quanties de compensació a aquestes empreses privades que passaven a ser públiques i per tant, propietat de l'Estat britànic. Determinades les quanties de compensació, algunes empreses les van trobar injustes i desproporcionades. El cas és que aquest escenari va arribar al TEDH. En el seu recurs, les empreses disconformes al·legaven entre d'altres causes, la falta d'independència i imparcialitat d'aquest Tribunal Arbitral, que havia estat format pel propi govern britànic, i la vulneració del seu dret a participar en un procediment equitatiu (article 6 CEDH), havent-los obligat d'alguna manera a acceptar la submissió a aquest Tribunal Arbitral, renunciant a la justícia ordinària.

En el present supòsit, el TEDH va declarar que el Tribunal Arbitral en qüestió complia amb les degudes garanties, i que en ocasions, per tal de garantir l'interès col·lectiu i oferir la millor via de resolució de conflictes, es podia obligar a certs subjectes a sotmetre's forçosament a arbitratge, negant-los per tant el seu dret individual a la tutela judicial. És a dir, que fent un judici de ponderació entre dos drets com el dret col·lectiu a obtenir una resolució justa i el dret individual a la tutela judicial efectiva, el TEDH va decidir que havia de prevaldre el primer⁸³.

D'aquest fet es podria extreure una posició favorable a la incorporació de les clàusules de submissió obligatòria al TAS. Segons aquest plantejament, les clàusules incorporades als Estatuts de les Federacions i Organitzacions Esportives serien lícites, i es justificarien atenent a la necessitat d'establir un sistema de resolució de conflictes únic, eficaç, especialitzat i ràpid, buscant oferir la millor via de resolució de conflictes en matèria esportiva. Per tant, des d'aquesta concepció, la renúncia de l'esportista a la jurisdicció ordinària, inclús contra el seu consentiment, respondria a la necessitat de preservar l'interès general de l'esport. Des del punt de vista del propi TAS, el sistema actual és l'únic capaç de garantir consistència i aplicabilitat en el sistema de l'esport internacional⁸⁴.

⁸³Vegeu Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans n° 9006/80; 9262/81; 9263/81; 9265/81; 9266/81; 9313/81 i 9405/81, de 8 de juliol de 1986 "*Lithgow and others v. The United Kingdom*", punts 193 a 197.

⁸⁴Vegeu al respecte Tribunal Arbitral de l'Esport (2015) *Statement of the Court of Arbitration for Sport (CAS) on the decision made by the Oberlandesgericht München in the case between Claudia Pechstein and the International skating union (ISU)*, recuperat de http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_statement_ENGLISH.pdf En aquest escrit, el TAS dona el seu punt de vista sobre les resolucions dels Tribunals alemanys en el cas Claudia Pechstein.

Per concloure amb aquest treball, m'agradaria fer una última reflexió. L'esport, igual que molts altres camps on hi conflueixen interessos, és molt complex, i és cert que necessita que les controvèrsies que es susciten en el seu sí siguin resoltes de manera eficaç. L'actual sistema del TAS estic convençut que persegueix aquesta finalitat, i no dubto que s'intenta garantir al màxim els processos equitatius, actuant amb plena objectivitat, independència, i assegurant una resolució eficaç dels litigis. No obstant això, aquest sistema, tot i els esforços, encara planteja problemes importants com els que s'han pogut observar, i estaria bé que tots els interessats en aquesta matèria fessin un esforç per superar aquests obstacles, i busquessin alternatives o solucions als problemes que existeixen en la vigent estructura de resolució de conflictes en matèria esportiva.

De tot això, se'n pot extreure que els Estats formen part d'aquest grup d'interessats en l'àmbit de l'esport. Tenint en compte aquest fet, tot i ser una qüestió que requereix una reflexió més detinguda, potser seria bo plantejar-se la creació d'un verdader Tribunal Internacional Esportiu, per la via dels Tractats Internacionals, de manera que els Estats signants el reconeguessin com a una vertadera instància judicial, especialitzada en matèria esportiva, i amb competència per conèixer de tots els litigis que actualment són competència del TAS. No m'aturaré a debatre sobre aquest punt, ja que donaria joc una discussió que excedeix l'extensió raonable d'aquest treball. La meua intenció, en plantejar aquesta possibilitat és ressaltar que cal realitzar una reflexió més àmplia, sense focalitzar-se excessivament en la solució a través de l'arbitratge i explorar la conveniència d'instaurar vies diferents, potser més idònies per a la resolució de conflictes en matèria esportiva i que, amb l'esforç de les màximes instàncies implicades en aquesta àrea, es podrien aconseguir resultats més garantistes amb els drets dels esportistes i la resta dels agents involucrats en un món tant apassionant i complex com és el de l'esport.

BIBLIOGRAFIA

I. BIBLIOGRAFIA

ORMAZABAL SÁNCHEZ, G. (2007), *Introducción al Derecho Procesal: La independencia y la imparcialidad como ejes del regimient legal de la jurisdicción* (4ª edición). Madrid: Marcial Pons.

II. BIBLIOGRAFIA WEB

1. Llibres electrònics

BENTULÀ I JANOT, J. (2006). Los estudios socioculturales sobre el juego tradicional: una revisión taxonòmica, *Revista de Dialectología y tradiciones Populares*, vol. LXI (nº2), 19-42. Recuperada de rdtp.revistas.csic.es/index.php/rdtp/article/download/12/12

BLANCO, E. (2006) *Manual de la organización institucional del deporte* (2ª edición). Editorial Paidotribo, recuperat de:

<https://books.google.es/books?id=aEDAix3XTokC&pg=PA16&lpg=PA16&dq=Manual+de+la+organizaci%C3%B3n+institucional+del+deporte&source=bl&ots=yZDXyU6W8s&sig=TgtwqOzdLR9g56zVD3zEYgTxqdY&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwj6m8PNzOvMAhVFuhoKHRpnAqkQ6AEIPTAF#v=onepage&q=Manual%20de%20la%20organizaci%C3%B3n%20institucional%20del%20deporte&f=false>

IBOLEON SALMERÓN, B.(2012) *El proceso arbitral. Una perspectiva procesal del arbitraje de consumo*, recuperat de

<https://books.google.es/books?id=tB92CwAAQBAJ&pg=PA164&lpg=PA164&dq=proceso+arbitral.+Una+perspectiva+procesal+del+arbitraje+de+consum&source=bl&ots=xu2cNi94rY&sig=ln7CTEaDtBW5Fm7VBDDhorALCWU&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwj2zKOVvubMAhVEWhoKHVwJDyIQ6AEILDAC#v=onepage&q=proceso%20arbitral.%20Una%20perspectiva%20procesal%20del%20arbitraje%20de%20consum&f=false>

2. Diaris digitals

HONGYUN, D. (24 de setembre de 2015). Ping Pong, un impulso a relaciones diplomáticas entre China y EEUU, *CCTV*. Recuperat de

<http://espanol.cntv.cn/2015/09/24/VIDE1443073804594530.shtml>

LA VANGUARDIA (9 de febrer de 2016), Poner un anuncio durante la Super Bowl es el doble de caro que hace 10 años, *La Vanguardia*. Recuperat de <http://www.lavanguardia.com/vangdata/20160206/301956245216/super-bowl-anuncios-dolares.html>

LLIMÓS, A. (30 de desembre de 2015). El Barça de sobretaula: l'Àsia i els partits de les 16 hores, *ARA*. Recuperat de http://www.ara.cat/esports/barca/Barca-horaris-16-hores-Asia_0_1495050574.html

SEGUROLA, S. (11 setembre 2000). Las dos Coreas desfilaran unidas bajo una sola bandera en la ceremonia inaugural, *El País*. Recuperat de http://elpais.com/diario/2000/09/11/deportes/968623219_850215.html

WORLS SPORTS LAW REPORT (2012) Ömer Riza ECHR case to test post-CAS avenues of appeal, *World Sports Law Report*, recuperat de http://www.e-comlaw.com/world-sports-law-report/article_template.asp?Contents=Yes&from=wslr&ID=1427

3. Documents electronics

Comissió Europea per la Democràcia pel Dret, del Consell Europeu, Comissió de venècia (16 de març de 2010), *Estudi núm. 494 / 2008*, recuperat de [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)004-spa](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)004-spa)

COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (març 2015). *Statement of the Court of Arbitration for Sport on the decision made by the Oberlandesgericht München in the case between Claudia Pechstein and the International Skating Union (ISU)*, Lausane, recuperat de http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_statement_ENGLISH.pdf

JAVAYOLES SNACHÍS, V. (2014) *El régimen jurídico del Tribunal Arbitral del Deporte* (Tesi doctoral). Recuperada de <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/284835/Tvjs1de1.pdf?sequence=5>

MOVIMENT OLÍMPIC (gener 2014). *Guia para la creación de una comisión de atletas eficaz*, recuperat de <http://www.olympic.org/athletes-commission>

SARMIENTO, D., MIERES MIERES, L.J. I PRESNO LINERA, Á. *Las sentencias básicas del Tribunal Europeo de Derechos Humanos*, recuperat de:

<http://personal.us.es/juanbonilla/contenido/CM/TRIBUNAL%20EUROPEO%20DE%20DERECHOS%20HUMANOS/JURISPRUDENCIA%20TEDH/SENTENCIAS%20BASICAS%20DEL%20TEDH.pdf>

Subdirecció General d'Estadística i Estudis, Secretaria General Tècnica del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. (abril 2015) *Anuario de estadísticas Deportivas*, recuperat de

http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/serviciosalciudadanomecd/estadisticas/deporte/anuariodeporte/Anuario_de_Estadisticas_Deportivas_2015.pdf

TRIBUNAL FEDERAL SUÍS (29 de març de 2012). *Francelino da Silva Matuzalem / FIFA: peine statutaire contraire à l'ordre public*. Dossier núm. 11.5.2/5_2012, recuperat de

http://www.bger.ch/fr/mm_4a_558_2011_d.pdf

UNISPORT UNIVERSITAS S.L. *El Entorno del Deporte: Contexto internacional* [Apunts acadèmics]. Unisport School Management Moodle.,

UNISPORT UNIVERSITAS S.L. *El Entorno del Deporte: Historia del deporte* [Apunts acadèmics]. Unisport School Management Moodle.

4. Articles electronics

AGUILAR, J., CUATRECASAS, GONÇALVES PEREIRA (2011) *El arbitraje: ¿cuáles son sus ventajas e inconvenientes?: Arbitraje vs Tribunales de Justicia: pros y contras*. Recuperat de

https://www.icex.es/icex/wcm/idc/groups/public/documents/documento_anexo/mde0/mjlx/~e disp/dax2014291090.pdf

ANDRÉS SANTOS, F.J. (2013). *Actas del micro symposium: Principios Jurídicos: Antecedentes Históricos de los Principios Generales del Derecho Español y de la Unión Europea: El Principio de Audiencia y el contradictorio en la historia del Derecho Europe*.

Universitat de Valladolid. Recuperat de http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:editorial-Cienciassocialesyjuridicas-0102055CT01T01/Actas_Principios_juridicos.pdf

DICKERSON, J., PHEASANT, J. I DAVIES, C. (25 d'agost 2015) *International arbitration in sport: why the Pechstein case could throw the Court of Arbitration for Sport into disarray*, recuperat de

<http://www.lawyerissue.com/international-arbitration-in-sport-why-the-pechstein-case-could-throw-the-court-of-arbitration-for-sport-into-disarray/>

FIFPro (14 de juliol 2015) *FIFPro backs claudia pechstein's legal battle*, recuperat de <https://www.fifpro.org/en/news/fifpro-backs-claudia-pechstein-s-legal-battle>

FLORES ÁLVAREZ-OSSORIO, S. *Futbol y manipulación social*. Recuperat de <http://www.cafyd.com/HistDeporte/htm/pdf/2-13.pdf>

HANDERSPOCK GUTIERREZ, B. *El Arbitraje: aspectos generales: Principios del arbitraje*, recuperat de <http://www.monografias.com/trabajos-pdf4/arbitraje-aspectos-generales/arbitraje-aspectos-generales.pdf>

VIRGÓS M. (2006) *El Convenio Arbitral en el arbitraje internacional*, recuperat de <http://www.uria.com/documentos/publicaciones/1577/documento/art01.pdf?id=2104>

5. Pàgines web

Club de Bàsquet Obradoiro <http://www.obradoirocab.com/webobra/index.php/es/club/historia>

FIBA, Basketball Arbitral tribunal (BAT) <http://indonesia2013.fiba.com/bat>

Moviment Olímpic <http://www.olympic.org/>

Tribunal Arbitral de l'Esport <http://www.tas-cas.org/>

III. LEGISLACIÓ I ALTRE NORMATIVA

Conveni Europeu de Drets Humans (1950), recuperat de http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SPA.pdf

Conveni de Nova York (1958) sobre reconeixement i execució de sentències arbitrals estrangeres, recuperat de http://www.euro-arbitration.org/resources/es/nyc_convention_es.pdf

Pacte Internacional sobre els Drets Civils i Polítics (1976) recuperat de <https://www.boe.es/boe/dias/1977/04/30/pdfs/A09337-09343.pdf>

Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea (2000), recuperada de http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_es.pdf

Carta Olímpica (en vigor des de 2004), recuperada de: <https://www.um.es/documents/933331/0/CartaOlimpica.pdf/8c3b36b2-11a2-4a77-876a-41ae33c4a02b>

Estatuts de l'Associació de Comitès Olímpics Nacionals (en vigor des de 2013) recuperats de <http://www.anocolympic.org/about-anoc/organisation/constitution/>

Estatuts de la Federació Internacional d'Atletisme (actualitzats 2015), recuperats de <http://www.iaaf.org/about-iaaf/documents/constitution>

Estatuts de la Federació Internacional de Natació (actualitzats 2015), recuperats de http://www.fina.org/sites/default/files/fina_constitution.pdf

Guia d'Arbitratge TAS (2016), recuperada de: <http://sportrecht.org/cms/upload/10verband/CASguideArbitration.pdf>

Codi d'Arbitratge en matèria Esportiva (2016), recuperat de <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>

JURISPRUDÈNCIA

Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans n° 9006/80; 9262/81; 9263/81; 9265/81; 9266/81; 9313/81 i 9405/81, de 8 de juliol de 1986 “*Lithgow and others v. The United Kingdom*” , recuperada de [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["lithgow and others"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-57526"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Laude TAS 86/1, de 30 de gener de 1987, recuperat de <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/1.pdf>

Sentència del TC 174/1995, de 23 de novembre de 1995, recuperada de <https://www.boe.es/boe/dias/1995/12/28/pdfs/T00038-00044.pdf>

Laude TAS O.G. Sydney 00/005, de 19 de setembre del 2000, recuperat de <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/OG%2000-005.pdf>

Sentència 31/2002 del TEDH, de 25 d'octubre de 2002, recuperada de [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-162248"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Sentencia del TC 231/2002, de 9 de desembre de 2002, recuperada de <http://www.tribunalconstitucional.es/es/jurisprudencia/Paginas/Sentencia.aspx?cod=14234>

Laude del TAS 2002/O/373, de 18 de desembre de 2003, recuperat de http://www.centrostudisport.it/PDF/TAS_CAS_ARCHIVIO/129.pdf

Laude TAS 2005/A/951, de 23 de maig de 2007, Guillermo Cañas v. ATP Tour, recuperat de <http://law.marquette.edu/assets/sports-law/pdf/2012-conf-canas-rev.pdf>

Sentència del Tribunal Federal Suís 4P.172/2006, de 22 de març de 2007, recuperada de <http://law.marquette.edu/assets/sports-law/pdf/2012-conf-canas-english.pdf>

Sentencia del Tribunal Federal Suís 4A_400/2008, de 9 de febrer de 2009, recuperada de <http://www.swissarbitrationdecisions.com/annulment-of-an-award-by-the-federal-tribunal-because-of-the-use>

Laude TAS 2008/A/1519, de 19 de maig de 2009, recuperat de <http://arbitration.kiev.ua/uploads/kucher/1519;%201520.pdf>

Laude del TAS 2009/A/1912, de 25 de novembre de 2009, recuperat de <http://sottas.info/Index/FINAL%20AWARD%20PECHSTEIN.pdf>

Sentència del Tribunal Federal Suís 4A_612/2009, de 10 de febrer de 2010. Recuperada de <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/10%20fevrier%202010%204A%20612%202009.pdf>

Laude TAS 2011/O/2422, de 4 d'octubre de 2011, recuperat de <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/2422.pdf>

Sentència del TFS 4A_558/2011, de 27 de març de 2012, recuperada de <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/27%20mars%202012%204A%20558%202011.pdf>

Sentència del TS 8350/2012, de 11 de desembre de 2012.

Sentencia TFS 4A_558/2011, de 27 de març de 2012, recuperada de: <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/27%20mars%202012%204A%20558%202011.pdf>

Laude TAS 2011/A/2384, de 6 de febrer de 2012, recuperat de <http://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/2384,%202386.pdf>

Resolució 67/296, aprovada per l'Assemblea General, de 23 d'agost de 2013. Recuperada de <http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=A/RES/67/296>

Laude TAS 2014/A/3665/3666/3667, de 2 de desembre de 2014, recuperat de http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/award_3665-3666-3667_FINAL_internet.pdf.